

Kütahya Milletvekili Soner Aksoy ile 7 Milletvekilinin; Jeotermal Enerji Kaynakları ve Mineralli Sular Kanunu Teklifi, İzmir Milletvekili Hakkı Ülkü'nün; Jeotermal Kaynaklar ve Mineralli Sular Kanunu Teklifi ve Denizli Milletvekili Mehmet Yüksektepe'nin; Jeotermal Kaynakları ve Mineralli Sular Kanunu Teklifi ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu (2/454, 2/76, 2/579)

Not: (2/454) Esas Numaralı Teklif; Adalet, İçişleri, Plan ve Bütçe ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji komisyonlarına, (2/76, 2/579) esas numaralı Teklifler; Adalet, Plan ve Bütçe ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji komisyonlarına havale edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Jeotermal Enerji Kaynakları ve Mineralli Sular Kanunu Teklifi gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

<i>Soner Aksoy</i>	<i>Hasan Angı</i>	<i>Nejat Gençan</i>
Kütahya	Konya	Edirne
<i>İsmail Katmerci</i>	<i>Fatma Şahin</i>	<i>Sedat Uzunbay</i>
İzmir	Gaziantep	İzmir
<i>Ahmet Rıza Acar</i>		<i>Nuri Çilingir</i>
Aydın		Manisa

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/454 Esas numaralı Jeotermal Kaynaklar ve Mineralli Sular Kanunu Teklifine imza sahibi olarak katılmak istiyorum.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

31/5/2006

Yekta Haydaroğlu

Van

GENEL GEREKÇE

Türkiye jeotermal kaynaklar ve mineralli sular açısından oldukça zengin imkânlarla sahiptir. Ancak, bu imkânlardan daha iyi yararlanmak ve bu kaynaklardan en iyi verimi sağlamak amacıyla yeni düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bilindiği gibi ülkemizde geleneksel olarak jeotermal kaynakların kullanımı daha çok kaplıca ve içmece alanlarında yoğunlaşmıştır. Bu milli servetin ticari amaçlarla çeşitli şekilde yararlanmaya ve entegre kullanıma konu olması ulusal çıkarlarımız açısından gittikçe önem kazanmaktadır. Dünyada jeotermal kaynaklar yeni uygulama alanları ile insanlığın hizmetine sunulmuş ve bu konuda büyük yatırımlar yapılmaya başlanmıştır. Temiz ve yenilenebilir enerji kaynağı olarak son yıllarda bu kaynakların önemi daha da artmıştır.

Yine biliyoruz ki; ülkemizde son yıllarda bazı il ve ilçelerde bu kaynağa dayalı özellikle konut ısıtımına yönelik tesisler kurulmakta, jeotermal kaynaklar ile aynı jeolojik sistem içerisinde bulunan mineralli suların da daha fazla yararlanmak için bir çok yatırım yapılmaktadır. Bu alanda gerek kaynağın değerlendirilmesi gerekse mevzuat bakımından yatırımcılara daha iyi çalışma ortamı sunulması için bu tasarı hazırlanmıştır.

Tasarıda yatırımcıyı bürokratik engellerden korumak ve daha etkin ve verimli bir işletme imkânını sağlamak bakımından yetkinin ve denetimin tek elde ve mahallinde toplanması genel bir ilke olarak dikkate alınmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1.- Bu madde kapsamında Kanunun jeotermal kaynaklar ve mineralli suların sürekli ve etkin bir şekilde aranması, işletilmesi ve değerlendirilmesinin amaçlandığı hüküm altına alınmış; kaynaklar üzerinde hak sahibi olunması, ruhsatlandırılması, işletilmesi ve devredilmesinin de bu Kanunla düzenlendiği ifade edilmiştir.

Maden ve petrol mevzuatına tâbi gazların kapsam dışında olduğu da madde metninde belirtilmiştir.

Madde 2.- Madde kapsamında, Kanunun uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek sorunların önlenmesi bakımından, kanunda geçen bazı ibarelerin tanımları verilmiş ve bu tanımlara getirilen sınırlamalar ve açıklamalar ortaya konmuştur.

Madde 3.- Bu madde ile, jeotermal kaynaklar ve mineralli suların buldukları arzun mülkiyetine tâbi olmadığı belirtilerek bunların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu ifade edilmiştir.

Madde 4.- Madde kapsamında Türk Ticaret Kanununa göre kurulan şirketlerin ve diğer gerçek ve tüzel kişilerin taleplerine istinaden, kaynakların ruhsatlandırılması ve bunlarla ilgili hükümler açıklanmıştır.

Madde 5.- Bu maddede arama ruhsatının verilmesi ile buna ilişkin ilke ve şartlar ortaya konmuştur. Ruhsat süresi ve uzatma şartları da madde kapsamında açıklanmıştır. Müracaatlarda başvuru önceliğinin esas olduğu da hüküm altına alınmıştır. Ruhsatlandırmalarda mükerrerliğin sakınca yaratması söz konusu ise, bunların önlenmesi bakımından Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından görüş alınması da düzenlenmiştir. Ayrıca verilebilecek toplam ruhsat alanına da sınır getirilmiştir.

Madde 6.- Madde ile, işletme ruhsatı ve bu ruhsatın alınmasına ilişkin esaslar açıklanmaktadır. İşletme ruhsatı alınması esnasında sunulacak projeler ve buna ilişkin diğer esaslar açıklanmıştır. Bu kapsamda reenjeksiyon kuyularının üretim kuyusuna dönüşmesi halinde ruhsat sahibine öncelik tanınacağı da hüküm altına alınmıştır.

Madde 7.- Kullanım haklarının işletmeye alınmasına ilişkin usul ve esaslar madde kapsamında düzenlenmiş olup, hilafına hareket edilmesi halinde tatbik edilecek müeyyideler de yine bu maddede açıklanmıştır.

Başka Kanunlara göre arama ruhsatı alan gerçek ve tüzel kişilerin bu Kanun kapsamında ruhsatlandırmaya konu olan bir kaynağa rastlaması durumunda bunu derhal ilgili idareye devretmesi de madde metninde düzenlenmiştir.

Madde 8.- Ruhsat sahibinin, ruhsat çalışmaları sırasında uyacağı teknik esaslara ilişkin genel ilkeler bu madde ile düzenlenmiştir.

Madde 9.- Bu madde kapsamında idarenin denetim hakkı konusu açıklanmıştır. Kaynağın daha verimli kullanılabilmesi için idarenin kullanacağı yetki ile bunların esasları ve bu alandaki müeyyideler madde dahilinde düzenlenmiştir.

Madde 10.- İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibinin hangi hallerde geçici tatil talebinde bulunabileceği ile buna ilişkin esaslar bu madde kapsamında açıklanmıştır.

Madde 11.- Bu madde ile, kaynakların işletilmesi karşılığında il özel idarelerine ödenecek bedel ve teminat konusu düzenlenmiştir. Bu bedelin gayri safi hasıladan alınması öngörülmüştür. Madde kapsamında kaynağın bulunduğu köy veya belediyeye tahsil edilen bedelin 1/6'sının verilmesi de düzenlenmiştir.

Madde 12.- Kaynaklar üzerindeki hakların devredilmesi, kaynaklara ilişkin ilgili idare bünyesinde bu kaynaklarla ilgili sicil tutulması ve ihale edilmesi hususu bu madde kapsamında düzenlenmiştir.

Madde 13.- Bu madde ile irtifak hakkı kurulması veya kamulaştırmaya ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

Madde 14.- Kamunun kullanımında olan kuyular ile işletme için zorunlu olan tesisler ve ekipman üzerine haciz konulamayacağı bu maddede hüküm altına alınmıştır.

Madde 15.- Madde ile kaynağın ve çevrenin korunmasına ilişkin esaslar düzenlenmiş olup, bu konuda ruhsat sahibinin uyacağı esaslar hüküm altına alınmıştır. Turizm amaçlı kullanılan doğal güzelliklerin korunması da ilke olarak benimsenmiştir.

Madde 16.- Tesislerin intikali ve terk başlığı altında; kuyuların idareye intikali konusu bu madde kapsamında düzenlenmiştir.

Madde 17.- Kaynakların ruhsatlandırılmasında ve işletilmesinde gerekli teknik rehberliği yapacak ve il özel idareleri bünyesinde oluşturulacak teknik kurul ve bunun oluşumu bu madde kapsamında düzenlenmiştir. Bu kurula ihtiyaç halinde diğer bakanlıklardan da temsilci istenebilecektir.

Madde 18.- Uygulanacak hükümler bu madde kapsamında düzenlenmiştir.

Madde 19.- Kanunun uygulanmasına dair yönetmelik çıkartılması bu madde kapsamında düzenlenmiştir.

Madde 20.- Yürürlükten kaldırılan mevzuat bu madde kapsamında belirtilmiştir.

Geçici Madde 1.- Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip yapılacak intibak ve buna ilişkin esaslar bu geçici madde kapsamında düzenlenmiştir.

Geçici Madde 2.- Bu madde kapsamında, ruhsatsız olarak kaynak kullanan gerçek ve tüzel kişilerin, Kanunun yayımını müteakip durumlarını yasal hale getirmek için ruhsat almaları hususu düzenlenmiştir.

Geçici Madde 3.- Bu Kanundan önceki mevzuata göre kazanılan hakların korunacağı ve işletme imtiyazlı ruhsatlarda esas alınacak hükümler bu madde ile düzenlenmiştir. Kazanılmış hakların Devlete karşı olan yükümlülükler yerine getirilmiş olmak kaydıyla korunacağı da burada hüküm altına alınmıştır.

Madde 21.- Yürürlük maddesidir.

Madde 22.- Yürütme maddesidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Jeotermal Kaynaklar ve Mineralli Sular Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Saygılarımla arz ederim.

31/3/2003

Hakkı Ülkü

İzmir

GENEL GEREKÇELER

Türkiye jeotermal kaynakların aranması ve değerlendirilmesine yönelik bilimsel çalışmaların başlangıcı yaklaşık kırk yıl öncesine uzanmaktadır. Bu dönem içerisinde yapılan çalışmalar, ülke potansiyelini tam olarak belirleyecek yeterlilikte olmasa bile çalışmalar göstermiştir ki ülkemiz jeotermal kaynaklar açısından oldukça zengin imkânlarla sahiptir. Ancak, bu imkânlardan yeterince istifade edildiğini söylemek mümkün değildir. Ülkemizde uzun yıllardır jeotermal kaynakların geleneksel kullanımı olan Ihlca/Kaplıca dışında ticari ve kaynağın yapısı ve özelliklerine dayalı uygulamalı bulunmamaktadır. Halbuki bu dönemde dünyada jeotermal kaynaklar yeni uygulama alanları ile insanlığın hizmetine sunulmuş ve bu konuda büyük yatırımlar yapılmıştır. Özellikle son yıllarda artan temiz enerji ihtiyacı ve çevre kirliliği yaratmayacak enerji kaynaklarına yönelim bu kaynağın önemini daha da artırmıştır.

Ülkemizde son yıllarda bazı il ve ilçelerde bu kaynağa dayalı özellikle konut ısıtmacılığına yönelik tesislerin kurulması, bu kaynağın daha iyi tanınmasına vesile olmuştur. Diğer taraftan genel olarak jeotermal kaynaklar ile aynı jeolojik sistem içerisinde bulunan mineralli sulardan da daha fazla istifade edebilme yönünde yatırımlar başlamıştır. Bu uygulamaların sayıca giderek artması, jeotermal kaynaklar ve mineralli sular konusundaki mevzuat yetersizliğini ve boşluğunu da gündeme getirmiştir.

Kaynaklar ile ilgili hukuki alanda tam bir karmaşa söz konusudur. 927, 4268, 6977 ve 3487 sayılı kanunlar, sadece içmeye, yıkanmaya mahsus sıcak ve soğuk şifalı sulara ait olup genellikle kaplıcalar ile ilgili olduğundan, günümüzce teknolojik uygulamaları kapsamında elektrik üretimi, ısıtma, soğutma mineral-gaz edinmesi termal turizmi ve tedavi amaçlı uygulamalara yönelik esasları bilimsel ve teknik anlamda taşımadığından yetersiz kalmaktadır.

Anayasanın 168 inci maddesinde yeraltı kaynaklarının hangi esas ve usuller çerçevesinde işletilebileceğinin Kanunla belirlenmesi gerektiği öngörülmüş olmasına rağmen, jeotermal kaynaklar ve mineralli sular konusunda bugüne kadar, Anayasanın bu maddesinde belirtilen esaslara uygun bir yasal düzenleme getirilememiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi daha bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde inceleme ve etüt yaparak; kaynak varlığının tam olarak ortaya çıkarılması, kaynaktan daha fazla istifade edilmesi, kaynak israfının ve çevre kirliliğinin önlenmesi, temiz enerji ihtiyacının karşılanması konut ısıtma, termal ve sağlık amaçlı gibi entegre kullanımın yaygınlaştırılması uygulamasına en sağlıklı şekilde ve süratle geçilebilmesi için böyle bir yasal düzenlemeye acilen ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesi ile hukuki alandaki karmaşa ve boşluk ortadan kalkacak, ruhsat hakları tek elden ve düzenli bir şekilde yürütülebilecek, ayrıca bu Kanunla jeotermal kaynakların modern uygulamalarına geçilebilecek yerli ve yabancı yatırımcılar teşvik edilerek faaliyetlerin etkin bir şekilde izlenmesi ile verimin artırılması sağlanacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1 - Madde ile Kanunun jeotermal kaynaklar ve mineralli suların sürekli ve etkin bir şekilde değerlendirilmesi amacıyla hazırlandığı ve bu kaynaklar üzerinde hak sahibi olunmasının esas ve usullerini kapsadığı belirtilmiştir.

Kanunla jeotermal kaynaklar ve mineralli sularla ilgili faaliyetlerin bu mevzuat için değerlendirileceği, bu kaynakların kullanılmasına yönelik tesislerle ilgili izin işlemlerinin bu kanun kapsamında olmadığı belirtilmiştir.

Madde 2 - Madde ile, kanunda geçen bazı ibarelerin, hangi anlamda kullanıldığı, hangi anlamın yüklendiği ve bu sözcüklerin hangi çerçeve doğrultusunda sınırlandırıldığı ile ilgili genel ve kısa açıklamalar yapılmıştır.

Madde 3 - Bu madde ile, jeotermal kaynaklar ve mineralli suların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesinin, milli bedeflere en uygun şekilde değerlendirilmesinin ve ekonomiye kazandırılmasının bir Anayasa hükmü olduğu ve bunun bu Kanun hükümleri ile mümkün olacağı hükmü getirilmiştir.

Madde 4 - Anayasada tanımlanan eşitlik ve fırsat eşitliği ilkesi ile uyumlu olması açısından ruhsat haklarının gerçek kişilere de verilmesi rekabeti artıracak, tekelleşmenin de önüne geçebilecektir.

Madde 5 - Madde ile, bu Kanuna tabi bir faaliyetin nerelerde yapıp yapılamayacağı belirtilmektedir. Ruhsat sahibinin girilmesi ve bulunulması yasak olan bölgelerde ve koruma alanlarında, ilgili kuruluşlardan izin almak suretiyle faaliyette bulunabileceği belirtilmiştir. Ruhsat hakkı doğduktan sonra yasak ve koruma altına alınan alanlardaki müktesep haklara güvence getirilmiş, izin alınmasında ilgili kuruluşlar arasında anlaşma sağlanamaması halinde kamu yararının gözetileceği ve konunun ilgili bakanlıklar ve mahalli idare temsilcilerinden oluşan komisyonca incelenerek çözümleneceği ilkesi getirilmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kullanımında bulunan alanlarda herhangi bir faaliyette bulunulmasının ancak izinle olabileceği belirtilmiştir.

Madde 6 - Madde ile, kaynak alanlarında arama faaliyetlerinde bulunabilmek için, alan bazında arama ruhsatı alınması gerektiği; müracaatlarda öncelik hakkının esas olduğu belirtilmiştir. Ruhsat talebinde bulunan kuruluşun arama faaliyetini nasıl yapacağını belirtir bir proje hazırlaması ve bu projenin incelenerek uygun bulunması halinde arama ruhsatının verilmesi ilkesi getirilmiştir. Böylece arama konusunda yetersiz kurum, kuruluş ve şirketlere ruhsat verilmemesi ve sahaların atıl bırakılmaması amaçlanmıştır. Ayrıca, ruhsat sahibinin daha ileri incelemelerde bulunabilmesine imkan tanınarak üç yıl olan arama ruhsatı talebinin gerektiğinde iki yıl daha uzatılması imkanı getirilmiş, arama ruhsatı süresince yapılan çalışmalar konusunda Genel Müdürlüğün önceden bilgilendirilmesi zorunlu kılınmıştır. Böylece kaynak israfı ve çevre kirliliğinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Diğer kanunlara tabi faaliyetleri esnasında kaynak varlığına rastlayanların bunu ilgili Genel Müdürlüğe bildirmesi esas ilkesi getirilerek kaynağın atıl kalmaması, israfının önlenmesi esas ve bildirim sahibine de bir özendirme getirilerek buluculuk hakkının doğacağı belirtilmiştir.

Madde 7 - Kanunun bu maddesinde, işletme ruhsatının, projede belirtilen tesislerde kullanılacak su miktarı esas alınarak kuyu bazında verileceği, bunun yanında kaynaktan birden fazla amaçla veya entegre olarak faydalanılması halinde her bir faaliyet alanı için de kullanım hakkı veril-

mesi esası getirilmiştir. Böylece, aynı kaynak alanında birçok müteşebbisin faaliyette bulunmasına imkan sağlanmıştır. Kullanım hakları da belirtilerek hazırlanacak projelerin teknik kurulca mahallinde incelenerek uygun bulunması halinde işletme ruhsatı ve kullanım hakkı verileceği ilkesi getirilmiştir. Ancak, verilen işletme projesi, kaynağın kapasitesinden yeterince yararlanmayı sağlamaması halinde Genel Müdürlüğe bu alanda yapılacak başka işletme ruhsatı taleplerini değerlendirme imkanı getirilerek; bu kaynak alanından azami derecede istifade edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, kaynak alanlarının sahada işletme ruhsatları bulunsa dahi, bu haklar korunarak tekrar arama ruhsatına konu edebileceği ilkesi getirilerek arama faaliyetlerinin gelişen teknoloji ışığında sürekli kılınması amaçlanmıştır.

Ruhsat süresinin onbeş ile kırkdokuz yıl arasında olacağı, tesislerin ekonomik ömrünün dolmaması veya yeni yatırımların yapılması halinde ruhsatın süresinin altmış yılı aşmayacak şekilde temdit edileceği belirtilmiştir. Ancak, kamu yararının söz konusu olduğu hallerde ruhsat süresinin Bakanlar Kurulu Kararı ile daha fazla uzatılabilmesi imkanı getirilerek kamu menfaatinin ön plana alınması ve bu yönde olan yatırımlara uzun vadede bir güvence sağlanması amaçlanmıştır.

Yürütülen faaliyetlerin nazari ve mahallinde tetkikinin takibi, bilimsel ve teknik yapılabildiği kadarının izlenmesi ve bunların akabinde uygulanacak müeyyideler belirtilmiştir.

Ruhsat sahibinin sahada sürdürdüğü faaliyetleri Genel Müdürlüğe bildirmesi, proje değişiklikleri ile üretim ve enjeksiyon amaçlı yeni kuyu açılmasında Genel Müdürlüğün uygun görüşünün alınması şartı getirilerek, kaynak alanlarındaki kontrolsüz faaliyetlerin önüne geçilmesi, israf ve çevre kirliliğinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 8 - İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahiplerinin kaynağı atıl bırakmamaları maksadıyla kullanım haklarını termin planında belirttikleri sürede işletmeye almaları zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, maddede hak sahiplerinin beklenmeyen nedenlerle süresinde işletmeye geçememeleri halinde sürenin uzatılması imkanı da sağlanmıştır. Süre uzatımında da kaynağın işletmeye alınmaması durumunda kullanım hakkının kaynağın atıl kalmaması için başka müteşebbislerce değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Madde 9 - Bu maddede jeotermal kaynakların aranmasından işletilmesi aşamasına kadar geçen her dönemde etkin olan ana disiplin Jeoloji'dir. Faaliyetin aşamasına göre ilgili diğer meslek dallarından en az birinin yer alması gerekmektedir.

Madde 10 - Kaynak ve bağlı olduğu jeolojik sistem ile ilgili yürütülecek faaliyetlerin bilimsel esaslar dahilinde ve daha teknik olarak yürütülmesi için bir teknik kurul kurulmuştur. Bu kurulun hangi kurum ve kuruluşlardan müteşekkil olacağı görev ve yetkilerinin neler olacağı belirtilmiştir.

Kurul, belirli ilkeleri gözeterek görev yapacaktır. Böylece kaynaktan azami ölçüde istifade edilmesi, çevrenin kirlenmemesi, belirli kurallara bağlı olarak ve en uygun şartlarda bu kurul tarafından denetlenerek yürütülmesi esası getirilmiştir.

Madde 11 - Kanunda projelerin incelenmesi ve faaliyetlerin denetlenmesine önem verilmiştir. Bu amaçla Genel Müdürlük tarafından teşkil edilen teknik kurula yetki verilmiştir. Kanunda projelerin incelenmesi ve faaliyetlerin denetlenmesi esasının doğrudan Genel Müdürlük elemanları tarafından yapılabileceği gibi teknik kurul tarafından da yapılabileceği belirtilmiştir.

Madde 12 - Madde ile, Kanunda faaliyetlerin sürekliliği ve etkinliği amaçlanmış olmakla birlikte, mücbir sebep veya beklenmeyen halin ortaya çıkması durumunda, hak sahiplerine geçici tatil imkanı sağlanmıştır. Böylece hak sahibinin beklenmeyen bazı nedenlerle mağdur olmaması için belli bir süre tanınırken, bu süre sonunda uyması gereken hususlar açıklanmıştır.

Madde 13 - Bu maddede, Devletin hüküm ve tasarrufunda olan yer altı kaynaklarının işletilmesinden Devlet hakkı ödenmesi esası getirilmiştir. Diğer yandan kaynağın bulunduğu yörenin kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla mahalli idareler hakkı, sektörü desteklemek amacıyla Fon payı ödenmesi öngörülmüştür. Ödenecek bu hakların, hesaplanma şekli de gösterilmiştir.

Kanunda kaynak aramacılığını teşvik etmek amacıyla buluculuk hakkı tesis edilmiştir. Buluculuk hakkı, arama döneminde yapılan çalışmalar sonucunda varlığı ve boyutları ile ortaya konulan alan için olduğu gibi, sondaj yaparak yüzeye çıkarılan akışkana da verilmektedir. Bu alandan veya sondaj kuyusundan istifade eden hak sahibi, bulucusuna maddede belirtilen esaslara göre bir pay ödemekle yükümlü kılınmıştır. Böylece o alanda kaynak ile ilgili çalışma yapan bu çalışmayı bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde belgeleyenlerin teşviki amaçlanmıştır.

Madde 14 - Bu madde ile, kaynak üzerinde verilmiş arama, işletme ruhsatları ve kullanım haklarının devredilebilmesi imkanı getirilmiştir. Ayrıca, herhangi bir nedenle düşmüş hakların ilan edilerek duyurulması sonucunda birden fazla müracaat olması halinde ise, ihale ile hak sahipliğinin belirlenmesi esası öngörülmüştür. Değişik nedenlerle ihale edilecek hakların doğrudan ve hemen yapılamayacağı kaynağın, bağlı olduğu sistemin özellikleri, bulunduğu konum ve çevrenin durumu gözetilerek bir ön inceleme ve değerlendirmeden geçirileceği belirtilmiştir.

Ayrıca, teminatları nasıl belirleneceği, haklar için tutulacak sicile nelerin işleneceği ve kayıtlarında nelerin bulunacağı belirtilmiştir.

Madde 15 - Kaynak alanlarında sürdürülen arama ve işletme faaliyetleri esnasında özel mülkiyete konu arazilerde özel mülk sahibi ile anlaşmazlık çıkması halinde, arama ve işletme ruhsatı döneminde irtifak ve intifa tesisi hakkı getirilmiştir. Maddede ayrıca işletme ruhsatı döneminde kuyu yeri, isale hattı için kamulaştırma imkanı sağlanmıştır. Kamu yararının ortadan kalkması halinde kamulaştırılan arazinin eski sahibine rayiç bedel üzerinden iadesi öngörülmüş olup, böylece mülk sahiplerinin hakkının korunması amaçlanmıştır.

Kamulaştırma işleminin hangi mevzuata göre ve nasıl yapılacağı ve gerekli sürenin ne olduğu belirtilmiştir.

Madde 16 - Bu maddede kaynaklar üzerine haciz, ihtiyati tedbir, rehin konulması ve ipotek tesisi ile ilgili esaslar belirtilmiştir. Kaynağın işletilmesi için, zaruri olan tesis ve malzemelere haciz, ihtiyati tedbir ve rehin ayrı ayrı konulamayacağı, ancak haklar ile tesislerin bir bütün halinde haciz ve ihtiyati tedbire konu edilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca, ipotek tesisinin nasıl yapılacağı, nasıl uygulanacağı ve süresinin ne olduğu belirtilmiştir. Böylece işletmeciliğin sürekliliği teminat altına alınmıştır.

Madde 17 - Jeotermal kaynaklar ve mineralli suların aranması ve işletilmesini teşvik etmek amacıyla Madencilik Fonundan kredi verilmesi öngörülmüştür.

Madde 18 - Madde ile, Kanunda kaynağı oluşturan sistemin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesine özel önem verilmiştir. İşletme döneminde hak sahibinin çevre mevzuatı gereğince yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Kaynağı oluşturan sisteminin bozulmaması, çevrenin kirlenmemesi projelerin ve faaliyetin temel ilkesi ve hedefi olduğundan bu hususlara dikkat etmeyen hak sahiplerine belirli yaptırımlar getirilmiştir.

Madde 19 - Madde ile, kaynak haklarının terk edilmesi halinde çevre ile ilgili emniyet tedbirlerinin alınma zorunluluğu getirilmiştir.

Hakların değişik nedenlerle sona ermesi halinde gerekli tedbirlerin alınması gerektiği, daha sonra bu hakların devlete intikal edeceği belirtilmiştir. Haklarının dışındaki diğer menkul nitelikli tesis, alet ve malzemenin hak sahibine ait olduğu belirtilmiştir.

Madde 20 - Kaynak konusunda uzman kuruluş olan Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün yerde istediği serbest çalışmayı yaparak daha çok saha, kuyu ve bilimsel raporları ortaya koyması, bunların da ülke ekonomisi ve insanının istifadesine sunulması amaçlanmıştır. Bu hususa, bir öncelik ve ayrıcalık verilerek bu kurumun rahat müdahalesiz, formalitesiz, sürekli ve hızlı çalışması esası benimsenmiştir.

Madde 21 - Madde ile, bu Kanunun uygulanmasına dair uygulama yönetmeliğinin altı ay içinde çıkarılarak belirlenen usul ve esaslar dahilinde bu konunun yürütülmesi amaçlanmıştır.

Madde 22 - Madde ile, bu kanunun uygulanabilmesi için yürürlükte olan bazı mevzuatın kaldırılması öngörülmüştür.

Madde 23 - Madde ile, kaynakların bazılarını işleten ve işlettiren mahalli idarelere bir yetki devri yapılabileceği belirtilmiştir.

Kaynak sisteminin esas bir yapıya sahip olması ve bu sistemin bozulmaması çevrenin kirlenmemesi, kaynağın israf olmaması ve yenilenebilirliğinin sürekli tesis için, bu konuda bilimsel ve teknik esaslarla donatılmış olmak gerekmektedir. Mahalli idarelerin bu konuda gerekli donanımına sahip bir yapı oluşturmaları durumunda, Bakanlık yetki ve sorumluluklarını ilgili mahalli idarelere devredilebileceği öngörülmüştür.

Geçici Madde 1-Bu madde, kanunun uygulanmasına başlamadan önce sağlıklı bir veri tabanı oluşturmak üzere ülkemizde çalışması yapılmış kaynaklar konusunda yapılan tüm çalışmalara ait bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi amacı ile düzenlenmiştir. Böylece hem bunların bir elden yürütülmesi, hem de bu çalışmaların yeterli olup olmadığına bağlı olarak hareket stratejisi tesis edileceği belirtilmiştir.

Geçici Madde 2 - Bu madde ile kanunun yayım tarihinden önce kazanılmış hakların bu kanuna intibak zorunluluğu getirilmiştir. Böylece en son teknoloji ile çalışabilme ve tek el ve tek bir mevzuatla, uzman bir denetim, kontrol ve hak sahibini yönlendirerek kaynaktan azami ölçüde istifade amaçlanmıştır.

Geçici Madde 3 - Bu madde ile mevcut hakların güvence altına alınması ile intibakların, kaynağı bizzat kullanan kuruluşlar adına yapılması, böylece mevcut yapının olabildiğince korunması amaçlanmıştır.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün bugüne kadar yaptığı etütler ile ortaya koyduğu kaynak alanlarında buluculuk hakkının saklı olduğu ve bundan sonra da kendi bütçesi ile yapacağı çalışmalarla ortaya koyacağı sahalar ve kuyular için gerekli bilgi ve belgelerle buluculuk belgesi talep edebileceği, böylece aynı yerin bir başkası tarafından istismar edilmesinin önüne geçilmesi ve hak edenin de hakkının verilerek bu konuda teşvik edilmesi gerektiği esası getirilmiştir.

Turizm alanlarında kaynak üzerinde hak vermesi yetkisi uygulamada birlik sağlamak amacıyla, Turizm Bakanlığınca verilen haklar korunarak bu kanun hükümlerine tabi kılınmıştır. Ancak, bu alanlardaki turizme dönük tesislerin kurulmasına ilişkin olarak Turizm Bakanlığınca ruhsat veya izin verme yetkileri saklı tutulmuştur.

927 Sayılı kaplıca kanununa dayanılarak valiliklerce verilen ruhsatlara ilişkin tebliğler, yasal dayanaktan yoksundur. Çünkü söz konusu kanun şifa amaçlı kaynakları kapsar. Seracılık, ısıtmacılık ve elektrik üretimi gibi geniş bir yelpazede kullanılabilen jeotermal kaynaklar doğrudan enerji ile ilintilidir.

Geçici Madde 4 - Anayasada tanımlanan eşitlik ve fırsat eşitliği ilkesi ile uyumlu olması açısından ruhsat haklarının gerçek kişilere de verilmesi rekabeti artıracak, tekelleşmenin de önüne geçebilecektir.

Geçici Madde 5 - Kanunun yayımından önce hak sahibi olan gerçek kişilerin dördüncü madde hükümlerine göre şirketleşmeleri zorunluluğu getirilmiştir.

Madde 24 - Yürürlük maddesidir.

Madde 25 - Yürütme maddesidir.

İZMİR MİLLETVEKİLİ HAKKI ÜLKÜ'NÜN TEKLİFİ
JEOTERMAL KAYNAKLAR VE MİNERALLİ SULAR KANUNU TEKLİFİ
BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler

Amaç ve Kapsam

MADDE 1 - Bu kanunun amacı; jeotermal kaynaklar ile mineralli suların sürekli ve etkin bir şekilde aranması, geliştirilmesi, üretilmesi, korunması, üzerinde hak sahibi olunması, devredilmesi, terk edilmesi, sona erdirilmesi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektedir.

Bu kanun, jeotermal kaynaklar ile mineralli suları kapsar. Maden ve petrol mevzuatına tabi gazlar ile kaynağın kullanıldığı tesislere ilişkin ruhsat ve izinler bu Kanun kapsamına dahil değildir.

Tanımlar

MADDE 2 - Bu kanunda geçen;

Jeotermal Kaynak: Yer kabuğunun derinliklerindeki ısı nedeniyle sıcaklığı sürekli olarak bölgesel atmosferik ortalama sıcaklığın üzerinde olan, çevresindeki sulara göre daha fazla miktarda erimiş madde ve gaz içerebilen doğal su, buhar ve gazlar ile kızgın kuru kayalardan elde edilen su, buhar ve gazları,

Mineralli Su: Şifa ve tedavi amaçlı olarak kullanılan maden suyu ve sodası, içme suyu, şifalı su, tıbbi su, termal suyu ve benzeri adlarla anılan soğuk ve sıcak suları,

Kaynak: Tabii yolla ve sondaj ve kuyularla elde edilen jeotermal kaynakları ve mineralli suları,

Akışkan: Jeotermal kaynak ve mineralli su rezervuarlarından doğal olarak ve kızgın kuru kayalardan elde edilerek kullanılan su, gaz ve buharı,

Enjeksiyon: Su, gaz ve diğer akışkanların jeotermal kaynak olarak kullanılabilmesi için yer altındaki jeotermal ve kızgın kuru kaya zonlarına gönderilmesi işlemini,

Reenjeksiyon: Kullanım sonrası akışkanın bir kısmının veya tamamının çevre kirliliğini önlemek ve rezervuar parametrelerini korumak amacıyla, tekrar yer altına gönderilmesi işlemini,

Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,

Genel Müdürlük: Maden İşleri Genel Müdürlüğünü,

Ruhsat: Belirli bir alanda arama ve işletme faaliyetlerinde bulunulabilmesi için verilen yetki belgesini,

Faaliyet: Jeotermal kaynaklar ve mineralli suların aranması ve işletilmesiyle ilgili tüm faaliyetleri,

Faaliyet Raporu: Her faaliyet döneminde yönetmelikte belirtilen esaslar dahilinde hazırlanan raporu,

Kullanım Hakkı: Kaynağın elektrik üretimi, termal turizm, tedavi, ısıtma, soğutma, kurutma, kimyasal madde eldesi gibi birden fazla alanda entegre olarak kullanılması halinde her bir kullanım için ayrı ayrı verilen izin belgesini,

Devlet Hakkı: Kaynağın üretiminden sağlanacak gelirin Devlet payına düşen kısmını,

Mahalli İdareler Hakkı: kaynağın üretiminden sağlanacak gelirin il özel idare ve belediye payına düşen kısmını,

Buluculuk Hakkı: Herhangi bir ruhsat döneminde kaynağın bilimsel ve teknik yöntemler ile varlığının ortaya çıkarılması ile kazanılan hakkı,

Teminat: Kaynağın değerlendirilmesine yönelik faaliyetlerde, bu Kanun hükümlerine ve teknîğe uygun çalışmayı temin amacıyla nakdi olarak alınan geçici bedeli,

Fon: Madencilik fonunu,

Termin Planı: Kaynağın kullanılmasına yönelik olarak hazırlanan projelerde belirtilen faaliyetlerin başlanması, gelişimi ve bitirilmesi ile ilgili sürenin planlanması,

Teknik Kurulu: Genel müdürlükçe projelerin nazarı olarak ve mahallinde incelenmesi, faaliyetlerinin denetlenmesi ve buna ilişkin görüş oluşturma amacı ile faaliyetin yeri ve özelliğine göre genel müdürlük, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve meslek odaları temsilcilerinin katılımı ile oluşturulan kurulu,

İfade eder.

Devletin Hüküm ve Tasarrufu

MADDE 3- Jeotermal kaynaklar ve mineralli sular devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, buldukları arzın mülkiyetine tâbi değildir.

Ruhsat Hakkı

MADDE 4 - Jeotermal kaynak ve mineralli sulara ilişkin faaliyetlerin yapılabilmesi için, bu kanuna göre ruhsat alınması zorunludur. Ruhsat Hakkı yeterlilik belgesi bulunan, medeni hakları kullanmaya ehil T.C. vatandaşlarına (gerçek kişilere), bu tür hakları kullanabileceği statüsünde yazılı Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiliği haiz kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına verilir.

Bu Kanuna göre, yürürlükte olan arama ve işletme ruhsatı üzerine başka ruhsat hakkı verilmez.

Faaliyetlerin İzne Tâbi Olduğu Yerler

MADDE 5 - Ruhsat alınması, ruhsat sahibine, bu Kanunla veya başka bir kanunla girilmesi veya bulunulması yasak olan bir yere girme veya o yerde faaliyette bulunma hakkı vermez. Yasak bölge ve koruma alanlarında ilgili kuruluşlardan izin alınması halinde faaliyette bulunabilir. Ruhsat hakkı doğduktan sonra diğer kanunlara göre yasak ve koruma altına alınan alanlarda bu kanuna göre alınmış müktesep haklar saklıdır. İzin alınması ile ilgili uyumsuzluklar ve çevre ile ilgili ihtilaflar, kamu yararının söz konusu olduğu hallerde ilgili bakanlıklar ve mahalli idare temsilcilerinin görüşü alınarak bakanlıkça oluşturulan geçici bir komisyonca çözümlenir.

Ancak, Türk Silahlı Kuvvetlerine tahsis edilmiş alanlarda ve savaş hali, olağanüstü hal gibi durumlarda faaliyetler söz konusu kuruluşun iznine tabi olarak sürdürülür. Gerekli izinler alınmadan yapılan faaliyetler durdurulur ve teminatı Fona irad kaydedilir. Tekerrürü halinde her seferinde teminat 5 katına çıkarılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Ruhsatlar

Arama Ruhsatı

MADDE 6 - Arama ruhsatı müracaatı 1/25.000 ölçekli pafta adı ve koordinatları belirtilerek Genel Müdürlüğe yapılır. Müracaatlarda öncelik hakkı esastır. Müracaat sahibine ruhsat hakkı sağlanıp sağlanmadığı tebliğ edilir. Müracaat sahibi hak sağlandığının tebliğinden itibaren üç ay içinde arama projesi vermekle yükümlüdür. Arama ruhsatı verilmeden önce Genel Müdürlük, projenin teknik ve bilimsel yönden yeterli olup olmadığını tesbiti için teknik kurulca incelenmesini isteyebilir. Projenin uygun bulunması halinde arama ruhsatı verilir.

Arama ruhsatı alanı 5.000 hektarı geçemez. Ruhsat süresi üç yıldır. Bu süre içinde arama faaliyetlerinin olumlu gelişmesi ve ilave etütlere ihtiyaç duyulması halinde projede revizyon yapılarak bu süre bir kez ve en fazla iki yıl daha uzatılabilir.

Arama ruhsatının verildiği tarihten itibaren geçen her yıl, bir faaliyet dönemidir. Her faaliyet dönemi sonunda arama faaliyet raporlarının verilmesi zorunludur.

Bu raporların süresinde verilmemesi halinde teminatın tamamı Fona irad kaydedilerek her seferinde iki katına çıkarılır ve üç aylık sürede yatırılması tebliğ edilir. Bu süre içinde yatırılmaması halinde ruhsat fesh edilir. Üçüncü dönem sonuna kadar faaliyet raporlarının verilmemesi halinde süre uzatımı ve işletme ruhsatı talebinde bulunulamaz ve ruhsat fesh edilir. Arama ruhsatı döneminde Genel Müdürlüğün bilgisi dahilinde çevrenin kirletilmemesi kaydı ile test amaçlı üretim yapılabilir.

Diğer kanunlara istinaden yapılan sondaj ve kuyu gibi faaliyetler esnasında kaynak varlığına rastlayan gerçek ve tüzel kişiler durumu Genel Müdürlüğe bildirmek ile yükümlüdür. Yapılan çalışmaların kaynağına ortaya çıkarılması açısından yeterli olması halinde bildirim sahibine buluculuk hakkı doğar.

İşletme Ruhsatı

MADDE 7 - Arama ruhsatı sahibinin, arama ruhsat süresinin son günü akşamına kadar işletme projesi ile birlikte Genel Müdürlüğe işletme ruhsatı talebinde bulunması ile işletme ruhsatı alma hakkı doğar.

İşletme ruhsatı, projede belirtilen tesislerde kullanılacak akışkan miktarı esas alınarak verilir. İşletme projeleri, kaynağın özelliklerine dayalı olarak sarası ile elektrik enerjisi üretimi, konut ısıtma, termal turizm ve tedavi amaçlı projeler öncelikli olmak üzere kaynaktan azami ölçüde istifade, entegre kullanım, kaynak rezervuarının korunması ve çevrenin kirletilmemesi ilkeleri gözetilerek hazırlanır. Verilen projeler, Genel Müdürlükçe değerlendirildikten sonra teknik kurul tarafından mahallinde incelenir.

Projenin uygun bulunması halinde, istifade edilecek sondajın yeri, kuyu özellikleri, akışkanın debisi ve nitelikleri ile kullanım hakları belirtilerek işletme ruhsatı ile kullanım hakkı verilir.

İşletme ruhsatı süresi onbeş yıldan az, kırkdokuz yıldan fazla olamaz. İşletme ruhsatı sahibi tesisin ekonomik ömrünün dolmaması, iyileştirme veya tevsi projesi hazırlanması halinde ruhsat süresi bitimine en az bir yıl kala süre uzatımı talebinde bulunabilir. Ruhsatın uzatım şartları ve süresi projenin teknik yönüne bağlı olarak Genel Müdürlükçe belirlenir. Toplam süre altmış yılı geçemez. Ancak, kamunun istifadesine tahsis edilmiş yatırımların söz konusu olduğu hallerde, ruhsat süresi Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararı ile otuzdokuz yıl daha uzatılabilir. Ruhsat, süre sonunda fesh edilir.

Ruhsat sahibi, tabii olarak ve/veya sondajlarla elde ettiği akışkanın, projesinde belirttiği ihtiyaç fazlasını veya kullanım sonrası akışkan başka amaçlarla kullanılmak üzere, Genel Müdürlükçe projeleri uygun bulunan kuruluş veya şirkete devredilebilir. Bu durumda yeni hak sahibine işletme ruhsatı veya kullanım hakkı verilir.

İşletme ruhsatlarının bulunduğu kaynak alanının sahadaki mevcut hakların korunması ve teknik kurulca uygun bulunması halinde arama ruhsatı verilmek sureti ile geliştirme çabalarına konu edilebilir. Bu gibi hallerde işletme ruhsatı sahiplerine öncelik hakkı tanınır. Geliştirme çabalarının olumlu sonuçlanması halinde, arama ruhsat sahibine de işletme ruhsatı hakkı doğar. Turizm alanı ilan edilen sahalarda da bu hüküm geçerlidir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahipleri arasında çıkacak teknik ihtilaflar teknik kurulca inceleme ve değerlendirmeleri yapılarak Genel Müdürlükçe çözümlenir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, her yıl Mayıs ayının son günü akşamına kadar işletme faaliyet raporunu Genel Müdürlüğe vermekle yükümlüdür. Raporun verilmemesi halinde teminatı Fona irad kaydedilerek her defasında iki katına çıkarılır. Verilmeyen faaliyet raporunun ve irad kaydedilerek iki katına çıkarılan teminatın üç ay içinde tamamlanmaması halinde, tüm faaliyetler durdurulur ve bu tarihten itibaren bir yıl içerisinde eksikliklerin tamamlanmaması halinde ruhsat fesh edilir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, projesinde yapacağı değişiklikleri önceden Genel Müdürlüğe bildirmekle yükümlüdür. Proje değişikliği hakkında uygun görüş alınmadan uygulamaya geçilemez. Projede yer alan üretim enjeksiyon ve reenjeksiyon kuyularının, Genel Müdürlüğün izni alınmadan sayıları artırılmaz ve kapasite artırımına veya yenilemeye yönelik sondaj çalışmaları yapılamaz. Aksi takdirde bu tür faaliyetler durdurulur ve teminatları on katına çıkarılır.

Kullanım Haklarının İşletmeye Alınması

MADDE 8 - Ruhsat sahibi, işletme projesinde belirtilen Genel Müdürlükçe onaylanmış termin planına göre kullanım haklarını işletmeye almakla yükümlüdür. Ancak, gerekçe belirtmek kaydıyla süre uzatımı talebinde bulunduğu takdirde gerekçeye bağlı olarak Genel Müdürlük termin planında belirtilen sürenin yarısını geçmemek kaydıyla süreyi uzatabilir. Bu süre sonunda da kullanım hakkının işletmeye alınmaması halinde teminat Fona irad kaydedilerek beş katına çıkarılır ve son kez altı aylık ek bir süre verilir. Bu süre sonunda da işletmeye geçilmediği takdirde işletme ruhsatında belirtilen ancak işletmeye alınmayan kullanım hakkı fesh edilir.

Teknik Sorumluluk

MADDE 9 - Arama ve işletme ruhsatı süresince, kaynağın aranması, araştırılması, geliştirilmesi, üretimi, enjeksiyonu, reenjeksiyonu ve deşarjı en az bir jeoloji mühendisi gözetiminde yapılır. Çalışmanın aşamasına göre, jeofizik, kimya, petrol, maden v.b. gibi diğer disiplinlerden de mühendisler bulundurulur.

Faaliyet raporları ve projeler; sürdürülen faaliyetin, hazırlanacak projenin ve kullanım hakkının özelliği ve niteliği göz önüne alınarak en az iki farklı meslek disiplininden, biri jeoloji mühendisi olmak üzere en az iki mühendis tarafından hazırlanır ve imzalanır.

Faaliyetin nezaretinde görev üstlenecek mühendislerin meslek deneyimi, yeterliliği ve meslekte en az kaç yıllık olacakları ilgili meslek odalarının da katılacağı komisyonlarda hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

Teknik Kurulun Teşkilî, Görev ve Yetkileri

MADDE 10 - Teknik kurul, kaynağın bulunduğu coğrafi konum, tabii olduğu jeolojik sistem ve çevre özellikleri dikkate alınarak, bölgesel veya havza esasına dayalı olarak, Genel Müdürlük, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü ve ilgili mahalli idare temsilcilerinden oluşur, Kurula ayrıca faaliyetin yeri ve özelliğine göre Sağlık Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve ilgili diğer bakanlık temsilcileriyle ve üniversitelerin ilgili bölüm temsilcileri ve ilgili meslek oda temsilcileri de dahil edilir. Koordinasyon Genel Müdürlükçe sağlanır.

Teknik Kurul, inceleme ve denetlemelerinde, kaynaktan azami istifade, entegre kullanım, faaliyetin bilim ve teknolojiye uygunluğu, ekonomikliği, çevrenin kirletilmemesi ve kamu yararı il-kelerini gözetir.

Teknik Kurul, arama, işletme ve kullanım hakkı projelerinin incelenmesi, koruma alanlarının belirlenmesi, akışkanın enjeksiyonu, reenjeksiyonu ve deşarjı, kaynak rezervuarının korunması, faaliyetlerin denetlenmesi ve hak sahipleri arasındaki teknik ihtilafların çözümlenmesi görevlerini yerine getirir. Genel Müdürlüğün verdiği görevler yanında, faaliyet süresince incelenmesini ve denetlenmesini istediği konularda öneri getirebilir. Teknik kurul, faaliyetlerle ilgili tüm bilgi ve belgeleri incelemeye yetkilidir.

Teknik Kurul, inceleme ve denetleme sonuçlarına ilişkin görüşlerini Genel Müdürlüğe rapor halinde sunar. Genel Müdürlük bu rapor çerçevesinde gerektiğinde yeniden veya ilave inceleme ve denetleme isteyerek işlem tesis eder.

Faaliyetlerin Denetlenmesi

Madde 11 - Genel Müdürlük faaliyetlerle ilgili denetlemelerini doğrudan yapabileceği gibi teknik kurula da yaptırabilir.

Rezervuarın korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi için acil tedbirlerin alınmasının gerektiği hallerde 18 inci madde hükümleri uygulanır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının mer'î mevzuatları gereği sahip oldukları denetim yetkileri saklıdır.

Geçici Tatil

MADDE 12 - İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, mücbir sebep veya beklenmeyen halin ortaya çıkması durumunda, gerekçe ve süre belirtilmek kaydıyla on gün içinde Genel Müdürlüğe müracaat ederek geçici tatil talebinde bulunabilir. Genel Müdürlük, talebin uygun görülüp görülmediğini en geç altmış gün içinde hak sahibine bildirir.

Hak sahibi geçici tatil için verilen sürenin bitiminden itibaren en geç altı ay içinde faaliyete geçmeye mecburdur. Bu süre içinde faaliyete geçilmediği takdirde, teminatı Fona irad kaydedilir ve teminatını tamamlaması ve faaliyete geçmesi için hak sahibine altı ay ek süre verilir. Bu süre sonunda da teminat yatırılmaz ve faaliyete geçilmez ise ruhsat fesh edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Devlet Hakkı, Mahalli İdareler ve Buluculuk Hakları ile Fon Payı

MADDE 13 - Ruhsat veya kullanım hakkı sahibi, kaynakta faydalanma biçimine bağlı olarak aşağıda belirtilen şekilde hesaplanacak değer üzerinden Devlet hakkı, mahalli idareler hakkı, buluculuk hakkı ve Fon payını ödemekle yükümlüdür.

Bu değer hesaplanmasında, kaynağın ısı enerjisine dayalı kullanımında tesiste elde edilen yıllık kalori miktarına eşdeğer fuel-oil maliyet bedeli esas alınır. Hesaplamalarda kaynağın kullanıldığı yılın il sınırları içindeki resmi fuel-oil satış fiyatının yıllık ortalaması dikkate alınır.

Kaynağın diğer kullanımlarında, tesiste elde edilen ürünün piyasaya arz değeri ile yıllık tesis kapasitesinin çarpımından elde edilen bedel esas alınır.

Ruhsat veya kullanım hakkı sahibi, bu esaslar çerçevesinde belirlenecek miktarın % 1'ini Devlet hakkı olarak Hazineye, % 1'ini mahalli idareler hakkı olarak sınırları içerisinde bulunduğu belediyeye, belediye sınırları dışında ise il özel idaresine, % 0.5'ini Fon payı olarak Fon hesabına takip eden yılın Mayıs ayı son günü akşamına kadar yatırmakla yükümlüdür. İl özel idareleri, belediyeler ve köy tüzel kişilikleri mahalli idareler hakkı ödemezler.

Ödenmeyen alacaklar, Devlet alacağı sayılır ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edilir.

Ruhsat sahibi, sabada yaptığı çalışmalar ile varlığını ortaya koyduğu kaynak alanının ve/veya sondaj ile elde ettiği akışkanın buluculuğunu talep edebilir. Talebin, Genel Müdürlük tarafından uygun bulunması halinde buluculuk belgesi verilir. Buluculuk hakkı verilmiş kaynaktan buluculuk hakkı sahibi dışında istifade eden işletmeci, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen esaslara göre tespit edilen gelirin, buluculuk hakkı, alanda ise % 0.2'sini, sondajda ise % 0.4'ünü takip eden yılın Mayıs ayının son günü akşamına kadar buluculuk hakkı sahibine öder. Buluculuk hakkı kırkdokuz yılı geçemez.

Devir, ihale, Harçlar, Teminat ve Sicil

MADDE 14 - Arama ve işletme ruhsatları ile kullanım hakları devredilebilir.

Herhangi bir nedenle fesh, iptal veya terk edilmiş arama ve işletme ruhsatları ile kullanım hakları altmış gün süre ile Genel Müdürlük ve vilayetlerde ilan edilerek duyurulur. Bu ruhsatlara veya kullanım haklarına birden fazla talep olması halinde ihale edilir. İhale açık artırma sureti ile yapılır. Fesh ve iptal veya terk edilmiş işletme ruhsatı veya kullanım haklarının ihale edilip edilmeyeceğine kaynağın konumu, ait olduğu sistemin özellikleri ve çevre kirliliğinin önlenmesi ilkeleri gözetilerek Bakanlıkça karar verilir.

Her türlü ruhsat veya kullanım hakkının alınabilmesi ve devredilebilmesi için harç ve teminatların yatırılması şarttır. Teminat, arama ruhsatı döneminde hektar başına işletme ruhsatı döneminde kullanım haklarına göre her yıl Genel Müdürlükçe belirlenir.

Bu kanun ile verilen bütün haklar için sicil tutulur. Ruhsat veya kullanım hakkı sahibinin adı ve adresi, arama ruhsatının sınırları, kuyuların koordinatlar, kullanım hakları, süreleri, devir, buluculuk, ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir ve ipotekle ilişkin bilgiler ile hakların sona ermesi sicile işlenir. Sicil alenidir. Haklar, sicile tescili ile geçerlilik kazanır. Ruhsatlar ve kullanım hakları tevdi tarihinde yürürlüğe girer.

İrtifak, İntifa ve Kamulaştırma

MADDE 15 - Arama ruhsatı sahibi, arama faaliyeti yapılacak alanda özel mülkiyete konu gayrimenkul sahibi ile anlaşamaması halinde Genel Müdürlüğe müracaat ederek irtifa ve/veya intifa hakkı talebinde bulunabilir. İşletme ruhsatı süresince sadece kuyu tesis yeri ve isale hattı için gayrimenkul sahibi ile anlaşma sağlanamaz ise, ruhsat sahibi Genel Müdürlüğe müracaat ederek kamulaştırma talep edebileceği gibi irtifak ve/veya intifa hakkı talebinde de bulunabilir. Talep, Genel Müdürlükçe incelenir, uygun bulunması halinde kamu yararı kararı alınır.

İrtifak, intifa ve kamulaştırma işlemleri 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. İrtifak, intifa ve kamulaştırma bedel ve masrafları ruhsat sahibince ödenir.

Kamulaştırmada, ruhsat süresinin bitmesi veya kullanım amacının ortadan kalkması ile kamu yararı ortadan kalkar ve gayrimenkul eski sahibinin talebi üzerine günün rayiç bedeli üzerinden iade edilir. Bu durumda kamu yararının ortadan kalktığına kendisine tebliğinden itibaren altı ay içerisinde gayrimenkul sahibinin Genel Müdürlüğe müracaatla talepte bulunması şarttır.

Gayrimenkulün iadesi söz konusu olduğunda, gayrimenkulün eski sahibine rayiç bedelin tespitini takiben, arazi bedelini ödemesi için bir yıl süre tanınır. Bu süre zarfında arazi bedelinin hak sahibine ödenmesi halinde gayrimenkul eski sahiplerine iade edilir.

Rehin, Haciz, İhtiyati Tedbir ve İpotek Tesisi

MADDE 16 - Kaynağın işletilmesinde gerekli olan kuyular, her türlü tesisler, ekipman, su taşıma hat ve sistemleri, aletleri ile bir senelik diğer işletme malzemesi üzerine münferiden haciz, ihtiyati tedbir ve rehin konulamaz. Ancak, arama ruhsatı, işletme ruhsatı ve kullanım hakları ile tesislerin bütünü haciz ve ihtiyati tedbir konusu olabilir.

Kaynak işletmeciliğini engellemeyecek durumda görülen her türlü tesis, alet, malzeme ve nakil vasıtalarına haciz ve ihtiyati tedbir konulabileceği gibi, işletmenin yıllık gelir üzerine de haciz ve ihtiyati tedbir konulabilir. Bunların icraen satışına teşebbüs edilmesi halinde alacaklı ve icra dairesince işletmenin faaliyeti durdurulmayacağı gibi bu faaliyete müdahale de edilemez.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi kaynak için yapmış olduğu borcunu veya ileride bu maksatla borçlanmasını teminen kaynak hakları üzerinde bir veya birden fazla derece ve sırada ipotek tesis ettirebilir.

İpotek ile temin edilen alacaktan dolayı işletme ruhsatı ve/veya kullanım sahibi şahsen de sorumludur.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkına haciz yoluyla veya ipoteğin paraya çevrilmesi suretiyle sahip olmak isteyen talibin, bu hakka sahip olabilmesi için bu Kanunda öngörülen şartları haiz olması gerekir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin ipoteğe ilişkin hükümleri, kaynak ipoteklerine de aynen uygulanır.

Kaynak hakkı üzerine tesis edilen ipotek, sicilindeki kaydın silinmesi ile son bulur. Tesis olunan ipotek, ruhsat süresini geçemez.

Krediler

MADDE 17 - Kaynak arama, teknolojik araştırma ve geliştirme, proje tesis, işletme ve çevre finansman kredileri Madencilik Fonu kaynaklarından gerçekleştirilir.

Kaynak Rezervuarının Korunması ve Çevre Kirliliğinin Önlenmesi

MADDE 18 - Bu kanuna tabi faaliyetlerde, kaynağı oluşturan sistemin korunması, akışkanın israf edilmemesi ve çevre kirliliğinin önlenmesi esastır. Koruma alanları içinde sisteme zarar verecek ve yapısını bozacak faaliyetlerde bulunulamaz. Koruma alanlarının tesbiti, arama ruhsat sahibince, arama ruhsatı söz konusu değil ise Genel Müdürlük veya teknik kurul tarafından yapılır. Ruhsat sahibi tarafından belirlenen koruma alanları, Genel Müdürlük veya teknik kurul tarafından incelenerek yeniden düzenlenebilir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, kaynağı işletmeye almadan önce 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca gerekli işlemleri yerine getirmekle yükümlüdür.

Ruhsat sahibi, kullanım sonrası açığa çıkan akışkanı çevre mevzuatına uygun şekilde deşarj etmek veya kaynağın şifalı özelliğini bozmayacak şekilde reejekte etmekle yükümlüdür. Kaynağın birden fazla alanda kullanımında hak sahipleri, kaynaktan istifade ettikleri oranda deşarj veya reenjeksiyon ameliyesine katkıda bulunmak zorundadır.

Kaynağın ve ait olduğu sistemin korunması veya çevre kirliliğinin önlenmesi ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyen hak sahiplerinin teminatları, Fona irad kaydedilerek gerekli tedbirlerin alınması için kendilerine en fazla bir yıl süre verilir. Verilen süre içinde de tedbir alınmaz ise teminatı on katına çıkarılır ve gerekli tedbir alınmaz ve teminat tamamlanmaz ise faaliyet durdurulur. Faaliyetin durdurulduğu tarihten itibaren en geç bir yıl içinde de tedbir alınmaz ve teminat alınmaz ise ruhsat fesh edilir. Acil tedbirlerin alınmasının gerektiği hallerde, gider ve masrafları Fondan karşılamak üzere Genel Müdürlük tarafından gereken tedbirler alınır veya aldırılır. Yapılan gider ve masraflar daha sonra hak sahibinden tahsil edilir. Ayrıca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkında kanun hükümleri ile diğer kanunlarda belirtilen cezai hükümler saklıdır.

Terk ve Tesisterin İntikali

MADDE 19 - Arama ruhsatı sahibi, ruhsat alanının tamamını veya bir kısmı, işletme ruhsatı sahibi ruhsatını veya kullanım haklarının bir kısmını terk talebinde bulunabilir. Genel Müdürlük, emniyet tedbirlerinin yerine getirilmesi ve çevre düzenlenmesi yapılmasını müteakip terk talebini kabul eder.

Arama ve işletme ruhsatları veya kullanım haklarının, fesh, iptal, terk veya sürenin bitmesi sebebiyle sona ermesi halinde, hak sahibine tazminat vermeksizin kuyular ve bunların korunması için yapılmış tesisler, gerekli kuyu başı emniyet tedbirleri alınmış olmak kaydı ile devlete intikal eder.

İkinci fıkraya kapsamında dışındaki tesis, vasıta, alet ve malzeme ruhsat sahibine aittir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Hizmetleri ile İlgili Haklar

MADDE 20 - Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, ruhsat şartı aranmaksızın da her yerde arama, araştırma ve geliştirmeye yönelik her türlü bilimsel ve teknik çalışmayı yapabilir. Ancak, başka ruhsat alanları üzerinde yaptığı bu tür çalışmalar için, mevcut hakların korunması ilkeleri çerçevesinde yeni rezervuar bulguları için buluculuk hakkı talep edebilir.

Yönetmelik

MADDE 21 - Bu kanunun uygulanmasına dair hususlar, kanunun yayımlanmasından itibaren altı ay içinde çıkarılacak yönetmelikler ile düzenlenir.

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

MADDE 22 - Bu kanun ile, 10.06.1926 tarihli ve 927 sayılı Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismanı ile Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun ile 12.3.1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi teşvik Kanununun ek birinci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Yetki Devri

MADDE 23 - Mahalli İdarelerin bu kanunun uygulanabilmesi için yeterli teknik ve idari yapıya kavuşmaları halinde bakanlık bu kanundan gelen yetki ve mükellefiyetlerini ilgili mahalli idarelere devredebilir. Bu durumda teknik kurul, ilgili mahalli idare tarafından oluşturulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

GEÇİCİ MADDE 1 - Bu kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içinde Genel Müdürlük bünyesinde, bütün kaynak sahalarına ait ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan tüm çalışmalar ile ilgili bilgiler toplanır ve değerlendirilir.

GEÇİCİ MADDE 2 - Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce kazanılmış hakların sahipleri; bu haklarına konu olan kaynağa ait, mevcut jeolojik, jeofizik, kimyasal etüdler ile sondaj çalışmalarına ilişkin rapor, doküman, üretim şekli ve miktarları, testleri ve sahadaki mevcut tesislere ait bilgi ve projeleri, hak sahibi olduğunu gösterir ruhsat, izin, imtiyaz, sicil ve benzeri belgeleri, işletme projesi, harç ve teminat makbuzları ile birlikte Genel Müdürlüğe vererek bu kanun hükümlerine göre intibak yaptırmakla yükümlüdür.

İntibak müracaatlarındaki hata ve noksanlıklar, müracaat sahibine tebliğ edilerek iki ay içinde tamamlanması istenir. Bu kanun hükümlerine göre intibakını yaptıran hak sahiplerine işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı verilir.

İntibak amaçlı müracaatlar, bu kanunun uygulanmasına dair yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde yapılmak zorundadır. Aksi takdirde haklar fesh edilir.

GEÇİCİ MADDE 3 - II Özel İdarelerinin işlettiği veya kiraya verdiği kaynaklar il özel idaresine, il özel idaresinin işletme ruhsatnamesi verdiği kaynaklar ruhsatname sahibine vilayetçe rüsum ve temettü hisseleri devredilen kaynaklar devir alan belediye veya köye, belediyelerin işlettiği veya kiraya verdiği kaynaklar belediyeye, belediye veya il özel idarelerin ortağı olduğu şirketlerin işlettiği kaynaklar şirkete intibak ettirilir.

Bu kanun yürürlüğe girmesinden önce Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü ile Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğünün kaynak potansiyeli tespit ettiği alanlara ilişkin hakları saklıdır. Bu hakların ruhsata dönüştürülmesinde geçici ikinci madde hükümleri uygulanır. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün mülga 6309 sayılı Maden Kanununa göre verilmiş veya talep edilmiş buluculuk hakları saklıdır. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü bu kanunun yayımı tarihinden önce kendi bütçesi ile etütlerini yaparak varlığını ortaya koyduğu sahalarda ve kuyular içinde belgeleri ve raporları ile birlikte Genel Müdürlüğe müracaat ederek buluculuk hakkı talep edebilir.

Turizm alanları ve turizm merkezleri ilan edilen jeotermal sahalarda, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun ek birinci maddesine göre Turizm Bakanlığınca jeotermal kaynaklar ve mineralli sulara ilişkin verilmiş haklar saklı olup, intibakları bu kanunun hükümlerine göre yapılır.

Sözleşmeleri ile hak sahibi olunan kaynaklarda kullanılan akışkana ilişkin rüsum haricinde sözleşmenin diğer mali hükümleri süre sonuna kadar saklıdır.

İntibaklarda ruhsat süresi hak sahiplerinin kullandıkları süre dikkate alınarak altmış yılı geçmemek üzere bu kanunda belirtilen sürelerle uygun olarak verilir. İşletme imtiyazlı sahalarda ise hak sahibinin geçmişte kullandığı süre dikkate alınarak toplam süre doksandokuz yılı geçmeyecek şekilde verilir.

Bu yasa yürürlüğe girmeden önce konu ile ilgili çeşitli kurum ve kuruluşların tarafından yayımlanmış, yönetmelik veya tebliğler yasa yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hükümsüzdür.

GEÇİCİ MADDE 4 - Bu kanunun uygulanmasına dair yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde arama ruhsatı müracaatlar kabul edilmez. Bunu takip eden iki ay içerisinde kaynak alanlarına yapılan müracaatlar aynı zamanda yapılmış kabul edilir. Bu süre içinde aynı alana birden fazla müracaat yapılmış ise bu kanuna göre ruhsat alabilecek nitelikteki uygun müracaatçılar arasında ihale edilerek ruhsatlandırılır.

GEÇİCİ MADDE 5 - Bu kanunun yayımı tarihinden önce hak sahibi olan gerçek kişiler intibak için tamnan altı aylık süre içerisinde kuracakları bir şirket vasıtası ile intibak yapmak zorundadır. Aksi halde hakları iptal edilerek kaynak ihale edilir.

Yürürlük

MADDE 24 - Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 25 - Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu Yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Jeotermal Kaynaklar ve Mineralli Sular Kanunu Teklifi gerekçesi ile birlikte Ek'te sunulmuştur. Saygılarımla arz ederim.

17.06.2005

Mehmet Yüksektepe

Denizli

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/579 esas numaralı Jeotermal Kaynakları ve Mineralli Sular Kanunu Teklifine imza sahibi olarak katılmak istiyorum.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

22.02.2006

Necdet Budak

Edirne

GENEL GEREKÇE

Ülkemizde jeotermal kaynaklar ve mineralli sulara yönelik ilk çalışmalar çok eski zamanlara dayanmaktadır. Jeotermal kaynakların aranması ve değerlendirilmesine yönelik sistematik çalışmaların başlangıcı ise kırk yıl öncesine uzanmaktadır. Bu dönem içerisinde yapılan çalışmalar, ülke potansiyelini tam olarak belirleyebilecek yeterlilikte olmasa bile ülkemizin jeotermal kaynaklar ve mineralli sular açısından oldukça zengin potansiyele sahip olduğunu göstermiştir. Ancak, bu potansiyelden yeterince ve gerektiği gibi yararlanıldığını söylemek mümkün değildir. Ülkemizde jeotermal kaynaklardan uzun yıllardır geleneksel kullanım olan, ılıca/kaplıca uygulamaları dışında yararlanılmadığı bilinmektedir. Halbuki bu dönemde Dünyada jeotermal kaynaklar yeni uygulama alanları ile insanlığın hizmetine sunulmuş ve bu konuda büyük yatırımlar yapılmıştır. Özellikle son yıllarda artan temiz enerji ihtiyacı ve ısıtma amaçlı kaynak kullanım çeşitliliğine yönelik araştırmalar ve çevre kirliliği yaratmayacak enerji kaynaklarına yönelim, jeotermal kaynakların önemini daha da artırmıştır. Aynı şekilde mineralli suların yararlanmasına yönelik artan kullanım ve uygulamalar, bu kaynağı da sağlık ve ekonomik açıdan önemli bir konuma getirmiştir.

Bu kaynaklar, ülkemizin farklı güzellik ve özelliklere sahip coğrafi bölgelerine ayrı bir önem ve değer katarken, konut ısıtma ve kaplıca gibi kamu yararının ön planda tutulduğu uygulamaların yanında, elektrik üretimi, termal turizm, değişik yöntemli tedavi/şifa amaçlı kullanımlar, seracılık ve endüstriyel ürünlerin elde edilmesi gibi artan kullanım çeşitliliği ile bu bölgelerin cazibe merkezi haline gelmelerini de sağlamaktadır. Bu hususun, yöre ve bölge ekonomisine hareketlilik kazandırması, katma değer sağlaması yanında bu tip merkezli alanlar vasıtasıyla ülkemizin tanıtılmasında da önemli rol oynadığı bilinmektedir.

Ülkemizde son yıllarda bazı il ve ilçelerde jeotermal kaynağın yapısı ve özelliklerine dayalı uygulamaların yaygınlaşması, bu kaynağın üzerinde önemle durulmasını gerektirmektedir. Yurt genelinde yaygın olan jeotermal kaynağa yönelik yapılan çalışmalar sonucunda değişik sıcaklıklarda 170 jeotermal saha keşfedilmiştir. Bilinen bu jeotermal sahalardan 11'i elektrik üretimine uygun potansiyele sahiptir ve entegre kullanım için uygundur. Günümüzde Denizli-Kızıldağ'da 20 megawatt elektrik (Mwe) kurulu güce sahip santraldan yılda 12 Mwe elektrik üretilmekte ve aynı tesisten yan ürün olarak yılda 120 bin ton CO2 kuru buzu elde edilmektedir. Ayrıca, Aydın-Salavatlı'da 7 Mwe, Aydın-Germencik'te 25 Mwe gücünde elektrik üretimi için santral kurma çalış-

malarına özel sektör tarafından devam edilmektedir. Diğer yandan, 92 jeotermal saha ise 50 C baz alındığında konut ısıtıcılığına uygun olup, bu jeotermal sahalarından 11'inde toplam 71 bin konut eşdeğeri kapasite ile konut ısıtıcılığı yapılmaktadır. Bunun yanında ülkemizin değişik jeotermal alanlarında yaklaşık 63,5 hektar alanda jeotermal sera ısıtıcılığı yapılarak ülke ekonomisine önemli katmadeğer ve istihdam sağlanmaktadır. Bunlara ilaveten jeotermal kaynağın değerlendirildiği 195 adet kaplıcada, şifa ve termal turizm amaçlı yararlanılmaktadır. Bütün bu uygulamalar için doğrudan kullanım kapasitesi 1077 megawatt termal (Mwt)'dir. Oysa ki, bu güne kadar açılan kuyulardan görünür hale getirilmiş kullanılabilir 3335 Mwt kapasite mevcuttur. Mevzuat yetersizliği ve yasal boşluk nedeni ile kullanılabilir durumdaki bilinen bu potansiyelin yaklaşık % 32'si (1077 Mwt) değerlendirilebilmektedir. Bu tasarı yasalastığı takdirde, mevcut kullanılabilir toplam kapasitenin ivedilikle devreye girmesinin yanında, potansiyel oluşturan diğer jeotermal alanlarda da geliştirme çalışmaları kapsamında yeterli sondaj faaliyetleri yürütülmesi ile bu potansiyel artarak ülkemizin teorik olarak bugün için kabul edilen 31500 Mwt kapasiteye ulaşılacaktır. Hedeflenen bu kapasite 100 m² konut eşdeğeri baz alındığında yaklaşık 5 milyon konutun ısıtılması demektir. Bütün bu kapasitenin entegre olarak kullanıldığı düşünüldüğünde ülke ekonomisine çok büyük faydalar sağlayacağı açıktır.

Genel olarak jeotermal kaynaklar ile aynı jeolojik sistem içerisinde bulunan mineralli suların da daha fazla istifade edebilme yönünde yatırımlar da artmaya başlamıştır. Kaynağın kullanım çeşitliliği, uygulamaların sayıca giderek artması, jeotermal kaynaklar ve mineralli sular konusundaki mevzuat yetersizliğini ve boşluğunu da gündeme getirmiştir. Bu kaynaklarla ilgili hukuki alanda ve uygulamada tam bir karmaşa ve yetersizlik söz konusudur. 927, 6977 ve 2634/3487 sayılı kanunlar ile diğer bazı mevzuat, bu kaynakların özellik itibarıyla sadece bir bölümü olan içmeye ve yıkanmaya mahsus özellikler taşıyan sıcak ve soğuk şifalı suları/kaynakları kapsamakta olup, genellikle kaplıca ve termal turizm ile sınırlı kalmaktadır. Oysa, bu kaynakların kullanım çeşitliliği göz önünde bulundurulduğunda ve günümüz teknolojik uygulamaları kapsamında değerlendirildiğinde; elektrik üretimi başta olmak üzere her türlü ısıtma, soğutma, termal turizm ve tedavi amaçlı uygulamalar, mineral/gaz elde edilmesi gibi pek çok uygulama alanı için meri mevzuatın çok yetersiz kaldığı, çoğu kullanımlar için mevzuatın olmadığı görülmektedir.

Bu kaynakların değerlendirilmesine yönelik bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde jeolojik inceleme ve etütler yapılarak; kaynak varlığının tam olarak ortaya çıkarılması, kaynaktan daha fazla istifade edilmesi, kaynak israfının ve çevre kirliliğinin önlenmesine katkıda bulunulması, temiz enerji ihtiyacının karşılanması, elektrik üretimi, konut ısıtma, soğutma, termal, tedavi ve diğer kullanım amaçlı entegre kullanımın yaygınlaştırılması ve ekonomik anlamdaki uygulamalara en sağlıklı şekilde ve süratle geçilebilmesi için, yasal boşluğu giderebilecek, kaynakların yenilenebilir ve sürdürülebilir özelliğini koruyacak dinamik, uygulanabilir ve entegre kullanımı sağlayacak, yasal bir düzenlemeye acilen ihtiyaç bulunmaktadır.

Anayasanın 168 inci maddesinde yeraltı kaynaklarının hangi usul ve esaslar çerçevesinde işletilebileceğinin kanunla berillenmesi gerektiği öngörülmüş ve buna dayalı olarak pek çok yeraltı kaynağı için yasal düzenleme yapılmış olmasına rağmen, jeotermal kaynaklar ve mineralli sular konusunda bu güne kadar, Anayasanın bu maddesinde belirtilen esaslara uygun bir yasal düzenleme yapılmamıştır. Bu yasa ile aynı zamanda bu boşluğun giderilmesi de amaçlanmıştır.

Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle, hukuki alandaki karmaşa, yetersizlik ve mevzuat boşluğu ortadan kalkacak, ruhsat hakları tek elden ve düzenli bir şekilde yürütülebilecek, jeotermal kaynakların modern uygulamalarına geçilebilecek, verim ve kullanım çeşitliliği artırılabilir, bunun yanında içilebilir nitelikteki mineralli sulara yönelik arama, işletme ve değişik kullanım alanlarındaki oran artırılabilir. Diğer taraftan, yerli ve yabancı yatırımcıların bu kaynakların değerlendirilmesinde daha etkin ve sürekli bir şekilde yer alması ve bu kaynakların yönetiminin her yönüyle bütüncü olarak bilimsel ve teknik yönden planlanması, ruhsatlandırılması, kullanım çeşitliliğinin artırılması, izlenmesi, korunması, denetlenmesi, daha sağlıklı, verimli ve güvenilir bir şekilde sağlanmış olacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile, Kanunun jeotermal ve mineralli suların sürekli ve etkin bir şekilde aranarak geliştirilip üretime hazır hale getirildikten sonra korunması, değerlendirilmesi için bu kaynaklara yönelik hak sahibi olunması, devredilmesi, terk edilmesi, yararlanması, dağıtılması, devredilmesi ve sona erdirilmesi ile ilgili usul ve esasların düzenleneceği belirtilmiştir.

Madde 2- Jeotermal kaynaklar ve mineralli sular ile jeotermal kökenli gazların kamu yararı öncelikli olmak üzere toplum ve ülke hizmetine azami istifadeyi sağlayacak şekilde sunulması, çevre ile uyumlu, sürdürülebilir arama ve entegre işletme yönetimi için bu kaynaklar üzerinde hak sahibi olunmasının, kaptaja alınmasının, devredilmesinin, terk edilmesinin, sona erdirilmesinin, ihale edilmesinin, kaynak kullanım faaliyetlerinin denetlenmesinin, yaptırımların uygulanmasının bu Kanun kapsamında değerlendirileceği belirtilmiştir.

Madde 3- Madde ile Kanunda geçen bazı ibarelerin, hangi anlamda kullanıldığı hangi anlamın yüklendiği ve bu sözcüklerin hangi çerçevede doğrultusunda sınırlandırıldığı ile ilgili genel ve kısa açıklamalar yapılmıştır.

Madde 4- Bu madde ile jeotermal kaynaklar ve mineralli suların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, bulunduğu arzun mülkiyetine tâbi olmadığı, tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesinin, milli hedeflere en uygun şekilde değerlendirilmesinin ve ekonomiye kazandırılmasının aynı zamanda bir Anayasa hükmü olduğu hususu belirtilmiştir.

Madde 5- Bu madde ile jeotermal kaynaklar ile mineralli sulara ilişkin faaliyetler için, ruhsat alma zorunluluğu getirilmiştir. Ruhsatın kamu kurum ve kuruluşları yanında, gerçek ve Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiliği haiz şirketlere verilebileceği belirtilmiştir. Ruhsat ve kullanım hakkı olmaksızın bu kaynaklara yönelik hiçbir faaliyette bulunulamayacağı, bununla ilgili yaptırımlar ile kimlerin ruhsat alıp alamayacağı hususuna açıklık getirilmiştir.

Bu Kanuna tâbi faaliyetler ile diğer kanunlara tâbi olarak yürütülen faaliyetler arasında doğabilecek ihtilafların; kamu yararı, ulusal ekonomik menfaatler, kaynağın özelliği ve müktesep haklar ön plana alınarak Bakanlıkça çözümleneceği belirtilmiştir.

Madde 6- Madde ile bu Kanuna tâbi bir faaliyetin nerelerde yapılıp yapılamayacağı belirtilmektedir. Ruhsat sahibinin, girilmesi ve bulunulması yasak olan bölgelerde ve koruma alanlarında, ilgili kuruluşlardan izin almak suretiyle arama ve işletme faaliyetinde bulunabileceği belirtilmiştir. Ruhsat hakkı doğduktan sonra yasaklanan bölge ve koruma altına alınan alanlardaki müktesep haklara güvence getirilmiş, izin alınmasında ilgili kuruluşlar arasında anlaşma sağlanamaması halinde kamu yararının gözetileceği ve konunun ilgili bakanlıklar ve mahalli idare temsilcilerinden oluşan geçici komisyonca incelenerek çözümleneceği ilkesi getirilmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanımında bulunan alanlarda herhangi bir faaliyette bulunulmasının ancak izinle olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca gerekli izinler alınmadan yürütülen faaliyetlerin durdurulacağı ve teminat iradı getirilerek yaptırım uygulanacağına açıklık getirilmiştir.

Madde 7- Madde ile kaynak alanlarında arama faaliyetlerinde bulunabilmek için, talep edilen alan bazında arama ruhsatı alınması gerektiği, müracaatlarda öncelik hakkının esas olduğu belirtilmiştir. Müracaat sahibinin, talep ettiği sahanın uygun olup olmadığını duyurulacağı, talep edilen alan uygun ise onbeş günlük süre ile bilimsel, teknik ve mali açıdan yeterliliğini gösterir belgelerle yönetmelikte belirtilen formata göre arama projesi vermesi yükümlülüğü getirilmiştir. Projenin incelenip değerlendirilerek uygun bulunmasını müteakip arama ruhsatının verilmesinden sonra bu dönemde yapılacak faaliyetler belirtilmiştir. Projede belirtilmeyen, ancak yürütülen faaliyetler esnasında yapılması zorunluluğu ortaya çıkan ek arama çalışmaları için önceden uygun görüş alınmasının gerekli olduğu vurgulanmıştır. Projede belirtilmeyen, faaliyetler sırasında yapılması zorunluluğu ortaya çıkan ancak Genel Müdürlükten uygun görüş alınmadan yürütülen arama çalışmaları için uygulanacak yaptırımlar belirtilmiştir.

Arama dönemi için azami ruhsat alanı, süresi ve arama faaliyetinin olumlu gelişmesi ve ilave etütlere ihtiyaç duyulması durumunda, bu sürenin ruhsat sahibinin sürenin bitiminden iki ay önceden müracaat etmesi koşuluyla Genel Müdürlükçe uzatılabileceği öngörülmüştür. Böylece kaynakla ilgili daha ileri araştırmalarda bulunabilme imkânı tanınarak üç yıl olan arama ruhsatı döneminin gerektiğinde iki yıla kadar uzatılabileceği, bunun için de arama ruhsatı süresince yapılan çalışmalar konusunda Genel Müdürlüğün önceden bilgilendirilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Böylece kaynak israfının önlenmesi amaçlanmıştır.

Arama ruhsatının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren her bir yılın bir faaliyet dönemi olduğu ve her bir yıllık dönem için arama faaliyet raporlarının ilgili meslek disiplinlerince hazırlanmasının zorunlu olduğu hususu ilkesi benimsenmiştir. Bu dönem içerisinde arama faaliyet raporlarının süresi içerisinde verilmemesi ile ilgili uygulanacak yaptırımlar belirtilmiştir.

Arama döneminde Genel Müdürlüğün bilgisi dahilinde çevrenin kirletilmemesi koşuluyla ticari amaçlı üretime yönelik olmayan, sadece üretilecek kaynağın kullanılabilirliği ile ilgili test çalışmalarının yapılabileceği hususu benimsenmiştir.

Diğer kanunlara tâbi faaliyetler esnasında bu Kanuna tâbi kaynak varlığına rastlayanların bunu ilgili Genel Müdürlüğe bildirilmesi esas ilkesi getirilerek Kaynağın atıl kalmaması, israfının önlenmesi esas ve bildirim sahibine de bir özendirme getirilerek buluculuk hakkının doğacağı belirtilmiştir.

Madde 8- Kanununun bu maddesinde, işletme ruhsatının, projede belirtilen tesislerde kullanılacak su miktarı esas alınarak kuyu bazında verileceği, bunun yanında kaynaktan birden fazla amaçla veya entegre olarak faydalanılması halinde her bir faaliyet alanı için de kullanım hakları verilmesi esası getirilmiştir. Böylece, aynı kaynak alanında birçok müteşebbisin faaliyette bulunmasına imkân sağlanmıştır. Kullanım hakları da belirtilerek hazırlanacak projelerin teknik kurulca mahallinde incelenerek uygun bulunması halinde işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakları verileceği ilkesi getirilmiştir. Ancak kaynağın kullanım haklarının öncelikle işletme ruhsat sahibine verileceği belirtilmiştir. İşletme ruhsatı sahibi ilk kullanım hakkının işletmeye alınmasından sonra en geç üç yıl içinde diğer kullanım haklarına da sırasıyla geçme zorunluluğu getirilmiştir. Aksi takdirde kaynağın özelliğine dayalı olarak diğer kullanım için kullanım haklarının ihale ile verileceği belirtilmiştir.

Kaynağın tüm kullanım alanlarında akışkan miktarının esas alınacağı ve bu miktarda kritik debinin üzerinde olamayacağı ilkesi getirilerek kaynaktan teknik ve ekonomik olarak yararlanılması gerektiği öngörülmüştür.

Ancak verilen işletme projesi, kaynağın kapasitesinden yeterince yararlanma sağlamaması halinde, Genel Müdürlüğe bu alanda yapılacak başka işletme ruhsatı taleplerini değerlendirme imkânı getirilerek; bu kaynak alanından azami derecede istifade edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, kaynak alanlarının sahada işletme ruhsatları bulunsa dahi, bu haklar korunarak tekrar arama ruhsatına konu edilebileceği ilkesi getirilerek arama faaliyetlerinin gelişen teknoloji ışığında sürekli kılınması amaçlanmıştır.

İşletme ruhsatı sahibi, işletmeye geçtikten sonra kullanım haklarına esas olan kaynağın fazlasını kaynak israfının önlenmesi ve kaynaktan azami derecede istifade etme ilkesi çerçevesinde diğer kullanım alanlarında da değerlendirilmesinin sağlanması için Genel Müdürlüğe bildirilmesi zorunluluğu benimsenerek talep sahiplerine bir proje dahilinde kaynağın diğer kullanılacak alanlarında kullanım haklarına bağlanması amaçlanmıştır.

Ruhsat süresinin on beş ile kırk dokuz yıl arasında olacağı, tesislerin ekonomik ömrünün dolmaması veya yeni yatırımların yapılması halinde ruhsatın süresinin altmış yılı aşmayacak şekilde temdit edileceği belirtilmiştir. Ancak, kamu yararının söz konusu olduğu hallerde ruhsat süresinin Bakanlar Kurulu Kararı ile daha fazla uzatılabilmesi imkânı getirilerek kamu menfaatinin ön plana alınması ve bu yönde yatırımlara uzun vadede bir güvence sağlanması amaçlanmıştır.

Yürütülen faaliyetlerin nazari ve mahallinde tetkikinin takibi, bilimsel ve teknik yapılabildiğinin izlenmesi ve bunların akabinde uygulanacak müeyyideler belirtilmiştir.

İşletme projesinin Genel Müdürlükçe uygun bulunmasından sonra bu projede yer alan; üretim, reenjeksiyon, enjeksiyon amaçlı yeni kuyuların açılması, bu kuyuların sayılarının artırılması, kapasite artırımına gidilmesi veya yenilenmeye yönelik sondaj çalışmalarının Genel Müdürlüğün izni olmadan yapılamayacağı, aksi takdirde teminatının beş katına çıkarılarak 17 nci maddede öngörülen yaptırımların uygulanacağı belirtilmiştir. Böylece işletme ruhsatı sahibinin sahada sürdüreceği faaliyetleri önceden Genel Müdürlüğe bildirilmesi, proje değişiklikleri için Genel Müdürlüğün uygun görüşünün alınması şartı getirilerek, kaynak alanlarındaki kontrolsüz faaliyetlerin önüne geçilmesi, israf ve çevre kirliliğinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Genel Müdürlükçe uygun bulunup uygulanmakta olan işletme projesine dayalı kullanım hakları kaynak rezervuarından azami ölçüde yararlanılmadığının belirlenmesi durumunda mevcut kullanım hakları sahiplerinin projelerinde belirtilen işletme esaslarına ve kullanacağı kaynak miktarını etkilemeyecek şartıyla aynı rezervuara bağlı olarak yapılan taleplere yönelik hakların verilebileceği öngörülmüştür. Böylece aynı rezervuarın değişik bölümlerinden azami ölçüde öncelik haklarına riayet edilerek yararlanılması amaçlanmıştır.

Faaliyet raporlarının verilme süreleri ile süresi içinde verilmemesi halinde uygulanacak yaptırımlar, ruhsat süresi, tesislerin ekonomik ömrünün dolmaması veya yeni yatırımların yapılması halinde ruhsat süresinin altmış yılı aşmayacak şekilde ne şekilde temdit edileceği, ancak kamu yararının söz konusu olduğu hallerde Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu Kararı ile uzatılabileceği belirtilmiştir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibinin, projesinde yapacağı değişiklikleri Genel Müdürlüğe bildirmeden ve uygun görüş almadan uygulamaya koyamayacağı ön şartı getirilmiştir.

Aynı sisteme dahil olan jeotermal kaynak ve mineralli suların ruhsatlarının bazen üst üste verilebileceği ancak bunun için faaliyetlerin birbirini engellememesi çevre ve kaynağın zarar görmemesi ilkesinin öncelikle korunacağı benimsenmiştir.

Kaynağın işletmeye alınmasından sonra işletme ruhsat sahibinin dışındaki kullanım hakkı sahipleri ile işletme ruhsatı sahibine ait olan kullanım haklarının uygulanmasında doğan ihtilafların teknik kurulca inceleme ve değerlendirme yapıldıktan sonra Genel Müdürlükçe karara bağlanacağı benimsenmiştir.

Madde 9- İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahiplerinin kaynağı atıl bırakılmaları maksadıyla kullanım haklarını termin planında belirttikleri sürede işletmeye almaları zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, madde de hak sahiplerinin beklenmeyen nedenlerle süresinde işletmeye geçememeleri halinde sürenin uzatılması imkânı da sağlanmıştır. Süre uzatımında da kaynağın işletmeye alınmaması durumunda kullanım hakkının kaynağın atıl kalmaması için başka müteşebbislerce değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Madde 10- Bu maddede, kaynağa yönelik arama, araştırma, geliştirme, reenjeksiyon, ulusal ve uluslararası limitler içerisinde reenjeksiyon yapılamıyorsa çevre değerleri gözetilerek deşarj, enjeksiyon, işletme çalışmalarının bilimsel yöntemlerle yürütülmesi ve böylece kaynak rezervuarının korunarak kaynaktan azami şekilde faydalanmayı sağlamak ve kaynak israfını önlemek için bu çalışmaların ilgili teknik elemanlar tarafından yürütülmesinin zorunlu olduğu düşüncesiyle çalışmalarda teknik sorumluluk mecburiyeti getirilmiştir. Bu teknik sorumlulukta görev alacak meslek disiplinlerinin belirli süreli eğitim ve tecrübe ile onaylanmış uzmanlık durumları ile ilgili meslek odalarınca onaylanmış vize durumlarının gerektiği belirtilmiştir.

Madde 11- Bu maddede, kaynak ve bağlı olduğu jeolojik sistem ile ilgili yürütülecek faaliyetlerin bilimsel esaslar dahilinde ve daha teknik olarak yürütülmesi için bir teknik kurulun oluşturulduğu, bu kurulun hangi kurum ve kuruluşlardan müteşekkil olacağı, görev ve yetkilerinin sınırları belirtilmiştir.

Kurulun, kaynaktan azami ölçüde istifade edilmesi, çevrenin kirletilmemesi ve kamu yararının ön planda tutulduğu ve entegre kullanım, faaliyetin bilim ve tekniğe uygunluğu, ekonomiklik ilkeleri gözeterek görevini yerine getireceği, yapacağı inceleme ve denetimlerle ilgili bir raporu Genel Müdürlüğe sunacağı, Genel Müdürlüğün de bu rapor doğrultusunda veya gerektiğinde ilave inceleme ve denetim isteyerek işlem tesis edeceği belirtilmiştir. Ayrıca faaliyetler sırasında hak sahipleri arasında ortaya çıkabilecek ihtilafların çözümlenmesine yönelik görüş oluşturulması hususu benimsenmiştir. Böylece teknik kurulla projelerin en doğru şekilde yapılması, uygulamaya konulması ve faaliyetler süresince yapılacak inceleme ve denetimlerle yatırımcının en doğru şekilde yönlendirilerek kaynaktan azami şekilde yararlanılması sağlanırken, rezervuarın ve çevrenin korunması amaçlanmış, ihtilaflara da mümkün olduğu oranda bir çözüm getirilerek kaynaktan sürekli, etkin ve azami istifade öngörülerek faaliyetlerin belirli kurallara bağlı olarak ve en uygun şartlarda yürütülmesi esası getirilmiştir.

Madde 12- Kanunda projelerin incelenmesinin yanında faaliyetlerin denetlenmesine önem verilmiştir. Faaliyet kapsamında değerlendirilen kaynağın aranması, araştırılması, geliştirilmesi, işletilmesi ve terk edilmesi gibi hususların mahallinde yapılarak sağlıklı işlem edilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle faaliyetlerin denetlenmesinin doğrudan Genel Müdürlük elemanları tarafından yapılabileceği gibi gerekli görüldüğü hallerde teknik kurul tarafından da yapılabileceği öngörülmüştür. Denetimler sırasında jeotermal sistemin, kaynağın ve çevrenin korunmasının aciliyet arz ettiği hallerde alınacak tedbirler ve uygulanacak yaptırımlar belirtilmiştir.

Madde 13- Madde ile Kanunda faaliyetlerin sürekliliği ve etkinliği amaçlanmış olmakla birlikte, mücbir sebep veya beklenmeyen halin ortaya çıkması durumunda, hak sahiplerine geçici tatil im-

kâmi sağlanmıştır. Böylece hak sahibinin mücbir sebep ve/veya beklenmeyen bazı nedenlerle mağdur olmaması için belli bir süre tanınırken, bu süre sonunda uyması gereken hususlar açıklanmıştır.

Hak sahibinin mücbir sebep veya beklenmeyen haller dolayısıyla geçici tatile neden olan halin ortadan kalkmasından sonra belirlenen süre içerisinde faaliyete geçme zorunluluğu ve belirlenen süre içerisinde geçmediği takdirde uygulanacak cezai yaptırımlar açıklanmıştır.

Madde 14- Bu maddede, devletin hüküm ve tasarrufunda olan yeraltı kaynaklarının işletilmesinden Devlet hakkı ödenmesi esası getirilmiştir. Diğer yandan kaynağın bulunduğu yörenin kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla mahalli idareler hakkı ödenmesi öngörülmüştür. Ödenecek bu hakların, hesaplanmada baz alınacak hususlar belirtilmiştir. Bunun yanında hak sahiplerinin ödeyecekleri oran ile tüzel kişiliklerin devlet hakkı ödemeyecekleri hususu benimsenmiştir.

Kanunda kaynak aramacılığını teşvik etmek amacıyla buluculuk hakkı tesis edilmiştir. Buluculuk hakkı, arama döneminde yapılan çalışmalar sonucunda varlığı ve boyutları/özellikleri ile ortaya konulan alan için olduğu gibi, sondaj yaparak yüzeye çıkarılan akışkana da verilmektedir. Bu alandan veya sondaj kuyusundan istifade eden hak sahibi, bulucusuna maddede belirtilen esaslara göre bir pay ödemekle yükümlü kılınmıştır. Böylece o alanda kaynak ile ilgili çalışma yapan bu çalışmayı bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde belgeleyenlerin teşviki amaçlanmıştır. Diğer taraftan bu hakların ödenmemesi halinde nasıl tahsil edileceğine açıklık getirilmiştir.

Madde 15- Bu madde ile kaynak üzerinde verilmiş arama, işletme ruhsatları ve kullanım haklarının talep olması halinde devredilebilmesi imkânı getirilmiştir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün uhdesinde bulunan arama ruhsatları ile 5177 sayılı Kanunun geçici 4. maddesi gereğince yürüttüğü faaliyetler esnasında varlığını ortaya çıkardığı kaynak alanların veya sondaj açarak elde ettiği akışkanın bulucusu olarak tescil edildikten sonra arama ruhsatı verileceği belirtilmiştir. Daha sonra bu alanların Genel Müdürlükçe ihale edilebileceği ve ihale sonucunda elde edilecek gelirin % 50'sinin, bu kaynaklarla ilgili çalışmalarının sürekliliğinin temini, geliştirilmesi, teknolojik gelişmeleri yakından takip etmesini gelişmiş düzeyde yapabilmesi için MTA'nın hesabına aktarılmasının uygun olacağı prensibi benimsenmiştir.

Herhangi bir nedenle düşmüş hakların belli bir süre ile ilan edilerek duyurulması ve bu konuya ilgi duyanların bilgilendirilmesi amaçlanmıştır. Birden fazla müracaat olması halinde ise, ihale ile hak sahipliğinin belirlenmesi esası öngörülmüştür. Kaynağın konumu, ait olduğu sistemin özellikleri, çevrenin korunması ilkeleri gözetilerek ön değerlendirmeden sonra kaynağın ihale edilip edilemeyeceğine Genel Müdürlükçe karar verileceği, her ne sebeple olursa olsun hükümden düşmüş ruhsat ve kullanım haklarının her zaman ihale edilemeyeceği hususu benimsenmiştir.

Ruhsat ve kullanım haklarının alınabilmesi ve devir işleminin gerçekleştirilmesi için gerekli harç ve teminatın yatırılmasının zorunlu olduğu ve ruhsat dönemlerinde her yıl Genel Müdürlükçe belirlenen bedele göre arama ruhsatı döneminde hektar başına, işletme ruhsatı döneminde de bloke alanı toplamı baz alınarak yine hektar başına ödenmesi ilkesi benimsenmiştir.

Bu kanunla verilen bütün haklar için tutulacak sicile nelerin işleneceği ve kayıtlarında nelerin bulunacağı ve hakların geçerlilik kazanma tarihi belirtilmiştir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Mülga 6309 sayılı Maden Kanunu döneminde 1983 yılında almış olduğu arama ruhsatları ile arama ruhsatına bağlanamamış ancak gerekli çalışmaları yaparak kaynağın varlığını ortaya çıkardığı veya sondaj yaparak elde ettiği akışkanın buluculuğu tescil edildikten sonra bu kaynak alanlara da arama ruhsatı alması halinde, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün kendi mevzuatına göre devredilme imkânı getirilmiştir.

Madde 16- Kaynak alanlarında sürdürülen arama ve işletme faaliyetleri esnasında özel mülkiyete konu arazilerde özel mülk sahibi ile anlaşmazlık çıkması halinde, arama ve işletme ruhsatı döneminde irtifak ve intifa hakkı tesisi hakkı getirilmiştir. Maddede ayrıca işletme ruhsatı döneminde kuyu yeri, isale hattı için kamulaştırma imkânı sağlanmıştır. Kamu yararının ortadan kalkması halinde kamulaştırılan arazinin eski sahibine rayiç bedel üzerinden iadesi öngörülmüş olup, böylece mülk sahiplerinin hakkının korunması amaçlanmıştır.

İrtifak, intifa ve kamulaştırma işlemlerinin ilgili meri kanun hükümlerine göre yürütüleceği ve bu işlemlerle ilgili bedel ve masrafların ruhsat sahibince ödeneceği, kamulaştırmada ruhsat süresinin bitmesi veya kullanım amacının ortadan kalkmasıyla ilgili olarak yapılması gerekli işlemler açıklanmış, belirtilen sürede ilgili bedellerin ödenmesi ile gayrimenkulün eski sahibine iadesi öngörülmüştür.

Madde 17- Bu maddede kaynaklar üzerine haciz, ihtiyati tedbir, rehin konulması ve ipotek tesisi ile ilgili esaslar belirtilmiştir. Kaynağın işletilmesi için, zaruri olan tesis ve malzemelere haciz, ihtiyati tedbir ve rehinin ayrı ayrı konulamayacağı, ancak haklar ile tesislerin bir bütün halinde haciz ve ihtiyati tedbire konu edilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca, ipotek tesisinin nasıl yapılacağı, nasıl uygulanacağı ve süresinin ne olduğu belirtilmiştir. Böylece işletmeciliğin sürekliliği teminat altına alınmıştır.

Ayrıca yeni Türk Medeni Kanununun ipoteye ilişkin hükümleri uygulanması benimsenirken tesis olunan ipotegin sicille irtibatlandırılarak ruhsat süresini geçemeyeceği benimsenmiştir.

Madde 18- Madde ile kaynak, kaynağı oluşturan sistem, çevrenin korunarak hem kaynak israfının önlenmesi hem de rezervuar dengesinin devamlılığının sağlanması amaçlanmış, her yönüyle kamu yararı ön plana alınarak kaynak alanının korunmasına ve çevrenin kirliliğinin önlenmesine özel bir önem verilmiştir. Bu çerçevede bilimsel ve teknik esaslara dayalı olarak ortaya çıkarılan kaynağın özelliğine göre entegre bir şekilde yine bilimsel ve teknik esaslar gözetilerek değerlendirilmesi için, kaynağın öncelikle korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve en verimli şekilde ülke ekonomisine sunulabilmesinin temini bakımından öncelikle ve zorunlu olarak Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu Kararıyla "Jeotermal Kaynak Alanı ve/veya Mineralli Su Alanı" olarak ilan edilebilme imkânı getirilmiştir. Uluslararası düzeyde öneme sahip kaynaklar arasında değerlendirilen bu kaynak alanlarının ülkemizde de ulusal düzeyde layık olduğu değerini bulması için müstesna koşulların korunarak sürdürülebilirliğinin, yenilenebilirliğinin sağlanması ve bu sahalara sahip olan farklı kullanım taleplerinin planlı ve kontrollü bir şekilde karşılanabilmesi için öncelikle böyle bir alan koruma aşamasından geçmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Böylece koruma kullanma dengesi gözetilerek gelecek kuşaklara doğal miras olarak bırakılmasının sürdürülebilir kalkınmanın vazgeçilmez ilkesi olduğu göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca bu kaynaklar üzerinde rast gele yapılaşma, kontrolsüz ve izinsiz bir şekilde devam eden ve kaynağa zarar veren faaliyetlerin önüne geçilerek bu tabii kaynaktan azami istifadenin etkinliği ve sürekliliği amaçlanmıştır. Bunun yanında ilan edilen bu alanların kaynağın kullanılabilme özelliğine göre genişletilebileceği ve alternatif yer seçimi olan sabit yatırımların ilan edilen bu alanlar üzerinde yapılmaması gerektiği, yapılması zorunlu olan bu kamu yararı taşıyan yatırımlar için Bakanlığın uygun görüşünün alınacağı hususu benimsenmiştir.

Kaynağın ve tâbi olduğu jeotermal sistemin; bozulması, kirlenmesi ve yenilenebilir özelliğinin yitirilmesine neden olacak fiziksel, kimyasal ve biyolojik kirleticiler ile sahanın jeolojik yapısı, hidrojeolojik koşulları, meteoroloji koşulları, zemin cinsi ve tipleri, drenaj sahasının, kaynak ve kuyu

çevresindeki yerleşim birimleri, endüstri tesisleri vs. çevrenin topografik yapısı gibi unsurlar gözetilerek her türlü dış etkenlerden belirlenmiş önlemler dizisi ile korunması amaçlanmıştır. Bu çerçevede gerekli etütler yapılarak koruma alanının belirlenmesi işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi tarafından yapılabileceği gibi MTA'ya yaptırabileceği belirtilmiştir. Korunma alanının ruhsat sahibi tarafından yapılması halinde konunun uzmanı konumunda olan MTA'nın uygun görüşünün alınmasının daha sağlıklı olacağı öngörülmüştür.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahiplerinin faaliyetlerini koruma alanları etütlerinde belirlenen tedbirlere uyarak yürütmek zorunda olduğu, bu tedbirlere uygunluğu ve denetlemesinin MTA tarafından yapılacağı ve öngörülmüş olan tedbirlere uyulmaması halinde faaliyetlere izin verilmeyeceği hususu benimsenerek kaynak kullanma ve koruma dengesinin sağlanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda faaliyetlerin yürütülmediğinin tespiti halinde alınacak tedbirlerin MTA tarafından belirlenerek ilgili mercilere bildirileceği, bu mercilerin de yerine getirilmesi öngörülen tedbirlerin takibinin yapılmasından faaliyetlere izin verileceği hususu benimsenmiştir. Böylece kaynağın, sistemin ve çevrenin korunması ile yürütülen faaliyetlerin bilim ve tekniğe uygun bir şekilde yürütülmesinde yerel yönetimlerin de hem katkıda bulunması hem de bu kaynaklarla ilgili yürütülen faaliyetlere yönelik bilgi birikimi ile uygulama birliğinin sürekliliği hedeflenmiştir.

İşletme döneminde kaynağı işletmeye almadan önce hak sahibinin çevre mevzuatı gereğince yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiği, kullanım sonrası açığa çıkacak akışkanın çevre mevzuatı da dikkate alınarak ve rezervuar özelliklerini bozmayacak şekilde öncelikle reenjeksiyon yapılması ile yükümlü olduğu, reenjeksiyon yapılamıyorsa deşarj yapmak zorunda olduğu vurgulanmıştır. Aynı ruhsat alanındaki kaynaktan birden fazla hak sahibinin yararlanması halinde, kaynaktan istifade ettikleri oranda reenjeksiyon ve/veya deşarj ameliyesine katılması ilkesi getirilmiştir.

Kaynağı oluşturan sisteminin bozulmaması, çevrenin kirlenmemesi, projelerin ve faaliyetin temel ilkesi ve hedefi olduğundan bu hususlara dikkat etmeyen hak sahiplerine belirli yaptırımlar getirilmiştir. Ayrıca kaynağın, ait olduğu sistemin ve çevrenin kirlenmesinin önlenemeyerek acil tedbirlerin alınmasının gerektiği hallerde bu tedbirlerin Genel Müdürlük tarafından alınacağı veya alınacağı, bununla ilgili tüm gider ve masrafların ilgili hak sahipleri tarafından karşılanacağı belirtilmiştir. Karşılanmaması halinde ilgili mevzuat hükümlerine göre cezai yaptırımların uygulanacağı açıklanmıştır.

Madde 19- Madde ile hak sahiplerinin arama döneminde ruhsat alanının tamamını veya bir kısmını, işletme ruhsatı veya kullanım haklarının bir kısmını talep ederek terk edebileceği ilkesi benimsenmiştir. Böyle bir durumda gerekli emniyet tedbirleri ile çevresel düzenlemelerin yapılmış olması zorunluluğu getirilmiş, bu tedbirlerin yerine getirildiğinin tespitinden sonra terk talebinin kabul edileceği belirtilmiştir.

Hakların, kanunda öngörülen hükümlere bağlı olarak sona ermesi halinde, gerekli emniyet tedbirlerinin alınmasının gerektiği, daha sonra bu hakların devlete intikal edeceği belirtilmiştir. Hakların dışındaki diğer menkul nitelikli tesis, alet ve malzemenin hak sahibine ait olduğu belirtilmiştir.

Madde 20- Kaynağın bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde aranması, araştırılması ve geliştirilmesi konusunda uzman kuruluş olan ve kuruluş kanununa göre bu tür çalışmalarını yapmakla yükümlü olan Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün, ruhsat almaksızın da her yerde çalışma yapabilme serbestliği getirilmiştir. Böylece MTA'ya havza bazında ve rezervuarın belirlenmesinde bilimsel ve teknik bir çalışma rahatlığı ile müdahalesiz, formalitesiz sürekli ve hızlı ve etkin çalışma prensibi benimsenmiştir. Bu kaynaklara yönelik yapılan ve yapılacak olan çalışmalara katkıda

bulunmanın yanında bu kaynaklara dayalı olarak faaliyet gösteren sektör yatırımcılarını yönlendirilmesi amaçlanmış, bu kurumun birikiminden yararlanılması hedeflenmiştir. Yaptığı çalışmalar esnasında aynı rezervuara ait ilave bulgular için buluculuk hakkı talep edebileceği belirtilmiştir.

Madde yürürlükten kaldırılan 6309 sayılı Maden Kanununa göre MTA tarafından alınmış ruhsat ve buluculuk hakları ile talep edilmiş buluculuk haklarının saklı olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca bu Kanunun yürürlük tarihinden önce kendi bütçesi ile bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde etütlerini yaparak, varlığını ortaya çıkardığı kaynak alanları ve/veya sondaj ile elde ettiği akışkanın üretildiği kuyularla ilgili belge ve raporlarıyla Genel Müdürlüğe müracaat ettiği takdirde buluculuk hakkı doğacağı ve adına tescil edileceği, bundan sonra da kendi bütçesiyle yapacağı çalışmalarla ortaya koyacağı sahalar ve kuyular için gerekli bilgi ve belgelerle buluculuk belgesi talep edebileceği benimsenmiştir. Aynı çalışma alanında başkaları tarafından kaynağın değerlendirilmesinde sağlayabilecekleri bir katkının olmamasına rağmen konunun istimrar edilmemesi ve haksız rekabetin önüne geçilmesi yanında çalışmayı yaparak kaynak varlığını ortaya koyanın teşvik edilmesi gerektiği esası getirilmiştir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, yaptığı bilimsel ve teknik çalışmalar sonucunda buluculuk hakkının doğduğu saha ve kuyuların Genel Müdürlüğe bildirilmesinden sonra bir yıl içerisinde buluculuk hakkı talebinde bulunması halinde arama ruhsatı düzenleneceği ve bu alan ve kuyuların Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından ihale yoluyla devredileceği öngörülmüştür.

Madde 21- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen arama, araştırma, geliştirme faaliyetleri bu faaliyetlerin denetlenmesi ile kaynağın, tâbi olduğu sistemin ve çevrenin korunması esasına yönelik olarak 18 inci maddede öngörülen ve MTA'nın denetim ve gözetiminde yürütülmesi uygun görülen faaliyet, tedbirlerin incelenmesi ve gözlemlenmesi amacıyla yerinde yapılacak çalışmalara ilişkin masrafların ruhsat ve/veya hak sahibince karşılanması gerektiği belirtilmiştir. Karşılanması öngörülen gündelik tutarın, mahallinde görevlendirilen konuyla ilgili ve yardımcı personele 6245 sayılı Harcırah Kanununun 50 nci maddesi ile ilişkilendirilmeksizin, her yıl Bütçe Kanunu ile belirlenen gündelik harcırah miktarının üç katı tutarında ödenmesi gerektiği, bu hususun yürütülecek faaliyetler ve yapılacak denetimlerin zamanında ve daha sağlıklı olarak gerçekleşmesini sağlayacağı düşünülmüştür.

Madde 22- 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilen ve halen yürürlükte 155 turizm merkezi bulunmaktadır. 2004 yılında yürürlüğe giren 2634 sayılı Kanunda değişiklik öngören 4957 sayılı Kanunla "Turizm Merkezleri" ile birlikte turizm potansiyeli yüksek olduğu yöreleri korumak, kullanmak, sektörel kalkınmayı ve planlı gelişmeyi sağlamak üzere "Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri" ilan esası getirmiştir. Bu güne kadar ilan edilen 155 turizm merkezinin 34'ü termal amaçlı turizm merkezleri olup oran olarak % 22'sini teşkil etmektedir. Sağlık ve kaplıca uygulamalarını içeren termal turizmi, alternatif turizm için önemli bir yer tutmakta olup ülkemizin jeotermal potansiyeline ve mineralli su imkânlarına paralel olarak termal turizmin canlandırılması ve geliştirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan, termal turizm merkezlerinde imar planlarına göre termal turizm tesisi ve konaklama tesisi gibi çok sayıda turizm yatırımı söz konusu olduğundan jeotermal faaliyetlerin bir bütün olarak bir organizasyon içinde değerlendirilmesinin daha sağlıklı ve uygun olacağı düşünülmüştür. Bu gibi nedenlerle belirtilen esasların uygulanması hususu benimsenmiştir.

Madde 23- Madde ile bu Kanunun uygulanmasına dair uygulama yönetmeliklerin dokuz ay içerisinde tüm usul ve esasları kapsayacak şekilde çıkarılacağı belirtilmiştir.

Madde 24- Bu Kanunun uygulanabilmesi için yürürlükte olan ve maddede belirtilen mevzuatın kaldırılması öngörülmüştür.

Madde 25- Kaynak sisteminin hassas bir yapıya sahip olması ve bu sistemin bozulmaması, çevrenin kirlenmemesi, kaynağın israf olmaması ve yenilenebilirliğinin sürekli kılınması için, bu konuda bilimsel ve teknik esaslarla donatılmış olmak gerekmektedir. Bu ilkedен hareketle ilk etapta kurumsallaşmanın uluslararası bir düzeye çıkarılması için planlamanın ve denetlemenin, bilimsel ve teknik esaslara dayalı olarak uzman kurum ve personelin koordinatörlüğünde ve gözetiminde ilgili mahalli idare temsilcilerinin de katılımıyla belli bir disiplin ve ilkeler çerçevesinde yürütülmesi amaçlanmıştır. Zamanla Mahalli İdarelerin kazanacakları birikim ile yeterli idari, teknik yapı ve donanıma kavuşmaları halinde kaynakla ilgili yürütülmesi gereken tüm faaliyetler ile koordinasyonun ilgili mahalli idare tarafından yapılması için yetki devri yapılabileceği ilkesi benimsenmiştir. Böylece bu kaynaklara yönelik olarak devam eden izinsiz, kontrolsüz, bilimsel ve teknik esaslara dayanmayan faaliyetler sonucunda kaynak israfına, çevrenin kirlenmesi, can ve mal kaybına neden olan pek çok uygulamanın bertaraf edilmesi amaçlanmıştır.

Mahalli idarelerin bu konuda gerekli donanıma sahip bir yapı oluşturmaları durumunda, Bakanlığın yetki ve sorumluluklarını ilgili mahalli idarelere devredebileceği öngörülmüştür.

Geçici Madde 1- Bu madde, Kanunun uygulanmasına başlamadan önce sağlıklı bir veri tabanı oluşturmak üzere ülkemizde çalışması yapılan tüm alanlara ait bilgi ve belgelerin toplanması ve değerlendirilmesinin tek merkezden yürütülmesi amacıyla düzenlenmiştir. Böylece bu kaynaklara yönelik mevcut bilgilerin bir araya getirilmesi, yapılmış ve bundan sonra o alanlarda yürütülecek çalışmaların yeterli olup olmadığı hususunun irdelenmesinden sonra daha sağlıklı bir projeksiyon tesis edilmesi hedeflenmiştir.

Geçici Madde 2- Jeotermal kaynaklar ve mineralli sulara yönelik olarak yürütülmekte olan uygulamaların temelinde, öncelikle kaynaklarla ilgili her türlü etüdü yaparak varlığını ortaya koyan ve raporlarla belgeleyen, bu sayede de kaynakların bilinmesini/bulunmasını, tanınmasını sağlayan ve kullanıma hazır hale getiren bir bulucusu olmaktadır. Bu güne kadar kaynakların sağlıklı bir şekilde aranması, araştırılması, geliştirilmesi ve kullanılmasına yönelik mevzuatın olmaması, meri mevzuatın da ihtiyaca cevap vermemesi nedeniyle bu kaynaklara yönelik yatırımlar ve uygulamalar, kontrolsüz, sistemsiz, düzensiz ve çoğu zaman da izinsiz bir şekilde yürütülmüştür. Mevcut durumun aşamalı olarak sistematize edilmesi için kaynağın bulunmasında her türlü emeği, çabayı gösteren ve mali külfeti üstlenen ve bu vesileyle buluculuk hakkını almaya hak kazananlara intibakın yapılmasının daha adil ve uygun olacağı düşünülmüştür. Böylece bu ilke intibak aşamalarında en önemli kriter olarak benimsenmiştir.

Kanunun yürürlük tarihinden önce kazanılmış hakların korunması amaçlanmıştır. Bu çerçevede hak sahiplerinin kaynakla ilgili gerekli bilgi ve belgelerle birlikte Genel Müdürlüğe belirtilen süre içerisinde müracaat ederek bu kanun hükümlerine göre intibak zorunluluğu getirilmiş, aksi durumda haklarının feshi edileceği esası getirilmiştir. Böylece kaynaktan azami ölçüde istifade edilmesi hedeflenirken kaynaklara yönelik tek bir mevzuat, tek yetki, uzman kurum ve kuruluşlarının denetiminde bu kaynaklara dayalı yatırım yapan ve yapacak olan girişimcilerin yönlendirilmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında, intibaklar için belli bir süre öngörülerek müracaatlarla ilgili eksikliklerin belli bir süre içerisinde tamamlanmasının müracaat sahibine bildirileceği ve intibakı uygun görülenlere yapılan faaliyetin aşamasına göre arama ruhsatı, işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı verileceği belirtilmiştir.

Geçici Madde 3- Bu madde ile mevcut hakların güvence altına alınması amacıyla intibakların, kaynağı ilk işleten göz önünde bulundurulacak ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve kamu yararı ön plana alınarak mevcut uygulamanın olabildiğince korunarak intibaklarının bir önceki maddede belirlenen süre içerisinde yapılması esası benimsenmiştir.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğünün değişik tarihlerde kaynak araştırması yaparak kaynak potansiyelini tespit ettiği alanlara ilişkin hakları saklı tutulmuş, bu hakların ruhsata dönüştürülebileceği, bunun için de geçici 2' nci madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Bu kaynağa dayalı Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezlerindeki uygulamanın, bu kanun kapsamında değerlendirilerek intibakın yapılabileceği ancak bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde gerekli çalışmaları yaparak kaynağın varlığını ilk ortaya çıkaran ilgili kurumun buhuculuk hakkı verilmesi amacıyla düzenlenecek sözleşme/protokol ile ilgili bakanlığa devredilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. Böylece mevcut durum ile ilgili uygulama korunurken, kamu yararı da dikkate alınmış ve kaynağın değerlendirilmesi ile ilgili tartışmaların iki bakanlık arasında yapılacak resmi bir protokolle devredilerek sona erdirilmesinin daha sağlıklı ve doğru olacağı sonucuna varılmıştır.

Bu kanunun yürürlük tarihinden önce mülga 1322 ile 4268 ve 6977 sayılı kanunlarla ruhsatlandırılmış haklar ile değişik tarihlerde çeşitli adlar altında yapılmış imtiyaz sözleşmeleri ile verilmiş ve devam eden kaynak işletmelerinde kullanılan akışkan için verilen rüsum haricinde diğer mali hükümlerin süre sonuna kadar devam edeceği, bu süre sonunda bu kanun hükümlerine tâbi olacağı hususu belirtilmiştir.

Hakların intibakında kullanılmış sürenin dikkate alınarak bu kanunda öngörülen işletme ruhsatının toplam süresi olan altmış yıla göre ruhsatların düzenleneceği, imtiyaz sözleşmesinin düzenlendiği tarihten itibaren geçen sürenin altmış yılı geçmesi halinde, işletmenin devamı için verilecek sürenin otuz dokuz yıl kadar uzatılabileceği ve toplam sürenin de doksan dokuz yılı geçemeyeceği hususu benimsenmiştir. Bu süre sonunda da Bakanlığın uygun görmesi halinde Bakanlığın teklifi ile Bakanlar Kurulu Kararıyla süre uzatımına gidilebileceği prensibi kabul edilmiştir.

Geçici Madde 4- Bu maddede yeni arama ruhsatı müracaatlarının başlangıç tarihi belirlenerek intibak işlemlerinin tekemmülü için idareye bir süre tanınmıştır. Ayrıca, iki ay içinde yapılan müracaatların aynı anda yapıldığı kabul edilerek başlangıçta fırsat eşitliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Altı aydan sonraki iki ay içinde aynı alan için yapılan müracaatların aynı anda yapıldığı kabul edilerek, bu müracaatların değerlendirmeye alındıktan sonra ruhsat alma hakkı doğmuş olanlara bu kanunun ilgili hükümlerine göre ihale edilerek ruhsat verilmesinin daha sağlıklı ve adil olacağı düşünülmüştür.

Geçici Madde 5- Kanunun yürürlük tarihinden önce hak sahibi olan gerçek kişilerin 4. madde hükümlerine göre belirli bir süre içerisinde intibak yaptırabilmek için şirketleşerek tüzel kişilik kazanmaları zorunluluğu getirilmiştir. Şirketleşmemesi halinde işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı alamayacakları prensibi getirilmiştir.

Geçici Madde 6- Bugüne kadar tespit edilmiş ve kullanıma hazır bulunan potansiyelin bir an önce ekonomiye kazandırılması, istihdam yaratılması, ilgili sektörlerin hızlı bir ivme ile gelişmesi ve teşvik edilmesi amacıyla Kanunun yürürlük tarihinden itibaren 5 yıl süreyle Madde- 15 de belirtilen Devlet Hakkı ve Mahalli İdareler Hakkı alınmamasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

Madde 26- Yürürlük maddesidir.

Madde 27- Yürütme maddesidir.

DENİZLİ MİLLETVEKİLİ MEHMET YÜKSEKTEPE'NİN TEKLİFİ
JEOTERMAL KAYNAKLAR VE MİNERALLİ SULAR KANUNU TEKLİFİ
BİRİNCİ BÖLÜM
Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1- Bu Kanunun amacı, jeotermal kaynaklar ile mineralli suların sürekli ve etkin bir şekilde aranması, araştırılması, geliştirilmesi, üretilmesi, korunması, üzerinde hak sahibi olunması, değerlendirilmesi, dağıtılması, yararlanılması, devredilmesi, terk edilmesi, sona erdirilmesi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- Bu Kanun, varlığı önceden belirlenmiş veya yeni belirlenecek jeotermal kaynaklar, mineralli sular ve jeotermal kökenli gazların toplum ve ülke hizmetine azami istifadeyi sağlayacak şekilde sunmak üzere kamu yararı dikkate alınarak, çevre ile uyumlu, kaynağın sürdürülebilir üretimi için arama ve entegre işletme yönetimi ile ilgili olarak, kaynaklar üzerinde hak sahibi olunmasını, devredilmesini, terk edilmesini, sona erdirilmesini, ihale edilmesini, kaynak kullanım faaliyetlerinin denetlenmesini, kaptajı ve kaynağın korunması ile ilgili usul ve esaslar ve yaptırımları kapsar.

Tanımlar

MADDE 3- Bu Kanunda geçen;

Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,

Genel Müdürlük: Maden İşleri Genel Müdürlüğünü,

MTA: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünü,

Kaynak: Doğal yolla, sondaj veya kuyularla elde edilen jeotermal kaynakları ve mineralli suları,

Jeotermal kaynak: Jeolojik yapıya bağlı olarak yerkabuğunun derinliklerindeki ısıнын oluşturduğu, sıcaklığı sürekli olarak bölgesel atmosferik yıllık ortalama sıcaklığın üzerinde olan, çevresindeki sulara göre daha fazla miktarda erimiş madde ve gaz içerebilen doğal olarak çıkan veya teknik yöntemlerle yeryüzüne çıkarılan su, buhar ve gazlar ile yer ısısından ve kızgın kuru kayalardan, elde edilen su, buhar ve gazları,

Jeotermal enerji: Jeotermal kaynağa dayalı olarak doğrudan ve dolaylı olarak üretilen her türlü enerjiyi,

Doğal mineralli su: Yerkabuğunun çeşitli derinliklerinde uygun jeolojik şartlarda, doğal olarak oluşan bir veya daha fazla kaynaktan yeryüzüne kendiliğinden veya teknik usullerle çıkartılan, mineral içeriği, kalıntı elementleri ve diğer bileşenleri ile tanımlanan her türlü kirlenme riskine karşı korunmuş tedavi, şifa ve/veya başka amaçlarla kullanılan içmece suyu, şifalı su, termal su ve benzeri adlarla anılan içilebilir nitelikteki soğuk ve sıcak doğal suları,

Jeotermal sistem: Jeotermal alan oluşumunu sağlayan; beslenme alanı, akışkan, ısı kaynağı, rezervuar ve/veya zonu, örtü kaya ve boşalım alanının tümünü kapsayan, jeotermal kaynak ve/veya mineralli suların çıktığı ve/veya üretildiği, kendine özgü jeolojik yapısı, hidrojeolojik ve kimyasal özellikleri olan sistemi,

Jeotermal Rezervuar: Sıcaklık ve jeokimyasal açıdan doğal bir denge içinde bulunup bir bütünlük ifade eden, değişik şekillerde dışardan beslenen yarı açık veya kapalı sıcak su ve/veya buhar rezervuarını,

Kuyu/sondaj: Jeotermal akışkanları aramak, üretmek, enjekte ve re-enjekte etmek, rezervuarı gözlemek veya test etmek için bilimsel yöntemler ve uygun araçlar kullanılarak, gereken derinlik ve çapta yeryüzünden kaynağa doğru jeolojik takip ile kazılan ve amaca yönelik olarak teçhiz edilen delikleri,

Akışkan: Jeotermal kaynak ve mineralli su rezervuarlarından doğal olarak, kuyularla veya kızgın kuru kayalardan elde edilerek kullanılan su, gaz ve buharı,

Kaptaj: Kaynağın doğal olarak ve/veya bilimsel yöntemler ve uygun araçlar kullanılarak rezervuardan yeryüzüne çıkarılmasından itibaren kirlenmesinin önlenerek ve korunarak daha sağlıklı şekilde değerlendirilebilmesi için kullanım öncesi özel teknikle yapılan toplama havuzlarında, galeri ve/veya kuyularda biriktirilmesi işlemini,

Koruma Alanı: Jeotermal kaynak ve mineralli suların ve bunların bağlı olduğu jeotermal sistemi; bozulmasına, kirlenmesine ve yenilenebilir özelliğinin yitirilmesine neden olacak fiziksel, kimyasal ve biyolojik kirleticiler ile her türlü dış etkenlerden korumak amacıyla sahanın jeolojik, hidrojeolojik yapısı, iklim koşulları, zemin cinsi ve tipleri, drenaj sahası sınırı, kaynak ve kuyu çevresindeki yerleşim birimleri endüstri tesisleri, çevrenin topoğrafik yapısı gibi unsurlara bağlı olarak belirlenmiş önlemler dizisi ile birlikte içerisinde yapılmasına izin verilen faaliyetlerin kontrol ve denetime tabi olduğu ve gerektiğinde yapılaşma ve arazi kullanım faaliyetleri kısıtlanabilir alanları,

Bloke Alan: İşletme ruhsat alanı mücavirinde ruhsat alanı içindeki kaynak üretim faaliyetlerinin etkilenmemesi için işletme ruhsatı sahibi dışındaki talep sahiplerine aramalara açılmayacak alanları,

Enjeksiyon: Üretilen jeotermal akışkanların ya da diğer akışkanların doğrudan ve doğrudan olmayan yöntemlerle jeolojik formasyonlara basılmasını,

Reenjeksiyon: Üretilen jeotermal akışkanların doğrudan ve doğrudan olmayan yöntemlerle kullanıldıktan sonra, kalan kısmının üretildikleri jeolojik formasyonlara geri basılmasını,

Deşarj: Jeotermal akışkanın kullanımından sonra enjekte ve reenjekte edilemeyen kısmını veya tamamını fiziksel ve kimyasal özelliklerinin çevre kirliliğine neden olmayacak vasıfta olması halinde açık veya kapalı ortamda alıcı başka ortamlara gönderilmesini,

Test: Rezervuarın üretimi, yönetimi ve izleme programını oluşturmak için fiziksel ve kimyasal parametreleri belirlemeye yönelik yürütülen çalışmaları,

Emniyetli Verim: Jeotermal sistemi ve rezervuar dengesini bozmayacak şekilde aynı rezervuardan birim zamanda üretilebilecek azami akışkan miktarını,

Ruhsat: Belirli bir alanda jeotermal kaynaklar ve mineralli sulara yönelik arama ve işletme faaliyetlerinde bulunabilmesi için verilen izin belgesini,

Arama: Jeotermal sistemin kavramsal modelini kurmak ve bu sistemden akışkan elde etmek amacıyla jeolojik araştırmalarla başlatılan, jeokimyasal ve jeofizik çalışmalarla desteklenen, yapılan tüm çalışmalara ait verilerin değerlendirilmesi sonucu belirlenen lokasyon veya lokasyonlarda amaç ve tekniğine uygun olarak jeolojik takiple açılan sondaj çalışmalarını da içeren faaliyetler bütünü,

Ruhsat Sınırları: Belirlenmiş bir alanda jeotermal kaynaklar ve mineralli suların aranması ve işletilmesi faaliyetlerinde bulunabilmesi için verilen izin belgesini,

Arama Ruhsatı: Belirli bir alanda kaynak arama faaliyetlerinde bulunabilmesi için verilen izin belgesini,

İşletme Ruhsatı: Belirli bir alanda kaynağın üretilebilmesi, değerlendirilmesi için verilen izin belgesini,

Proje: Kaynağın değerlendirilmesi amacıyla yönelik, belirli girdileri seçilmiş bir teknoloji kullanılarak mevcut ve potansiyel talebi karşılamak üzere kaynaktan azami ölçüde yararlanmak amacıyla yapılan çalışmalarını düzenleyen, belirlenen ve/veya belirlenecek usul ve esaslara göre hazırlanan beyan niteliğindeki değişik dokümanlardan oluşan metni,

Faaliyet: Jeotermal kaynaklar ve mineralli suların aranması, geliştirilmesi, işletilmesi, kullanılması, korunması ve terk edilmesi ile ilgili tüm işlemleri,

Faaliyet İzni: Jeotermal kaynaklara ve mineralli suların aranması, geliştirilmesi, işletilmesi, kullanılması, korunması ve terk edilmesi ile ilgili tüm faaliyetlerin yapılabilmesi için verilen izni,

Faaliyet Raporu: Her faaliyet döneminde belirli usul ve esaslar dahilinde hazırlanan raporu,

Termin Planı: Kaynağı özelliğine göre kullanılabilir alanlara yönelik olarak hazırlanan projelerde belirtilen faaliyetlerin başlaması, gelişimi ve bitirilmesi ile ilgili sürenin planlanmasını gösteren cetveli,

Hak: Kaynağa ilişkin arama, işletme ve kaynağın kullanımı için talep sahiplerine belirli sürelerle ayrı ayrı verilen izin belgesini,

Buluculuk Hakkı: Ruhsat dönemlerinde kaynağın bilimsel ve teknik yöntemler ile varlığının ortaya çıkarılması ve raporlarla belgelendirilmesi ile kazanılan hakkı,

Kullanım Hakkı: Kaynağı doğrudan ve/veya dolaylı kullanımında, işletme projesinde bir termin planına göre belirtilen kaynağın entegre kullanımı için alınan izni,

Mücbir Sebep: Sel, yangın, deprem, grizu patlaması, çökme, heyelan ve benzeri halleri,

Beklenmeyen Haller: Jeoloji, ulaştırma, pazarlama, sağlık ve alt yapı şartlarındaki beklenmeyen değişiklikler ile ilgili mevzuat gereğince diğer kurumlardan alınması gereken izinlerin alınmaması durumlarını,

Devlet Hakkı: Kaynak istihracından sağlanacak gelirden Devlet payına düşen kısmı,

Teminat: Kaynağın değerlendirilmesine yönelik faaliyetlerde bu Kanun hükümlerine ve teknığe uygun çalışmayı temin amacıyla alınan nakdi para, süre yönünden sınırsız banka ve özel finans teminat mektubu, Devlet bono ve tahvili olarak alınan geçici ödemesi,

Entegre Kullanım: Kaynağın özelliğine bağlı olarak öncelikle değerlendirilebilecek tüm alanlarda kaynaktan azami ölçüde istifade, kullanım çeşitliliği ve verimliliğin sağlanmasını,

Mahalli İdareler Hakkı: Kaynağın üretiminden sağlanacak gelirin il özel idare ve belediye payına düşen kısmını,

Teknik Kurul: Genel Müdürlükçe; projelerin nazari olarak ve/veya mahallinde incelenmesi, faaliyetlerin denetlenmesi ve gerektiğinde enjeksiyon, re-enjeksiyon, deşarj, kuyu açılması gibi diğer konulara ilişkin görüş oluşturulması amacıyla, faaliyetin yeri ve özelliğine göre Genel Müdürlük, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katılımıyla oluşturulan kurulu, ifade eder.

Kaynağın Mülkiyeti

MADDE 4- Jeotermal kaynaklar ve mineralli sular Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup buldukları arzın mülkiyetine tabi değildir.

Ruhsat Hakkı

MADDE 5- Kaynağa ilişkin faaliyetlerin yapılabilmesi için, bu Kanuna göre ruhsat alınması zorunludur. Ruhsat, medeni hakları kullanmaya ehil Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına, bu tür hakları kullanabileceği statüsünde yazılı Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına verilir.

Haklar, sicile işlendiği tarihte yürürlüğe girer.

Ruhsat ve/veya Kullanım Hakkı olmaksızın faaliyette bulunulması Devlet malına karşı işlenmiş fiil sayılır. Bu tür faaliyetler, ilgili mülki idare amirliklerince durdurulur, Türk Ceza Kanunu hükümleri mahfuzdur.

Bu Kanuna göre, yürürlükte olan arama ve işletme ruhsatı alanları üzerine başka arama ruhsatı verilemez.

Bu Kanun ile diğer kanunlara göre yürütülen faaliyetler arasında doğabilecek ruhsat haklarına dair ihtilaflar, kamu yararı ve ulusal ekonomik menfaatler dikkate alınarak Bakanlıkça çözümlenir.

Devlet memurları, diğer kamu görevlileri, ilgili merkez ve taşra teşkilatında çalışan yevmiyeli ve sözleşmeli personel, arama ve işletme ruhsatı veya kullanım hakkı alamaz.

Arama ve işletme ruhsatı veya kullanım hakkına sahipken memur olanlar, memuriyete geçişlerinden itibaren altı ay içinde bu haklarını devretmeye mecburdur.

Altıncı fıkradaki yasaklamaya tabi olup miras yoluyla kendisine ruhsat ya da kullanım hakkı intikal eden mirasçı, durumundaki mani hal ortadan kalkmadığı taktirde 15 inci maddenin fıkrası hükmü uygulanır.

Faaliyetlerin İzne Tabi Olduğu Yerler

MADDE 6- Ruhsat alınması, ruhsat sahibine, bu Kanunla veya başka bir kanunla girilmesi veya bulunulması yasak olan bir yere girme veya o yerde faaliyette bulunma hakkı vermez. Orman, muhafaza ormanı, özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtı, tabiat koruma alanı, sit alanları, kıyı alanları, sahil şeritleri, karasuları, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezleri, askeri yasak bölgeler ve imar alanları ile mücavir alanlar ve benzeri yasak bölge ve koruma alanlarında, ilgili kuruluşlardan izin alınması halinde faaliyette bulunulabilir. Ruhsat hakkı doğduktan sonra diğer kanunlara göre yasak ve koruma altına alınan alanlarda bu Kanuna göre alınmış müktesep haklar saklıdır. İzin alınmasıyla ilgili uyuşmazlıklar ve çevre ile ilgili ihtilaflar, kamu yararının söz konusu olduğu hallerde ilgili bakanlıklar ve mahalli idare temsilcilerinin görüşü alınarak Bakanlıkça oluşturulan geçici bir komisyonca çözümlenir.

Ancak, Türk Silahlı Kuvvetlerine tahsis edilmiş alanlarda ve savaş hali, olağanüstü hal gibi durumlarda faaliyetler söz konusu kuruluşun iznine tabi olarak sürdürülür.

Gerekli izinler alınmadan yapılan faaliyetler durdurulur ve teminatı Hazineye irad kaydedilir. Tekrar halinde her seferinde teminat üç katına çıkarılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Ruhsatlar

Arama Ruhsatı

MADDE 7- Arama ruhsatı müracaatı, 1/25000 ölçekli pafta adı ve koordinatları belirtilerek Genel Müdürlüğe yapılır. Arama ruhsatı alanı 5.000 hektarı geçemez. Müracaatlarda öncelik hakkı esastır. Müracaat sahibine talep edilen alanın aramaya uygun olup olmadığı en geç on beş gün içerisinde Genel Müdürlükte ilan yoluyla duyurulur. Talep edilen alan uygun ise onbeş gün süre ile rezerve edilir. Müracaat sahibi ilan tarihinden itibaren onbeş gün içinde bilimsel, teknik ve mali yönden yeterli olduğuna dair belgelerle birlikte arama projesi vermekle yükümlüdür.

Arama projesi, 1/25000 veya gerek duyulduğunda daha büyük ölçekte jeolojik araştırmalarla başlatılan, jeokimyasal ve jeofizik çalışmalarla desteklenen, tüm çalışmaların değerlendirilmesi sonucu belirlenen lokasyon ve lokasyonlarda amaç ve tekniğine uygun jeolojik takiple açılan sondaj çalışmalarını içerir. İlgili yöntem ve esaslar yönetmelikle belirlenecektir.

Arama ruhsatı verilmeden önce Genel Müdürlük, projenin bilimsel ve teknik yönden yeterli olup olmadığını tespiti için Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün görüşünü alır, gerektiğinde teknik kurulca da incelenmesini isteyebilir. Projenin uygun bulunması, harç ve teminatın yatırılması halinde arama ruhsatı verilir. Arama projesinde olmayıp çalışmalar sırasında zorunlu görülen ilave arama çalışmaları için ayrıca Genel Müdürlükten uygun görüş alınır.

Projede belirtilen kuyu veya kuyular dışında izinsiz yapılan kuyu ve sondaj faaliyetleri, teminat irad kaydedilerek durdurulur. Rezervuara, kaynağa ve çevreye verilen zararın tazmini ve alınacak önlemlere ilişkin masraflar ruhsat sahibinin yükümlülüğündedir.

Ruhsat süresi üç yıldır. Bu süre içinde arama faaliyetlerinin olumlu gelişmesi ve ilave etütlere ihtiyaç duyulması halinde proje revizyonu yapılarak bu süre bir kez ve en fazla iki yıla kadar uzatılabilir. Ancak süre uzatımı talebinin Genel Müdürlüğe ruhsat süresi bitiminden iki ay önceden yapılması zorunludur.

Arama ruhsatının verildiği tarihten itibaren geçen her yıl bir faaliyet dönemidir. Her faaliyet dönemi sonunda arama faaliyet raporlarının verilmesi zorunludur. Arama faaliyet raporları, jeoloji mühendisi ile, faaliyetin niteliğine göre aramalara katılan jeofizik, petrol, maden ve kimya mühendisinin sorumluluğunda yapılır. Her faaliyet döneminde verilecek arama faaliyet raporları ilgili faaliyet döneminde, faaliyete katılan ve yeterliliği odalarınca belgelenmiş mühendis veya mühendislerce hazırlanır. Faaliyet raporları TMMOB'a bağlı ilgili meslek odalarınca vize edilir.

Arama faaliyet raporlarının süresi içerisinde verilmemesi halinde teminat irad kaydedilerek üç ay içerisinde tamamlattırılır. Tamamlanmayan teminat iki katına çıkarılarak üç ay içerisinde tamamlattırılması tebliğ edilir. Üçüncü dönem sonuna kadar faaliyet raporlarının verilmemesi halinde süre uzatımı ve/veya işletme ruhsatı talebinde bulunulamaz ve ruhsat fesh edilir.

Arama ruhsatı döneminde Genel Müdürlüğün bilgisi dahilinde çevrenin kirletilmemesi kaydı ile sadece test amaçlı üretim yapılabilir.

Diğer kanunlara istinaden yapılan sondaj/kuyu gibi faaliyetler esnasında bu Kanuna tabi kaynak varlığına rastlayan gerçek ve tüzel kişiler durumu Genel Müdürlüğe bildirmekle yükümlüdür. Yapılan çalışmaların kaynağın ortaya çıkarılması açısından yeterli olması halinde bildirim sahibine buluculuk hakkı doğar.

İşletme Ruhsatı

MADDE 8- İşletme ruhsatının alınabilmesi için arama ruhsatı sahibince, arama ruhsat süresinin son günü akşamına kadar işletme projesiyle birlikte talep harcının ödendiğine dair belge ile Genel Müdürlüğe işletme ruhsatı talebinde bulunulur.

İşletme projeleri, jeotermal kaynağın özellikleri olan sıcaklık, şifa özelliği, debi ve basınç gibi fiziksel ve kimyasal parametreleri ile kullanımındaki yararlılık önceliklerine dayalı olarak jeotermal kaynaktan entegre olarak; elektrik enerjisi üretimi, sera, ısıtma, soğutma, termal turizm, tedavi ve kaplıca amaçlı projeler öncelikli olmak üzere, kaynaktan azami ölçüde istifade, entegre kullanım, kaynak rezervuarının korunması, çevrenin kirletilmemesi esasları gözetilerek hazırlanır. Proje mineralli sulara yönelik ise bu kaynağın içilebilir nitelikleri ile diğer parametreler belirtilerek hazır-

lanır. Kaynağın işletmeye alınmasından önce zorunlu olduğu hallerde kaptaja alınarak değerlendirilmesi durumunda kaynağın özelliklerinin değişmemesi için gerekli tedbirler alınır.

Projeler, Genel Müdürlükçe ön değerlendirmeden geçirildikten sonra MTA'ya ve/veya teknik kurula incelettilir.

Projenin uygun bulunması halinde arama ruhsat sahibine, istifade edilecek doğal çıkış ve kuyuların koordinatları, özellikleri, akışkanın emniyetli verimli ve tüm nitelikleri göz önünde bulundurularak harç ve teminatın yatırılması durumunda kaynak kullanımı için saha bazında tek işletme ruhsatı ve bu ruhsata dayalı olarak projede belirtilen kullanım hakları verilebilir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi, sicile işlendiği tarihten itibaren Genel Müdürlük tarafından onaylanmış projesindeki termin planında belirtilen süre içinde işletmeye geçmek zorundadır.

İşletme ruhsatında ve/veya kullanım haklarında, projede belirtilen kullanılacak akışkan miktarı esas alınır. Ancak tüm kullanımlardaki akışkan miktarı emniyetli verimin üzerinde olamaz.

İşletme ruhsatı sahibi, kaynağın özelliğine göre projesinde belirtilen tüm entegre kullanım aşamalarını, termin planına uygun şekilde ilgili kullanım alanında faaliyete geçmek zorundadır. Aksi takdirde kaynağın ilgili kullanım alanlarında değerlendirilmeyen kullanımlar iptal edilerek ihalelere açık hale gelir.

İşletme ruhsatlarının bulunduğu kaynak alanı, sahadaki mevcut haklar korunarak ve Genel Müdürlükçe uygun bulunması halinde, arama ruhsatı verilmek suretiyle geliştirme çalışmalarına konu edilebilir. Bu gibi hallerde işletme ruhsatı sahiplerine öncelik hakkı tanınır. En geç iki yıl içinde işletme ruhsat sahibince geliştirme çalışmalarının yapılmaması halinde talep sahiplerine bloke alanı dışında arama ruhsatı verilebilir. Geliştirme çalışmalarının olumlu sonuçlanması halinde, arama ruhsat sahibine de işletme ruhsatı hakkı doğar.

Ruhsat sahibi, tabii olarak ve/veya sondajlarla elde ettiği akışkanın projesinde belirttiği ihtiyaç fazlasını veya kullanım sonrası akışkan miktarını Genel Müdürlüğe bildirmekle yükümlüdür. Bu akışkanı başka amaçlarla kullanmak isteyen talep sahiplerine, projeleri uygun bulunduğu takdirde Genel Müdürlükçe kullanım hakkı verilir. Kullanım haklarının süresi beş yıldan az olmamak üzere projesine göre Genel Müdürlükçe belirlenir. Buluculuk hakkı saklıdır.

Projede yer alan ve uygun bulunan üretim, enjeksiyon ve reenjeksiyon kuyularının, Genel Müdürlüğün izni alınmadan, sayıları artırılmaz ve kapasite artırımına veya yenilenmeye yönelik sondaj çalışmaları yapılamaz. Aksi takdirde teminatları beş katına çıkarılır ve bu tür faaliyetler durdurulur, çevre kirliliği ve kaynak israfı vuku bulmuş ise 18 inci madde hükümleri uygulanır.

Uygulanmakta olan projeler, kaynak rezervuarının kapasitesinden azami ölçüde yararlanmayı sağlamıyor ise, Genel Müdürlük bu rezervuara yönelik olarak yapılacak başka talepleri de değerlendirerek bloke alanı dışında, rezervuarın başka bölümlerinde işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı verebilir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi, her yıl Nisan ayının son günü akşamına kadar işletme faaliyet raporunu Genel Müdürlüğe vermekle yükümlüdür. Raporun verilmemesi halinde teminatı irad kaydedilerek her defasında iki katına çıkarılır. Verilmeyen faaliyet raporunun ve irad kaydedilerek iki katına çıkarılan teminatın üç ay içinde tamamlanmaması halinde, tüm faaliyetler durdurulur ve bu tarihten itibaren en geç altı ay içerisinde eksikliklerin tamamlanmaması halinde ruhsat fesh edilir.

İşletme ruhsatı süresi on beş yıldan az, altmış yıldan, kırk dokuz yıldan fazla olamaz. İşletme ruhsatı sahibi tesisin ekonomik ömrünün dolmaması, iyileştirme veya tevsi projesi hazırlanması halinde ruhsat süresi bitimine en az bir yıl kala süre uzatımı talebinde bulunabilir. Ruhsatın uzatım şartları ve süresi, projenin teknik yönüne bağlı olarak Genel Müdürlükçe belirlenir. Toplam süre altmış yılı geçemez. Ancak kamunun istifadesine tahsis edilmiş yatırımların söz konusu olduğu hallerde ruhsat süresi Bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu Kararı ile otuz dokuz yıl daha uzatılabilir. Ruhsat süre sonunda fesh edilir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, projesinde yapacağı değişiklikleri önceden Genel Müdürlüğe bildirmekle yükümlüdür. Proje değişikliği hakkında uygun görüş alınmadan uygulamaya geçilemez. Genel Müdürlük en geç iki aya kadar bu husustaki görüşünü bildirir.

Doğal çıkış halindeki mineralli sulara yönelik işletme ruhsatları ile jeotermal kaynağa ait arama ve işletme ruhsatları üst üste verilebilir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahipleri arasında çıkacak ihtilaflar, teknik kurulca yapılacak inceleme ve değerlendirme sonucuna göre Genel Müdürlükçe karara bağlanır.

Kullanım Haklarının İşletmeye Alınması

MADDE 9- Ruhsat ve/veya kullanım hakkı sahibi, işletme projesinde belirtilen Genel Müdürlükçe onaylanmış termin planına göre kullanım haklarını işletmeye almakla yükümlüdür. Ancak, gerekçe belirtilmek kaydıyla süre uzatımı talebinde bulunulduğu takdirde gerekçeye bağlı olarak Genel Müdürlük termin planında belirtilen sürenin yarısını geçmemek kaydıyla süreyi uzatabilir. Bu süre sonunda da kullanım hakkının işletmeye alınmaması halinde teminatı bütçeye irad kaydedilerek beş katına çıkarılır ve son kez altı aylık ek bir süre verilir. Bu süre sonunda da işletmeye geçilmediği takdirde projesinde belirtilen ancak işletmeye alınmayan kullanım hakları fesh edilir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı verildiği tarihten itibaren geçen her yıl bir faaliyet dönemidir. İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi işletmeye aldığı kullanımlarla ilgili her faaliyet dönemi sonunda kullandığı akışkan miktarı, sıcaklık, basınç, işletme kapasitesi vb. bilgileri Genel Müdürlüğe vermekle yükümlüdür. Verilmediği takdirde teminatı irad kaydedilerek iki katına çıkarılır ve en geç iki ay içinde tamamlanması istenir. Bu süre içerisinde tamamlanmazsa işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakları iptal edilir.

Kullanım haklarının süresi, işletme ruhsat süresi kadardır. İşletme ruhsatı iptal edilirse kullanım hakları da iptal edilmiş sayılır.

Teknik Sorumluluk

MADDE 10- Arama ve işletme ruhsatı süresince kaynağın; aranması, araştırılması, geliştirilmesi, korunması, üretimi, testi, reenjeksiyonu ve/veya deşarjı, enjeksiyonu jeoloji mühendisi ile birlikte faaliyetin niteliğine göre faaliyetlere katılan jeofizik, petrol, maden ve kimya mühendisinin sorumluluğunda yapılır. Kaynağın işletilmesine yönelik kullanım haklarının uygulanmasında diğer ilgili disiplinler de bulundurulabilir. Teknik sorumluluk alacak ilgili meslek sahipleri, mesleğini ilgilendiren jeotermal kaynak ve mineralli sular ile ilgili faaliyetler konusunda uzmanlığı ilgili meslek odalarınca onaylanmış en az 5 yıl deneyimli teknik personelden oluşur.

Teknik Kurulun Teşkilî, Görev ve Yetkileri

MADDE 11- Teknik kurul, kaynağın bulunduğu coğrafi konum, tabii olduğu jeolojik sistem ve çevre özellikleri dikkate alınarak, Genel Müdürlük, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, il-

gili mülki ve/veya mahalli idare temsilcilerinden Genel Müdürlükçe teşkil edilir. Kurula, ayrıca projenin konusu, faaliyetin yeri ve özelliğine göre, meslek odaları, sivil toplum örgütleri ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları temsilcileri de dahil edilebilir. Koordinasyon Genel Müdürlükçe sağlanır.

Teknik kurul, inceleme ve denetlemelerinde, kaynaktan azami derecede istifade, entegre kullanım, faaliyetin bilim ve teknolojiye uygunluğu, ekonomikliği, çevrenin kirletilmemesi ve kamu yararı ilkelerini gözetir.

Teknik kurul, arama, işletme ve kullanım hakkı projelerinin incelenmesi ve faaliyetlerin denetlenmesi yanında koruma alanlarının belirlenmesi, akışkanın enjeksiyonu, reenjeksiyonu ve deşarjı, kaynak rezervuarının korunması vb. konularda hak sahipleri arasında ortaya çıkacak teknik ihtilafların çözümlenmesi görevlerini yerine getirir. Teknik kurul gerektiğinde ruhsat sahibinden proje revizyonu isteyebilir ve Genel Müdürlüğün bilgisi dahilinde faaliyetlerle ilgili tüm bilgi ve belgeleri inceleyebilir.

Teknik kurul, inceleme, denetleme ve diğer konulara ilişkin görüşlerini en geç bir ay içerisinde Genel Müdürlüğe rapor halinde sunar. Genel Müdürlük, bu rapor çerçevesinde veya gerektiğinde ilave inceleme ve denetleme isteyerek işlem tesis edebilir. Kurulun verdiği görüş, Genel Müdürlük incelemesinden geçtikten sonra kesinleşir.

Faaliyetlerin Denetlenmesi

MADDE 12- Genel Müdürlük, faaliyetlerle ilgili denetlemelerini doğrudan yapabileceği gibi teknik kurula da yaptırabilir.

Denetimler, faaliyetlerin projelere uygunluğu, sistemin, rezervuarın, kaynağın, çevrenin ve hakların korunması ilkesi ile mali ve teknik konular göz önünde bulundurularak nazari ve/veya mahallinde yapılır.

Rezervuarın ve kaynağın korunması ile çevre kirliliğinin önlenmesi için acil tedbirlerin alınmasının gerektiği hallerde 18 inci madde hükümleri uygulanır.

Denetimler sonucu hazırlanacak rapor, en geç onbeş gün içerisinde Genel Müdürlüğe sunulur. Genel Müdürlük, bu raporun sonucuna göre gerekli işlemi tesis eder.

Denetimler sonucu ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen hususların projesinde belirtildiği şekilde yürütülmediğinin tespiti halinde, teminat irad kaydedilerek üç katına çıkarılır. Teminatların tamamlanmasıyla ilgili işlemler diğer maddelerde belirtilen hükümlere göre yürütülür.

Kamu kurum ve kuruluşlarının mer'î mevzuatı gereği yapacakları denetim yetkileri saklıdır.

Mücbir sebeplerle geçici tatil

MADDE 13- Ruhsat ve/veya kullanım hakkı sahibi, mücbir sebep veya beklenmeyen halin ortaya çıkması durumunda, gerekçe ve süre belirtilmek kaydıyla on gün içinde Genel Müdürlüğe müracaat ederek geçici tatil talebinde bulunabilir. Genel Müdürlük, talebin uygun görülüp görülmediğini en geç on beş gün içinde hak sahibine bildirir. Hak sahibinin Genel Müdürlüğe yaptığı müracaat tarihi geçici tatilin başlama tarihi olarak kabul edilir.

Hak sahibi, geçici tatil için verilen sürenin bitiminden itibaren en geç üç ay içinde faaliyete geçmek zorundadır. Bu süre içinde faaliyete geçilmediği takdirde, teminatı irad kaydedilerek teminatını tamamlaması ve faaliyete geçmesi için hak sahibine üç aya kadar ek süre verilir. Bu süre sonunda da teminat yatırılmaz ve faaliyete geçilmez ise ruhsat fesh edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Devlet Hakkı, Mahalli İdareler Hakkı ve Buluculuk Hakkı

MADDE 14- Ruhsat ve/veya kullanım hakkı sahibi, yararlanılan kaynaktan üretilen miktara bağlı olarak aşağıda belirtilen şekilde hesaplanacak değer üzerinden Devlet hakkı, mahalli idareler hakkı ve buluculuk hakkını ödemekle yükümlüdür.

Bu hakların hesaplanmasında jeotermal kaynak için, ısı enerjisine dayalı doğrudan kullanımlarında, konut ısıtması, sera ısıtması, termal turizm, kaplıca, şifa, balıkçılık ve endüstriyel kullanımında tesiste elde edilen ciro bedeli esas alınır. Kaynağın dolaylı kullanımlarından elektrik enerjisi üretiminde ise elektriğin piyasaya arz değeri toplam bedeli üzerinden alınır.

Doğal mineralli suların kullanımlarında ise cironun % 0.1'i esas alınarak Devlet hakkı ve mahalli idareler hakkı alınır.

Ruhsat ve/veya kullanım hakkı sahibi, bu esaslar çerçevesinde belirlenecek miktarın %1'ni Devlet hakkı olarak Hazineye, % 1'ni mahalli idareler hakkı olarak sınırları içerisinde bulunduğu belediyeye, belediye sınırları dışında ise il özel idaresine, takip eden yılın Nisan ayı son günü akşamına kadar yatırmakla yükümlüdür. İl özel idareleri, belediyeler ve köy tüzel kişilikleri mahalli idareler hakkı ödemezler.

Jeotermal kaynağın bunların dışında diğer kullanımlarında ise, yerel yönetimlerce dağıtım şebekesi kurulabilecek ve Genel Müdürlükçe de uygun görülen yerlerde yerel yönetimce debimetre ile akışkan miktarını ölçmek suretiyle hesaplanacak bedel üzerinden belirlenir. Bu şartların sağlanamadığı alanlarda ise akışkanın kullanıldığı tesisin ciro bedelinin % 0.5'i alınır.

Ödenmeyen alacaklar, Devlet alacağı sayılır ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edilir.

Ruhsat sahibi, sahada yaptığı çalışmalar ile varlığını ortaya koyduğu kaynak alanının ve/veya sondaj ile elde ettiği akışkanın buluculuğunu talep edebilir. Talebin, Genel Müdürlük tarafından uygun bulunması halinde buluculuk belgesi verilir. Buluculuk hakkı verilmiş kaynaktan buluculuk hakkı sahibi dışında istifade eden her bir kullanım hakkı sahibi, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen esaslara göre tespit edilen gelirin alan bazında ise % 0.2'sini, sondajda ise % 0.4'ünü takip eden yılın Nisan ayının son günü akşamına kadar buluculuk hakkı sahibine öder. Buluculuk hakkı kırk dokuz yılı geçemez.

Devir, İhale, Harçlar, Teminat ve Sicil

MADDE 15- Arama ve işletme ruhsatları ile kullanım hakları devredilebilir. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü uhdesinde bulunan arama ruhsatları ile 5177 sayılı Kanunun Geçici 4 üncü maddesi gereğince yatırım programları çerçevesinde yaptığı çalışmalar ile kaynağın varlığını ortaya çıkardığı alanların veya sondaj açarak elde ettiği akışkanın bulucusu olarak tescil edilen kaynak alanları için arama ruhsatı verilir. Bu alanlar, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra Genel Müdürlükçe ihale edilir. Bu alanlara ait ihale gelirinin % 50'si Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü T.C. Ziraat Bankası Kurumsal Bankacılık Hesabına yatırılır.

Herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş jeotermal arama ve işletme ruhsatları ile kullanım hakları 60 gün süre ile ihale yoluyla aramalara ve kullanım alanlarına açılır. İhale ilanı Resmî Gazetede yayınlanır. İhale süresi içinde müracaat olmaması halinde ruhsat

alanları ile kullanım hakları başka bir işleme gerek kalmaksızın aramalara ve kullanıma açık hale gelir. Ancak kaynağın konumu, rezervuarın durumu, ait olduğu sistemin özellikleri, çevre kirliliği ve hükümden düşüş sebebi dikkate alınarak ruhsat alanları ve kullanım haklarının ihale edilip edilemeyeceğine Genel Müdürlükçe karar verilir.

Her türlü ruhsat veya kullanım hakkının alınabilmesi ve devir edilebilmesi için, harç ve teminatların yatırılması zorunludur. Teminat, arama ruhsatı döneminde hektar başına, işletme ruhsatı döneminde ise ruhsat sınırı ve etkileşim alanı toplamı baz alınarak hektar başına hesaplanır.

Verilen tüm haklar için sicil tutulur. Ruhsat veya kullanım hakkı sahibinin adı ve adresi, ruhsatın sınırları, kuyuların koordinatları, akışkanın parametreleri, kullanım hakları, devir, buluculuk hakkı, ihtiyati haciz, rehin, intikal, ihtiyati tedbir ve ipotega ilişkin bilgiler ile hakların sona ermesi sicile işlenir. Sicil alenidir. Haklar, sicile tescili ile geçerlilik kazanır ve sicilin verildiği tarihte yürürlüğe girer.

İrtifak, İntifa ve Kamulaştırma

MADDE 16- Arama ruhsatı sahibi, arama faaliyetleri yapılacak alanda, özel mülkiyete konu gayrimenkul sahibi ile anlaşamaması halinde, Genel Müdürlüğe müracaat ederek irtifak ve/veya intifa hakkı talebinde bulunabilir.

İşletme ruhsatı süresince sadece kuyu yerleri ve isale hattı, kaptaj gibi gerekli olan yerler için, gayrimenkul sahibi ile anlaşma sağlanamaz ise ruhsat sahibi, Genel Müdürlüğe müracaat ederek kamulaştırma talep edebileceği gibi irtifak ve/veya intifa hakkı talebinde de bulunabilir. Talep, Genel Müdürlükçe incelenip değerlendirildikten sonra uygun bulunması halinde kamu yararı kararı alınır.

İrtifak, intifa ve kamulaştırma işlemleri 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. İrtifak, intifa ve kamulaştırma bedelleri ve masrafları ruhsat sahibince ödenir.

Kamulaştırma, ruhsat süresinin bitmesi veya kullanım amacının ortadan kalkması ile kamu yararı ortadan kalkar ve gayrimenkul eski sahibinin talebi üzerine günün rayiç bedeli üzerinden iade edilir. Bu durumda kamu yararının ortadan kalktığının kendisine tebliğinden itibaren altı ay içerisinde gayrimenkul sahibinin Genel Müdürlüğe müracaat ile talepte bulunması şarttır.

Gayrimenkul iadesi söz konusu olduğunda, gayrimenkulün eski sahibine rayiç bedelin tespitini takiben, arazi bedelini ödemesi için bir yıl süre tanınır. Bu süre zarfında arazi bedelinin hak sahibine ödenmesi halinde gayrimenkul eski sahibine iade edilir.

Kaynağın bulunduğu yerlerde bu kaynağın işletilmesi ve değerlendirilmesine yönelik tesisler için ihtiyaç duyulan araziler, mücavirinde bulunan diğer arazilere zarar vermeyecek şekilde gerekli tedbirlerin alınması ve sadece bu kaynağın değerlendirilmesi ile arazinin kullanım alanına, şekline, niteliğine ve vasfına bakılmaksızın hak sahiplerine tahsis edilir.

Rehin, Haciz, İhtiyati Tedbir ve İpotek Tesisi

MADDE 17- Kaynağın işletilmesinde gerekli olan kuyular, her türlü tesisler, ekipman, su taşıma hat ve sistemleri, aletleri ile bir yıllık diğer işletme malzemesi üzerine münferiden haciz, ihtiyati tedbir ve rehin konulamaz. Ancak, arama ruhsatı, işletme ruhsatı ve kullanım hakları ile tesislerin bütünü haciz ve ihtiyati tedbir konusu olabilir.

Kaynak işletmeciliğini engellemeyecek durumda görülen her türlü tesis, alet, malzeme ve nakil vasıtalarına haciz ve ihtiyati tedbir konulacağı gibi, işletmenin yıllık geliri üzerine de haciz ve ihtiyati tedbir konulabilir. Bunların icraen satışına teşebbüs edilmesi halinde alacaklı ve icra dairesince işletmenin faaliyeti durdurulamayacağı gibi bu faaliyete müdahale de edilemez.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi kaynak için yapmış olduğu borcunu veya ileride bu maksatla borçlanmasını teminen kaynak hakları üzerinde bir veya birden fazla derecede ve sıradada ipotek tesis ettirebilir.

İpotek ile temin edilen alaktan dolayı işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi şahsen de sorumludur.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkına haciz yoluyla veya ipoteğin paraya çevrilmesi suretiyle sahip olmak isteyen talibin, bu hakka sahip olabilmesi için bu Kanunda öngörülen şartları haiz olması gerekir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ipoteğe ilişkin hükümleri, kaynak ipoteklerine de aynen uygulanır.

Kaynak hakkı üzerine tesis edilen ipotek, sicilindeki kaydın silinmesi ile son bulur. Tesis olunan ipotek, ruhsat süresini geçemez.

Kaynak Rezervuarının Korunması ve Çevre Kirliliğinin Önlenmesi

MADDE 18- Bilimsel ve teknik esaslara dayalı olarak yapılmış çalışmalar sonucunda varlığı ve değerlendirilebilirliği ortaya konmuş veya bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra aynı bilimsel ve teknik esaslar çerçevesinde ortaya çıkarılan kaynak alanları, Bakanlığın teklifi Bakanlar Kurulu Kararı ile "jeotermal kaynak alanı ve/veya doğal minerali su alanı" olarak ilan edilir. İlan edilen bu alanlar gerektiğinde genişletilebilir. İlandan sonra bu alanların tamamı veya bir bölümü üzerinde gerçekleştirilecek her türlü yatırım, planlama, tahsis ve tasarruf öncesinde Bakanlığın uygun görüşü alınır.

Kaynak koruma alanları etüdü ile getirilen arazi kullanımı ve yapılaşma ile ilgili kısıtlamalar ve koşullar imar planlarında esas alınır. Kaynak koruma alanlarında alınacak tedbirlere ilişkin genel ilkeler Genel Müdürlükçe belirlenir.

Bu Kanuna tâbi faaliyetlerde kaynağı oluşturan sistemin korunması, kaynağın israf edilmemesi ve çevre kirliliğinin önlenmesi esastır. Koruma alanları içinde sisteme zarar verecek ve yapısını bozacak faaliyetlerde bulunulamaz. İşletme faaliyeti öncesinde kaynağın koruma alanları etüdünün yapılması zorunludur. Koruma alanlarının belirlenmemiş olması veya yenilenmesi halinde, etüdüler yapılarak tedbirler belirlenir. Koruma alanlarının belirlenmesi, ruhsat sahibi tarafından yapılır veya Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğüne yaptırılır. İşletme ruhsat sahibi tarafından yapılması halinde, koruma alanlarına ilişkin Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün uygun görüşü doğrultusunda Genel Müdürlüğün onayının alınması zorunludur.

Aksi takdirde faaliyetler durdurularak koruma alanlarının belirlenmesi için ruhsat sahibine uygun süre verilir. Bu süre sonunda da koruma alanının belirlenmesi halinde teminat irad kaydedilerek üç katına çıkarılır ve tamamlattırılması istenir.

İşletme ruhsatı döneminde faaliyetler koruma alanları etütlerinde belirlenen tedbirlere uygun olarak yürütülür. Koruma alanlarına ilişkin öngörülen tedbirlerin uygunluğu ve denetlenmesi,

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından yapılır. İşletme ruhsat ve/veya kullanım hakkı sahipleri koruma alanlarında belirlenen tedbirlere uymakla yükümlüdür. Aksi takdirde faaliyetlere izin verilmez.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından yapılan denetlemeler sonucunda, faaliyetlerin bilim ve tekniğine, kaynağın ve çevrenin korunmasına ve koruma alanları için öngörülen tedbirlere uygun yürütülmediğinin tespiti halinde, faaliyetler Genel Müdürlükçe durdurulur. Alınacak tedbirler Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından belirlenir ve ilgili mercilere Genel Müdürlükçe bildirilir. Bu merciler ruhsat sahibinin, belirlenen bu tedbirleri yerine getirmesini sağlamakla yükümlüdür. Öngörülen tedbirlerin yerine getirilmesinden sonra faaliyetlere izin verilir.

İşletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı sahibi, kaynağı işletmeye almadan önce, 2872 sayılı Çevre Kanunu ile ilgili gerekli işlemleri yerine getirmekle yükümlüdür.

Ruhsat ve/veya kullanım hakkı sahibi, kullanım sonrası açığa çıkan akışkanı, çevre, mevzuatına uygun olarak kaynağın özelliklerini bozmayacak şekilde reenjekt yapmak zorundadır. Entegre jeotermal kaynak kullanım alanı dışındaki müstakil kaplıca işletmelerinde reenjeksiyon ve enjeksiyon şartı aranmayabilir. Reenjeksiyonun teknik nedenlerle gerçekleşmemesi halinde çevre deşarj limitleri dikkate alınarak deşarj etmekle yükümlüdür. Kaynaktan birden fazla hak sahibinin yararlanması halinde, bu kaynaktan yararlanan hak sahipleri, istifade ettikleri oranda reenjeksiyon ve/veya deşarj ameliyesine katkıda bulunmak zorundadır. Katkıda bulunmayan hak sahiplerinin faaliyetleri durdurulur.

Kaynağın ve ait olduğu sistemin korunması veya çevre kirliliğinin önlenmesi ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyen hak sahiplerinin teminatları, bütçeye irad kaydedilerek gerekli tedbirlerin alınması için en fazla bir yıl süre verilir. Verilen süre içinde de tedbir alınmaz ise teminatı beş katına çıkarılır ve gerekli tedbir alınmaz ve teminat tamamlanmaz ise faaliyet durdurulur. Faaliyetin durdurulduğu tarihten itibaren en geç bir yıl içinde de tedbir alınmaz ve teminat yatırılmaz ise ruhsat fesh edilir.

Kaynağın ve rezervuarın korunması ile çevrenin kirlenmesinin önlenmesi için, acil tedbirlerin alınmasının gerektiği hallerde, yapılan tüm gider ve masraflar hak sahibinden karşılanmak üzere Genel Müdürlük tarafından gereken tedbirler alınır veya aldırılır. Ayrıca 6183 sayılı kanun hükümleri ile diğer kanunlarda belirtilen cezai hükümler saklıdır.

Terk ve Tesislerin İntikali

MADDE 19- Arama ruhsatı sahibi, ruhsat alanının tamamını veya bir kısmını, işletme ruhsatı sahibi ruhsatını veya kullanım haklarının bir kısmını terk talebinde bulunabilir. Genel Müdürlük, faaliyetle ilgili gerekli emniyet tedbirlerinin yerine getirilmiş ve çevre düzenlemesi yapılmış olmasını yerinde tespitini müteakip terk talebini kabul edebilir.

Arama ve işletme ruhsatları ve/veya kullanım haklarının fesih, iptal, terk veya sürenin bitmesi nedeniyle sona ermesi halinde, hak sahibine tazminat verilmeksizin kuyular ve bunların korunması için yapılmış tesisler, gerekli kuyu başı emniyet tedbirleri alınmış olmak kaydıyla Devlete intikal eder.

İkinci fıkra kapsamı dışında kalan tesis, vasıta, alet ve malzeme ruhsat sahibine aittir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Hizmetleri ile İlgili Haklar

MADDE 20- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, ruhsat şartı olmaksızın da her yerde arama, araştırma ve geliştirmeye yönelik her türlü bilimsel ve teknik çalışmayı yapabilir. Ancak, başka ruhsat alanları üzerinde yaptığı bu tür çalışmalar için, mevcut hakların korunması ilkeleri çerçevesinde aynı rezervuarın ilave bulguları için buluculuk hakkı talep edebilir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü adına mülga 6309 sayılı Maden Kanunu ve 4268 sayılı Madenlerin Aranma ve İşletilmesi Hakkında Kanun ile 3213 sayılı Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda değişiklik yapan 5177 sayılı Kanuna göre alınmış ve/veya talep edilmiş buluculuk hakları ile arama ruhsatları ve arama ruhsat talep hakları saklıdır. Ayrıca Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce yatırım programı çerçevesinde etütlerini yaparak, varlığın ortaya çıkardığı kaynak alanları ve/veya sondaj ile elde ettiği akışkanın üretildiği kuyularla ilgili belge ve raporlarıyla Genel Müdürlüğe müracaat ettiği takdirde buluculuk hakkı doğar ve adına tescil edilerek bu alanlar ruhsata bağlanır.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün yapmış olduğu çalışmalar sonucunda buluculuk hakkı doğmuş ve tescil edilmiş kaynak alanı ve/veya kuyular için talep halinde bir yıl içerisinde arama ruhsatı düzenlenir ve bu alan ve/veya kuyular Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından bu Kanunun 15 inci maddesine göre ihale yoluyla devredilir. Elde edilen gelirin % 50'si MTA Genel Müdürlüğü TC Ziraat Bankası Kurumsal Bankacılık Hesabına yatırılır.

Faaliyet ve Denetim Masraflarının Karşlanması

MADDE 21- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından arama, araştırma, geliştirme faaliyetleri ile bu faaliyetlerin denetlenmesi ile 18 inci maddede belirtilen hususlara yönelik olarak memuriyet mahalli dışında görevlendirilen konuyla ilgili ve yardımcı personele, 6245 sayılı Harcırah Kanununun 50 nci maddesi ile ilişkilendirilmeksizin, her yıl Bütçe Kanunu ile belirlenen gündelik harcırah miktarının iki katı tutarında harcırah Kanunu genel hükümlerine göre gündelik ödenir. Projelerin ve faaliyetlerin denetiminde ve teknik kurulda görevlendirilen personele de aynı gündelik tutarı ödenir. Ancak bu tür denetimlerde masraflar, ruhsat ve/veya hak sahibi tarafından karşılanır.

Bu madde kapsamında ödenen gündelik tutarıdan herhangi bir ad altında kesinti yapılamaz.

MADDE 22- Turizmi teşvik kanunu uyarınca ilan edilen Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezlerinde aşağıda belirtilen esaslar uygulanır.

Bu Kanun kapsamında verilecek her türlü faaliyet izinlerinde varsa imar planları ile belirlenen yatırım alanları ve kapasiteleri dikkate alınır. İmar planı olmayan yerlerde ise işletme projesinde belirtilen termin planında yer alan kullanım hakları verilmeden önce imar planlarının hazırlanması gerekir.

Termal turizm yatırımlarının olduğu yerlerde, jeotermal kaynağın üretimi, dağıtımı, reenjeksiyonu gibi uygulamalarda sürdürülebilir bir jeotermal kaynak kullanımının sağlanması yönünde gerekli tedbirler alınır ve bu uygulamalarla ilgili mahalli idarelere, öncülüğünde ve/veya ortaklığında kurulacak şirketlere veya birliklerine öncelik tanınır.

Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezlerinde bu Kanun kapsamındaki uygulamalarda ilgili faaliyetler için, önceden Bakanlıkça ilgili bakanlığın görüşü alınır.

Yönetmelik

MADDE 23- Bu Kanunun uygulanmasına dair tüm usul ve esaslar, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren dokuz ay içinde çıkarılacak yönetmelikler ile düzenlenir.

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

MADDE 24- Bu Kanunla, 10/6/1926 tarih ve 927 sayılı Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaphıcalar Tesisatı Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri, 12/3/1982 tarih ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 27/10/1988 tarih ve 3487 sayılı Kanunla eklenen Ek 1 inci maddesi ile 17/6/1942 tarih ve 4268 sayılı Madenlerin Aranma ve İşletilmesi Hakkındaki Kanunun 2 nci maddesi, 24/5/1957 tarih ve 6977 sayılı Madenlerin Aranma ve İşletilmesi Hakkındaki 4268 sayılı Kanunun 2 nci Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Yetki Devri

MADDE 25- Mahalli İdarelerin bu Kanunu doğrudan uygulayabilmesi için yeterli idari, teknik yapı ve donanım kavuşmaları halinde, Bakanlık Kanundan gelen yetki ve mükellefiyetlerini ilgili mahalli idarelere devredebilir. Bu durumda teknik kurul, ilgili mahalli idare tarafından oluşturulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

GEÇİCİ MADDE 1- Bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde, bütün Kaynak alanlarına ait ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan tüm çalışmalar ile ilgili rapor, bilgi ve belgeler Genel Müdürlük bünyesinde toplanır ve değerlendirilir.

GEÇİCİ MADDE 2- Bu kanunla ilgili intibaklarda öncelikle buluculuk hakkı esas alınır. Kaynağın varlığını ortaya çıkardığına ilişkin olarak buluculuk hakkına sahip olduğunu belgeleyen gerekli raporların ibraz edilmesi ve Genel Müdürlükçe de uygun bulunması halinde, kaynak potansiyelinin tespit edildiği bu alanlar buluculuk belgesi almaya hak kazanan müracaat sahipleri adına tescil edilerek intibakları yapılır.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kazanılmış hakların sahipleri; bu haklarına konu olan kaynağa ait mevcut jeolojik, hidrojeolojik, jeokimyasal ve jeofizik etütler ile sondaj çalışmaları ve koruma alan etütlerine ilişkin rapor, doküman, üretim şekli ve miktarı, testleri, ilgili analizler ve benzeri bilgi ve belgeler ile sahadaki mevcut tesislere ait bilgi ve projeleri, hak sahibi olduğunu gösterir ruhsat, izin, imtiyaz, sicil ve benzeri belgeleri, işletme projesi, harç ve teminat makbuzları ile birlikte Genel Müdürlüğe müracaat ederek intibak yaptırma yükümlüdür.

İntibak amaçlı müracaatlar, bu Kanunun uygulanmasına dair yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren en geç altı ay içinde yapılmak zorundadır. Aksi takdirde haklar feshedilir.

İntibak müracaatlarındaki hata ve noksanlıklar, müracaat sahibine tebliğ edildiği tarihten itibaren iki ay içinde tamamlanması istenir. Bu Kanun hükümlerine göre intibakını yaptıran hak sahiplerine işletme ruhsatı ve/veya kullanım hakkı verilir.

GEÇİCİ MADDE 3- İl Özel İdarelerinin işlettiği veya kiraya verdiği kaynaklar il özel idarelerine, il özel idarelerinin işletme ruhsatnamesi verdiği kaynaklar ruhsatname sahibine, vilayet-

çe rüsum ve temettü hisseleri devredilen kaynaklar devir alan belediyeye veya köye, belediyelerin işlettiği veya kiraya verdiği kaynaklar belediyeye, belediye veya il özel idarelerinin ortağı olduğu şirketlerin işlettiği kaynaklar şirkete intibak ettirilir.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğünün Kaynak potansiyeli tespit ettiği alanlara ilişkin hakları saklıdır. Bu hakların intibakında ve ruhsata dönüştürülmesinde Geçici 2 nci madde hükümleri uygulanır.

Turizm alanları ve Merkezleri ilan edilen kaynak sahalarında, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun ek 1 inci maddesine göre Kültür ve Turizm Bakanlığınca kaynağa ilişkin verilmiş haklar saklı olup, intibakların bu Kanun hükümlerine göre yapılmadan önce MTA Genel Müdürlüğü ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü arasında sözleşme/protokol yapılarak bu sözleşmeyi müteakip turizm alanları ve merkezlerindeki kaynak alanları devredilir.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce ilgili mevzuatla ruhsatlandırılmış olan haklar ile imtiyaz sözleşmelerine dayalı olarak devam eden kaynak işletmelerinin temdit işlemleri bu Kanun hükümlerine göre yürütülür.

Sözleşmeler ile hak sahipliği olunan kaynaklarda kullanılan akışkana ilişkin rüsum haricinde sözleşmenin diğer mahalli hükümleri süre sonuna kadar saklıdır. Süre bitiminde bu Kanun hükümleri uygulanır.

İntibaklarda ruhsat süresi, hak sahiplerinin kullandıkları süre dikkate alınarak altmış yılı geçmemek üzere bu Kanunda belirtilen sürelere uygun olarak verilir. İşletme imtiyazlı sahalarda ise hak sahibinin geçmişte kullandığı süre dikkate alınarak toplam süre doksan dokuz yılı geçmeyecek şekilde verilir. 5177 sayılı Kanunla değişik 3213 sayılı Maden Kanununun geçici 5 inci maddesi gereğince temditi yapılmış kaynak işletmeleri için de doksan dokuz yıllık süre dikkate alınır. Bu sürenin de dolması halinde Bakanlar Kurulu kararı ile süre uzatımına gidilir.

GEÇİCİ MADDE 4- Bu Kanunun uygulanmasına dair yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren altı ay içinde arama ruhsatı müracaatları kabul edilmez. Bu süre zarfında intibak amaçlı müracaatlar değerlendirilerek ruhsata bağlanır. Bu altı aylık sürenin bitiminden sonra iki ay içerisinde kaynak alanlarına yapılan müracaatlar aynı zamanda yapılmış kabul edilir. Bu süre içinde aynı alana birden fazla müracaat yapılmış ise gerekli değerlendirmelerden sonra kaynak, ruhsat alma hakkı doğabilecek nitelikteki müracaatçılar arasında bu kanunun ilgili hükümlerine göre ihale edilerek ruhsatlandırılır.

GEÇİCİ MADDE 5- Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce hak sahibi olan gerçek kişiler intibak için tanınan altı aylık süre içerisinde işletme ruhsatı alma hakkı kazanmaları halinde kuracakları bir şirket vasıtasıyla intibak yapmak zorundadır. Aksi halde hakları iptal edilerek kaynak ihale edilir.

GEÇİCİ MADDE 6- Bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren beş yıl süreyle Devlet Hakkı ve Mahalli İdareler Hakkı alınmaz.

Yürürlük

MADDE 26- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 27- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar,

Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

Esas No: 2/76, 2/454, 2/579

13/06/2006

Karar No: 58

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınız tarafından esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmekle birlikte tali komisyon olarak Adalet Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonu ile İçişleri Komisyonuna havale edilmiş bulunan 2/454 esas sayılı Kütahya Milletvekili Soner AKSOY ve sekiz milletvekilinin Jeotermal Enerji Kaynakları ve Mineralli Sular Kanunu Teklifi ile tali komisyon olarak Adalet Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiş 2/76 esas sayılı İzmir Milletvekili Hakkı ÜLKÜ'nün, 2/579 esas sayılı Denizli Milletvekili Mehmet YÜKSEKTEPE ve Edirne Milletvekili Necdet BUDAK'ın Jeotermal Kaynaklar ve Mineralli Sular Kanunu Teklifleri, Komisyonumuzun 24/05/2006 tarihinde Hükümeti temsilen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşarı ile Maliye Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Maden İşleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Başkanlığı ile ilgili sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımlarıyla yaptığı 39. birleşiminde incelenip görüşülmüştür.

Enerji, günümüzde nüfus artışı, sanayileşme ve yaşam standartlarının yükselmesi nedeniyle tüm dünya ülkelerinin en başta gelen sorunları arasındadır. Tüm dünyada hızlı bir artış gösteren enerji gereksiniminin büyük bir kısmı, bir süre daha fosil yakıtlar ve hidrolik enerji ile karşılanabilecektir. Ancak fosil yakıtların kısa bir dönemde tükenmesi ve bir süre sonra bunların yerini yeni enerji kaynaklarının alması beklenmektedir. Jeotermal enerji de bunlardan biridir ve gün geçtikçe gelişmektedir. Jeotermal enerji, yerkabuğunun derinliklerinden gelen ısının doğal olarak yeraltındaki sulara aktarılması ve ısıyan suyun yeryüzüne ulaşması sonucu ortaya çıkan bir enerjidir ve düşük (20-70°C), orta (70-150°C) ve yüksek (150°C'dan yüksek) entalpili (sıcaklıklı) olmak üzere genelde üç gruba ayrılmaktadır. Düşük ve orta sıcaklıklı sahalar bugünkü teknolojik ve ekonomik koşullar altında, başta ısıtıcılık olmak üzere (şehir, konut, termal tesis, sera v.b), endüstride (yiyecek kurutulması, kerestecilik, kağıt ve dokuma sanayiinde, dericilikte, soğutma tesislerinde), kimyasal madde üretiminde (borik asit, amonyum bikarbonat, ağır su, akışkandaki CO₂'den kuru buz eldesinde), ağartma, bitki ve balık kültüründe kullanılmaktadır. Ancak orta entalpili sahalarındaki akışkanlardan da elektrik üretimi için teknolojiler geliştirilmiş ve kullanıma sunulmuştur. Yüksek entalpili sahalarından elde edilen akışkan ise elektrik üretiminin yanı sıra entegre olarak diğer alanlarda da kullanılabilir. Ü-

Ülkemiz önemli bir jeotermal enerji potansiyeline sahip olup, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün 1962 yılından bu yana yapmış olduğu çalışmalar sonunda açmış olduğu toplam 392 adet, yaklaşık 157175 m toplam derinlikte sondaj ile 2749 MWt potansiyel görünür hale getirilmiş ve doğal çıkışlar ile birlikte Türkiye'nin jeotermal enerji olarak toplam kullanılabilir kapasitesi 3349 MWt dir. Günümüzde MTA Genel Müdürlüğü'nün ortaya çıkarmış olduğu bu jeotermal potansiyelden elektrik üretimi, konut-sera ısıtılması, termal turizm gibi alanlarda yararlanılmaktadır. Türkiye'nin jeotermal enerjiyi doğrudan kullanma kapasitesi 1077 MWt olup bunun 619 MWt termal-kısımdan 71000 konut eşdeğeri konut ısıtıcılığında, 131 MWt'lik kısımdan 635000 m² sera ısıtıcılığında ve 327 MWt'lik kısımdan yaklaşık 195 adet termal tesiste faydalanılmaktadır. Ü-

kemizde bulunan 40°C'nin üzerinde jeotermal akışkan içeren 173 adet jeotermal sahadan Aydın-Germencik (200-232°C), Denizli-Kızıldere (200-212°C), Çanakkale-Tuzla (173°C), Aydın-Salavatlı (171°C) gibi 13 tanesinin elektrik üretimine uygun, diğerleri ise merkezi ısıtmaya uygundur. Nitekim elektrik üretimine yönelik ilk uygulamalar, 1968 yılında Denizli-Kızıldere sahasının geliştirilmesi ile başlamış ve 1974'de 0.5 MWe kapasiteli pilot santral devreye girmiştir. Daha sonra 1984 yılında TEK tarafından 20.4 MWe kapasiteli bir santral kurulmuştur. Ayrıca Aydın Salavatlı'da 7 MWe, Germencik'te ise 45 MWe gücünde santrallerin kurulması için özel sektör tarafından çalışmalar devam etmektedir. Jeotermal ısıtma uygulamaları ise 1964 yılında Gönen Park Otelinin ısıtılması ile başlamıştır. Balıkesir-Gönen'de 1987 yılından beri 16,3 MWt kapasiteli ısıtma (konutlar, sera ve otel) yapılmakta ve 54 adet tabakhanelerin sıcak proses suyu ihtiyacı karşılanmaktadır. Türkiye'de halen işletilmekte olan jeotermal ısıtma sistemleri arasında, 17,8 MWt kapasiteli Balçova termal tesisleri ve Dokuz Eylül Üniversitesi kampüs ısıtması, 66 MWt kapasiteli Simav'da 1. etap 3.500 ve 2. etap toplam 6.500 konut ısıtma+sıcak su ve 2,2 MWt kapasiteli Simav-Eynal termal tesisleri, kaplıca, otel ve sera jeotermal ısıtmaları en önemlilerini oluşturmaktadır.

Avrupa Birliği, üye ve aday ülkeler için, 2010 yılına kadar ülkelerin kullanmakta oldukları enerjinin asgari yüzde onikisini yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılamaları şartını getirmiştir. Ülkemizin de bu konuda taahhüdü bulunmasına rağmen, yenilenebilir enerji kaynaklarının günümüzdeki kullanımı halen yüzde üçün altında bulunmaktadır. Türkiye'nin 1/10'u oranında potansiyeli bulunan Romanya'da bile açılan kuyu sayısı 1000'in üzerinde olmasına rağmen ülkemizde 392'si MTA tarafından açılmış olmak üzere yaklaşık 500 civarında jeotermal kuyu bulunmaktadır. Türkiye'nin AB'ne yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı konusunda vermiş olduğu taahhüdün yerine getirilmesi, hedeflenen orana ulaşabilmesi ve vatandaşların çok daha ucuz ısıtılabilmesi için jeotermal enerji ile yapılacak olan merkezi ısıtma sistemleri büyük önem taşımaktadır.

Teklifler ve gerekçeleri incelendiğinde;

- Ülkemizin jeotermal kaynaklar ve mineralli sular açısından oldukça zengin olmasına rağmen, bu potansiyelden yeterince ve gerektiği gibi yararlanılmadığı gibi uzun yıllardan beri geleneksel şekilde ılıca ve kaplıca olarak yararlanıldığına,

- Son yıllarda yaşanan temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim nedeniyle jeotermal enerjinin ve kaynakların öneminin arttığını,

- Konut ısıtma, elektrik üretimi, tedavi amaçlı kullanım, seracılık ve endüstriyel ürünlerin eldesi gibi alanların yanı sıra kaplıca, termal turizm gibi turistik alanlarda da kullanılan jeotermal kaynakların, ülkemizin farklı bölgelerdeki coğrafi bölgelerine ayrı bir değer kazandırması nedeniyle bu bölgelerin ekonomisine hareketlilik getirdiği ve ülkemizin tanıtılmasına katkı sağladığını,

- Ülkemizdeki kullanılabilir jeotermal kaynağın sadece %32'sinin değerlendirilebildiği ve yapılacak kanuni düzenlemeler sayesinde bu oranın yükselebileceği, bu sayede ülke ekonomisine büyük bir faydanın sağlanacağını,

- Jeotermal kaynakların kullanım alanının çeşitliliği ve günümüzdeki teknolojik gelişmelere rağmen, bu kaynaklar ile ilgili mevzuatta tam bir karmaşanın mevcut olduğunu,

- Jeotermal kaynakların yerli ve yabancı yatırımcılar tarafından daha etkin bir şekilde değerlendirilebilmesi ve bu kaynakların yönetiminin bilimsel ve teknik olarak planlanmasının, ruhsatlandırılmasının, kullanım çeşitliliğinin artırılmasının, korunmasının, denetlenmesinin daha etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için kanuni düzenlemeye ihtiyaç olduğunu,

ifade edildiği görülmüştür.

Komisyonumuzda Tekliflerin geneli üzerinde yapılan görüşmeler sırasında;

- Tekliflerin kanunlaşmasının jeotermal enerjiye ihtiyacının tartışmasız olduğu ülkemiz için büyük önem arzettiği,

- Günümüzde yerli bir kaynak olan jeotermalin daha etkin bir şekilde kullanılmasının herkesin dileği olduğu,

- Tekliflerin günümüze kadar kanunlaşmamasının dahi ülkemize bir çok zararının olduğu,

- Jeotermal kaynakların bulunduğu yerlerde doğal gaz ile ısıtma sistemlerin kurulmasının israf olduğu,

- Jeotermal kaynakların elektrik üretiminden seracılığa, termal tesislerden sanayiye kadar bir çok alanda entegre bir şekilde kullanıldığı,

- Uzun süredir Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından bir tasarının hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmasının beklendiği,

- Teklifler üzerinde daha iyi bir şekilde çalışılabilmesi için kurulacak bir alt komisyonda üzerlerinde çalışılması gerektiği,

şeklindeki görüş ve eleştirileri müteakiben Hükümet tarafından, hazırlanacak tasarı için, konuyla ilgili birçok Bakanlıktan görüş alınmasının gerekmesi nedeniyle, çalışmaların henüz tamamlanamadığı ve bu nedenle halen Meclis Başkanlığına sunulamadığı ifade edilmiştir.

Tekliflerin geneli üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından alt komisyon kurulması kararlaştırılmıştır. Alt komisyonun 31/05/2006 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımlarıyla yapmış olduğu toplantı neticesinde, Teklifler üzerindeki müzakereler tamamlanarak hazırlanan metin Komisyonumuza sunulmuştur.

Tekliflerin geneli üzerinde alt komisyonda yapılan görüşmelerde, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları tarafından;

- Jeotermal kaynaklardan etkin bir şekilde faydalanılabilmesi için kanuni bir düzenlemenin gerekli olduğu,

- Ülkemizde jeotermal ile ilgili yatırım yapmak isteyen yerli ve yabancı bir çok yatırımcının yapılacak kanuni düzenlemeyi beklediği,

- Jeotermal kaynakların çıkarılması ve kullanılmasında özel sektörün önünün açılması ve devletin sadece denetim rolünü üstlenmesi gerektiği hatta denetimin de özel sektör tarafından yapılabileceği,

- Jeotermal kaynaklar ve mineralli suların ayrı kanunlarda düzenlenmesi gerektiği,

- Her il için öngörülecek bir Teknik Kurulun uygulamada zorluklar çıkartabileceği,

ifade edilmiştir. Alt komisyonda tekliflerin geneli üzerindeki görüşmeleri müteakiben, İçtüzüğün 35 inci maddesine göre 2/454, 2/76 ve 2/579 esas numaralı kanun tekliflerinin birleştirilerek görüşülmesi ve görüşmeler sırasında 2/454 esas sayılı Kütahya Milletvekili Soner AKSOY ve sekiz milletvekilinin Jeotermal Enerji Kaynakları ve Mineralli Sular Kanunu Teklifinin esas alınması kararlaştırılarak maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklifin;

- Başlığı; teklifin düzenleme alanı dikkate alınarak "Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu Teklifi" olarak,

- 1 inci maddesi; kanun tekniği açısından redakte edilerek sadece kanun teklifinin amacını düzenlemesi ve kapsamın 2 nci maddede düzenlenmesi sağlanarak,

- 2 nci maddesi; uygulamada ortaya çıkabilecek kavram karmaşasını engellemek gayesiyle jeotermal alan, jeotermal sistem, jeotermal rezervuar, sondaj, kaptaj, koruma alanı, bloke alanı, deşarj, test, emniyetli verim, proje, arama, arama ruhsatı, işletme, işletme ruhsatı, kira sözleşmeleri, mücbir sebep, beklenmeyen haller, teminat, gayri safi hâsılat kavramları tanımlanmak suretiyle ve

buluculuk hakkı, termal doğal güzellikler, kullanım hakkı, teknik kurul, termin planı kavramı tanımlar bölümünden çıkarılarak 3 üncü madde olarak,

- 3 üncü maddesi; 4 üncü maddesi ile birleştirilmiş ve bu nedenle başlığı "Mülkiyet ve Ruhsat" haline getirilmiş, ruhsat alması gerekenler, sayılmak yerine jeotermal akışkan veya mineralli su ile ilgili faaliyette bulunacaklar olarak ifadelendirilerek 4 üncü madde olarak,

- 4 üncü maddesi; 3 üncü maddesi ile birleştirilerek 4 üncü madde olarak,

- 5 inci maddesi; arama ruhsatı süresi iki yıldan dört yıla ve uzatma süresi bir yıldan iki yıla çıkarılarak, arama ruhsatının süre uzatımında teknik kurulun uygun görüşü yerine idarenin uygun görüşünün alınması sağlanarak, müracaatlarda öncelik hakkı esas olmakla birlikte aynı yer için aynı anda birden fazla talep olması halinde en hızlı ve en fazla yatırıma teklif eden projenin tercih edilmesi ilkesi getirilerek, ruhsat verilen alanlar ile ilgili karmaşa durumunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının görüşünün alınması yerine Maden İşleri Genel Müdürlüğünün kontrol etmesi sağlanarak, birden fazla ili kapsayan ruhsat başvuruları için idarelerin işbirliği veya Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının hakemlik görevi yerine başvuruların, büyük alanın bulunduğu il idaresine yapılması düzenlenerek, faaliyet raporlarının verilmesi ile ilgili düzenlemelerin ilerideki maddelerde düzenlemek üzere maddeden çıkarılması suretiyle,

- 6 ncı maddesi; işletme ruhsatının teknik kurul incelemesi ve idarenin uygun görüşü ile verilmesi yerine arama ruhsatı sahibinin başvurusu halinde idarece verilmesi ve Maden İşleri Genel Müdürlüğüne bildirilmesi düzenlenerek, işletme ruhsatı sahibine faaliyete geçebilmek için ilgili kurumlardan izin alma yükümlülüğü getirilerek, proje değişiklikleri için idareye bildirim yerine idarenin izninin alınması ve gerektiğinde idarece MTA'dan değerlendirme istenebilmesinin yanı sıra her yıl işletme faaliyetlerinin MTA'ya bildirilmesi öngörülerek, işletme ruhsatı süresi kırk dokuz yıldan otuz yıla indirilerek ve ruhsat süresinin en fazla on beş yıl uzatılması yerine talep halinde onar yıllık dönemler halinde uzatılması sağlanarak, işletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahipleri arasındaki ihtilaflarda idarenin yetkisi kaldırılarak,

- 7 nci maddesi; proje ile ilgili düzenlemenin 6 ncı maddede yapılması ve kullanım haklarına ilişkin düzenlemenin kaldırılması nedeniyle maddenin başlığı "Teknik sorumluluk ve faaliyet raporu" olmakla birlikte madde yeniden düzenlenerek, ruhsat süresince jeoloji, jeofizik, petrol, maden, veya kimya mühendislerinden birinin teknik sorumluluğunda faaliyetlerin yürütülmesi, teknik sorumlular tarafından hazırlanan yıllık faaliyet raporlarının her yıl Mart ayı sonuna kadar idareye verilmesi ve bir suretinin MTA'ya gönderilmesi düzenlenmek suretiyle,

- 8 inci maddesi; teknik sorumluluk konusunun 7 nci maddede düzenlenmesi nedeniyle madde başlığı "Mücbir sebep ve beklenmeyen hal" olarak değiştirilerek teklifin 10 uncu maddesinde "Geçici tatil" başlığı altındaki düzenlemenin bu maddeye alınması sağlanmış, mücbir sebep ve beklenmeyen hallerde, ruhsat sahibinin talebini idarenin uygun görmesiyle başlayan ve iki yıldan fazla olamayan ek sürenin, ruhsat sahibinin başvurusu ile başlaması ve bu durumların ortadan kalkmasından itibaren üç ay içerisinde faaliyetlere başlanması zorunluluğu öngörülerek,

- 9 uncu maddesi; faaliyetlerin denetiminin idarece her zaman teknik kurul veya uzmanlar eliyle gerçekleştirilmesinin yerine her yıl idare tarafından ve gerektiğinde MTA eliyle denetlenmesi, bu denetimler için MTA'ya ve personeline yapılacak ödemeler düzenlenerek,

- 10 uncu maddesi; içeriği 8 inci maddede düzenlendiği için başlığı "Devir, sicil, harç, teminat, idare payı ve ihale" olarak değiştirilerek teklifin 11 inci ve 12 nci maddesi ile birlikte yeniden düzenlenmiş, kaynak siciline ilişkin hükümlerin daha ayrıntılı olarak düzenlenmesini, idare tarafından yapılacak ihalenin ilanının Resmi Gazete'de yapılmasını, ruhsat sahipleri tarafından ödenecek ruhsat harcının eklenmesini, ödenecek teminatın her yıl il genel meclisi tarafından belirlenmesi

yerine hektar başına ruhsat harcının yüzde biri tutarında olmasının kanun hükmü olarak tesisini, harç ve teminat tutarlarının artış oranlarındaki usulün belirlenmesini, idare payının gayri safi hasılabın binde on ikisinden binde birine indirilmesini ve köy ile belediyelere ödenecek tutarın tahsil edilecek bedelin altıda birinden beşte birine artırılmasını sağlamak gayesiyle değiştirilerek,

- 11 inci maddesi; başlığı ile birlikte yeniden düzenlenmek ve idari yaptırımların tek madde altında toplanmasını sağlamak gayesiyle değiştirilerek,

- 12 nci maddesi; 10 uncu maddede yapılan düzenleme nedeniyle teklifin 13 üncü maddesi ile birlikte yeniden düzenlenmiş ve başlığı "irtifak ve kamulaştırma" olarak değiştirilerek, kamulaştırılan taşınmazın faaliyetlerde kullanılmaz hale gelmesi üzerine eski malikin altı ay içerisinde başvurusu üzerine rayiç bedeli üzerinden tekrar iktisap etmesi sağlanarak, kamulaştırılacak taşınmazın kamu yararı kararının idare tarafından alınması ve kamulaştırıldıktan sonra idare adına tescilli sağlanarak, teşvik gayesiyle Hazinesinin özel mülkiyetinde ve Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerdeki faaliyetler için kira ve ecri misil alınmaması öngörülerek,

- 13 üncü maddesi; içeriğinin bir önceki maddede düzenlenmesi nedeniyle teklifin 14 üncü maddesiyle birleştirilerek başlığı "Rehin, haciz, ihtiyati tedbir ve ipotek tesisi" olarak yeniden düzenlenmiş ve kaynaktaki faaliyetlerin sürekliliğini sağlamak için münferiden haciz ve ihtiyati tedbir yasağı ayrıntılı olarak düzenlenerek, ihtiyati tedbir kararı alınması veya icraen satış halinde işletmenin faaliyetlerine müdahale edilmesi engellenerek, ruhsat üzerinde tesis edilecek ipoteye ilişkin düzenlemeler yapılarak,

- 14 üncü maddesi; başlığı "Kaynak rezervuarın korunması" şeklinde değiştirilerek teklifin 15 inci maddesi ile birlikte yeniden düzenlenmiş ve kaynağın korunma alanları etüdünün ruhsat sahibi tarafından yapılması zorunluluğu getirilerek, etüd raporlarının onaylanma usulü ve raporun yapılacak imar planlarında esas alınması zorunluluğu düzenlenerek, faaliyetlerin öngörülen tedbirlerle uygun yürütülmesine ilişkin tedbirler öngörülerek, reenjeksiyon yükümlülüğü ve mümkün olmadığının MTA tarafından onaylanması halinde çevre limitleri dikkate alınarak deşarj yapılabilmesi düzenlenerek,

- 15 inci maddesi; teklifin 16 ncı maddesi ile birlikte başlığı "Terk ve tesislerin intikali" şeklinde yeniden düzenlenmiş ve ruhsat sahibinin ruhsat sahasını terk edebilmesi için, çevrenin korunması gayesiyle, gerekli emniyet tedbirlerinin alınması ve çevre düzenlemesinin yapılmasının ardından idarenin terk talebini kabul etmesi şartının eklenmesi suretiyle,

- 16 ncı maddesi; başlığı "Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Hizmetleri ile İlgili Haklar" olarak değiştirilmiş, maden arama ve araştırmasında uzman kuruluş olan MTA'ya ilişkin hususlar düzenlenerek, MTA ve il özel idaresine gelir sağlamak gayesiyle yapılan arama çalışmalarında bulunan kaynaklara ihale ile verilen işletme ruhsatlarından elde edilen gelirin, masrafların mahsubundan sonra, MTA ve idare arasında paylaşılması sağlanarak,

- 17 nci maddesi; teknik kurulun kaldırılması nedeniyle başlığı "Kültür ve turizm koruma ve gelişme bölgeleri ile turizm merkezlerine ilişkin hususlar" olarak değiştirilmiş ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerine ait bölgelerde kanunun uygulanmasına ilişkin hususlar düzenlenerek,

- 18 inci maddesi; teklifin 19 uncu maddesinin taşınması nedeniyle başlığı "Yönetmelik" şeklinde değiştirilmiş ve birden fazla bakanlık tarafından yapılacak düzenlemenin zorluğu dikkate alınarak yönetmeliğin sadece Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından altı ay içerisinde çıkartılması düzenlenerek,

- 19 uncu maddesi; teklifin 20 nci maddesinin taşınması nedeniyle başlığı "Yürürlükten Kaldırılan Hükümler" olarak değiştirilerek,

- Geçici 1 inci maddesi; kanunun sistematığı ile birlikte Geçici 2 ve 3 üncü maddeler dikkate alınarak yeniden düzenlenmiş, önceden değişik Kanunlara ve bazı Bakanlar Kurulu kararlarına göre verilmiş ruhsatların ve hakların, bu Kanuna nasıl intibak ettirileceği hususu daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenerek, işletme imtiyazlı ruhsatlarda bu kanundan önce geçen süre dikkate alınarak toplam sürenin 99 yılı geçemeyeceği ve ayrıca intibakı yapılan ruhsat alanlarının MİGEM'e idare tarafından bildirileceği düzenlenerek,

- Geçici 2 nci maddesi; teklifin Geçici 1 inci maddesi hükmüne ilaveten kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde intibak talebinde bulunulmayan haklar için yatırılması gereken teminat iki katına çıkarılarak üç aylık ek süre verileceği, bu verilen süre içerisinde de intibak talebinde bulunulmaması durumunda hakların iptal edileceği, Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla bir yıl boyunca idareye müracaatın kabul edilmeyeceği, bir yıllık süre sonunda ilk hafta içinde yapılan müracaatların aynı anda yapılmış kabul edilerek öncelik sırasının kura ile belirleneceği belirtilmiş, ilk hafta içinde yapılan müracaatlardan asgari teminat miktarı kadar müracaat bedeli alınacağı düzenlenerek,

- Geçici 3 üncü maddesi; MTA tarafından bulunarak devredilen veya yapılan çalışmalarla belirlenip MTA adına tescil edilen ve edilecek olan kaynak ve/veya kaynak alanları için idare tarafından MTA'ya arama ruhsatı verilmesi ve MİGEM'e bildirileceği ve MTA'ya verilen bu ruhsat alanlarının, MTA tarafından ihale edilmesi ve ihale gelirinin paylaşılmasına ilişkin hususlar düzenlenerek,

- 20 nci maddesi; yürürlük maddesi olarak

- 21 inci maddesi; yürütme maddesi olarak

kabul edilerek Komisyonumuza sunulmuştur.

Komisyonumuzun 07/06/2006 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi GÜLER ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımlarıyla yapmış olduğu 40 ncı birleşiminde alt komisyon metni esas alınarak maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Komisyon tarafından metnin tamamı üzerinde redaksiyon yetkisi verilmekle birlikte, alt komisyon metninin;

- 1 inci maddesi; aynen,

- 2 nci maddesi; aynen,

- 3 üncü maddesi; birinci fıkrasının 28 inci bendinde yer alan "arama faaliyet raporu" tanımını, hem arama hem de işletme faaliyetlerine ilişkin faaliyet raporlarını kapsayan bir tanımın yapılması gayesiyle başlığın "faaliyet raporu" şeklinde değiştirilmesi ve içeriğinin düzenlenmesi suretiyle,

- 4 üncü maddesi; 4.6.1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu hükümleri ile paralellik arz edecek şekilde ruhsat verilecek hak sahiplerinin tanımlanması, jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sulara ilişkin hakların tek elden yürütülmesini sağlamak gayesiyle ruhsat sahibi gerçek şahısların ölümü halinde hakların miras yoluyla intikallerine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi suretiyle değiştirilerek,

- 5 inci maddesi; öngörülen sürelerin fazla olması nedeniyle arama ruhsatı süresinin dört yıldan üç yıla, uzatma süresinin ise iki yıldan bir yıla indirilmesi suretiyle aynen,

- 6 ncı maddesi; aynen,

- 7 nci maddesi; teknik sorumlu olacak kişilerin tadadi olarak belirlenmesi yerine ilgili mühendislik dallarından olması uygun görülerek birinci fıkranın, yine doğal mineralli su işletmelerinde de tüm mühendislik fakültesi mezunlarının teknik sorumlu olmasının uygulamada sorunlara yol

açabileceği gerekçesiyle, yalnızca ilgili mühendislik fakültesi mezunlarının teknik sorumlu olmasını sağlamak gayesiyle ikinci fıkranın değiştirilmesi suretiyle,

- 8 inci maddesi; aynen,

- 9 uncu maddesi; 4.6.1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu hükümleri ile paralellik sağlanması için görevlendirilen personele ödenecek gündelik harcırah tutarının, Bütçe Kanunu ile belirlenen tutarın üç katı yerine iki katı olarak değiştirilmesi suretiyle,

- 10 uncu maddesi; idare payının gayri safi hasılabın binde birinden yüzde birine yükseltilmesi ve kanun tekniğine göre maddenin yeniden düzenlenmesi gayesiyle değiştirilerek,

- 11 inci maddesi; yatırım güvencesini ve kaynaklardaki faaliyetlerin sürekliliğini sağlamak için ikinci fıkrada düzenlenen ek sürenin iki aydan altı aya çıkarılması ile ikinci ve üçüncü fıkrada öngörülen yaptırımın, ruhsat iptali yerine faaliyetlerin durdurulması şeklinde düzenlenmesi gayesiyle değiştirilerek,

- 12 nci maddesi; aynen,

- 13 üncü maddesi; aynen,

- 14 üncü maddesi; reenjeksiyonun ekonomik olduğu sürece teşvik edilmesi gerektiği ifade edilerek reenjeksiyon nedeniyle artan yatırım maliyetlerinin, yatırımları engellemesini önlemek gayesiyle dördüncü fıkrası değiştirilerek,

- 15 inci maddesi; aynen,

- 16 ncı maddesi; aynen,

- 17 nci maddesi; komisyon tarafından verilen redaksiyon yetkisi kapsamında düzenlenerek ve maddede geçen "kanun" ifadelerinin "madde" şeklinde değiştirilmesi suretiyle,

- 3213 sayılı Maden Kanununun 47 nci maddesi uyarınca, MTA tarafından arama ruhsatı alınarak bulunan madenler için buluculuk hakkı kazanılmakla birlikte söz konusu sahaların ihale edilmesiyle elde edilen gelirin Hazineye aktarıldığı ifade edilmiş ve MTA'nın çalışmalarını desteklemek gayesiyle sahaların ihalesinden elde edilecek gelirin yüzde 50'sinin MTA'ya verilmesini sağlayan ve 3213 sayılı Kanunun 47 nci maddesinde değişiklik öngören bir çerçeve maddenin, diğer maddelerin teselsül ettirilmesi kaydıyla, 18 inci madde olarak ihdas edilmesi suretiyle,

- Yurt dışındaki teknolojik gelişmelerin yakından takibi ve ülkemize hızlı bir şekilde transfer edilebilmesi gayesiyle, MTA'nın jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular konusunda kamu ve özel sektörle işbirliği yapabilmesi ve gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda elde edilen gelirden asgari %20 pay almasını sağlayan yeni 19 uncu maddenin ihdası ve diğer maddelerin teselsül ettirilmesi suretiyle,

- 18 inci maddesi; yanlış anlaşılmanın önüne geçmek ve tek bir yönetmelikle kanunda öngörülen bütün hususların düzenlenemeyeceği göz önünde bulundurularak, "yönetmelik" ifadesinin "yönetmelikler" şeklinde değiştirilmesi suretiyle 20 nci madde olarak,

- 19 uncu maddesi; 17 Ocak 1992 tarih ve 21114 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1991/2806 sayılı Danıştay Kararında da belirtildiği üzere 3.3.1954 tarihli ve 6309 sayılı Mülga Maden Kanununun 158 inci maddesi ile kaldırılan kanunların, içmeye ve yıkanmaya mahsus şifalı ve sıcak maden sularıyla kaplıcalar hakkındaki hükümleri hariç tutulmuş, bu nedenle 26 Mart 1322 tarihli Mülga Maadin Nizamnamesinin, 26/03/1931 tarih ve 1794 sayılı 26 Mart 1322 tarihli Maadin Nizamnamesinin 50 nci Maddesinin Tadiline Dair Kanunun, ve 17.6.1942 tarihli ve 4268 sayılı Mülga Madenlerin Aranması ve İşletilmesi Hakkında Kanunun içmeye ve yıkanmaya mahsus şifalı sıcak ve soğuk maden sularıyla kaplıcalar hakkındaki hükümlerinin eklenmesi suretiyle 21 inci madde olarak,

- Geçici 1 inci maddesi; kanunun yürürlüğe girmesinden önce 927 sayılı Kanun uyarınca temdit talebinde bulunulmuş ruhsatlar ile 5177 sayılı Kanunun Geçici 4 üncü maddesi uyarınca yapılan müracaatların, ilgili mevzuat hükümleri uyarınca sonuçlandırılarak ruhsatlandırılmalarının ardından intibaklarının yapılmasını düzenleyen fıkranın eklenmesi suretiyle,

- Geçici 2 nci maddesi; intibak işlemleri sırasındaki bürokrasinin azaltılması için hak sahiplerinden istenecek belgelerin basitleştirilmesi, kaynaklardaki faaliyetlerin sürekliliğini sağlamak için ise verilen sürede intibak talebinde bulunmayanlara ruhsat iptali yerine faaliyetlerin durdurulması yaptırımının getirilmesi gayesiyle değiştirilmek suretiyle,

- Geçici 3 üncü maddesi; aynen,

- Ülkemizde halen para birimini ifade etmek için kullanılan "YTL" ifadesinin, 28.1.2004 tarihli ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun uyarınca "Türk Lirası" şeklinde değişmesi halinde, tekrar kanun değişikliğine gidilmeksizin uyumun sağlanması gayesiyle Geçici 4 üncü madde ihdas edilerek,

- 20 nci maddesi; 22 nci, madde olarak aynen,

- 21 inci maddesi; 23 üncü madde olarak aynen,

kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere, Başkanlığımıza arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Soner Aksoy</i>	<i>Hasan Ali Çelik</i>	<i>Hasan Angı</i>
Kütahya	Sakarya	Konya
Kâtip	Üye	Üye
<i>Fatha Şahin</i>	<i>Atilla Başoğlu</i>	<i>Tacidar Seyhan</i>
Gaziantep	Adana	Adana
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Rıza Acar</i>	<i>Mehmet Güner</i>	<i>Fahri Çakar</i>
Aydın	Bolu	Düzce
Üye	Üye	Üye
Mehmet Vedat Yücesan	Ahmet Uzer	İsmail Katmerci
Eskişehir	Gaziantep	İzmir
(İmzada bulunamadı)	(İmzada bulunamadı)	(İmzada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Büyükkaktaşlar</i>	<i>Hasan Ören</i>	<i>Nuri Çilingir</i>
Konya	Manisa	Manisa
Üye	Üye	Üye
<i>Hüseyin Özcan</i>	<i>Şükrü Ünal</i>	<i>Mehmet Öztek</i>
Mersin	Osmaniye	Şanlıurfa
Üye	Üye	
<i>Yekta Haydaroğlu</i>	<i>Fazlı Erdoğan</i>	
Van	Zonguldak	

KÜTAHYA MİLLETVEKİLİ SONER AKSOY İLE 7 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ JEOTERMAL ENERJİ KAYNAKLARI VE MİNERALLİ SULAR KANUNU TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç ve kapsam

MADDE 1- Bu Kanunun amacı, jeotermal kaynaklar ile minarelli suların sürekli ve etkin bir şekilde aranmasını, araştırılmasını, geliştirilmesini, işletilmesini ve korunmasını sağlamak ve jeotermal kaynaklar ile mineralli sular üzerinde kullanım hakkı sahibi olunmasına, ruhsatlandırılmasına, işletilmesine, devredilmesine, terk edilmesine ve sona erdirilmesine ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Bu Kanun jeotermal kaynaklar ile minarelli suları kapsar.

Tanımlar

MADDE 2- Bu Kanunda geçen;

- a) İdare: İl özel idaresini,
- b) Jeotermal kaynak: Yer kabuğunun derinliklerindeki ısının oluşturduğu, sıcaklığı sürekli olarak bölgesel atmosferik ortalama sıcaklığın üzerinde olan, çevresindeki sulara göre daha fazla erimiş madde ve gazlar içerebilen doğal su, buhar ve gazlar ile kızgın kuru kayalardan elde edilen su, buhar ve gazları,
- c) Minarelli su: Şifa, tedavi ve diğer amaçlarla kullanılan maden suyu ve sodası, içmece suyu, şifalı su, tıbbi su, termal su ve benzeri adlarla anılan soğuk ve sıcak doğal suları,
- d) Kaynak: Tabii yolla veya sondaj ve kuyularla elde edilebilen Jeotermal kaynakları ve minarelli suları,
- e) Enjeksiyon: Su, gaz ve diğer akışkanların Jeotermal kaynak olarak kullanılabilmesi için yer altındaki Jeotermal ve kızgın kuru kaya zonlarına gönderilmesi işlemi,
- f) Reenjeksiyon: Kullanım sonrası akışkanın bir kısmının veya tamamının çevre kirliliğini önlemek ve/veya rezervuar parametrelerini korumak amacıyla tekrar yer altına gönderilmesi işlemi,
- g) Ruhsat: Jeotermal kaynaklar ve minarelli suların, belirli bir alanda aranması, işletilmesi ve kullanılması için il özel idaresi tarafından verilen izin belgesini,
- ğ) Faaliyet: Jeotermal kaynaklar ve mineralli suların aranması, işletilmesi ve kullanımıyla ilgili her türlü iş, işlem ve çalışmaları,
- h) Buluculuk hakkı: Bu Kanun yürürlüğe girdikten sonra, herhangi bir ruhsat döneminde kaynağın, bilimsel ve teknik yöntemlerle ortaya çıkarılması ile kazanılan hakkı,
- ı) Faaliyet raporu: Her faaliyet dönemi için, yapılan faaliyetlerle ilgili olarak yönetmelikle belirtilen esaslar dahilinde hazırlanan raporu,
- i) Termal doğal güzellikler: Sıcak akışkanın yüzeyde oluşturduğu değişik renk ve görünüşteki teraslar, gayzerler, sıcak su kaynakları ve havuzları, buhar çıkışları, çamur havuzları ve termofilik bitkileri,
- j) Kullanım hakkı: Kaynağın birden fazla alanda; elektrik üretiminde, ısıtmada, kurutmada, soğutmada, kaplıcada, içme amaçlı ve kimyasal madde elde edilmesinde ve benzerlerinde entegre olarak kullanılması halinde her bir kullanım için ayrı ayrı verilen izin belgesini,
- k) Akışkan: Jeotermal kaynak ve mineralli su rezervuarlarından doğal olarak veya kızgın kuru kayalardan elde edilerek kullanılan su, gaz ve buharı,
- l) Teknik kurul: Projelerin mahallinde incelenmesi ve her türlü faaliyetin denetlenmesi amacıyla, İdarece oluşturulan kurulu,

m) Termin planı: Jeotermal kaynağın ya da mineralli suyun kullanılmasına yönelik olarak hazırlanan projelerde belirtilen faaliyetlerin başlaması, uygulanması ve bitirilmesi gibi hususların planlanmasının yapıldığı belgeyi, ifade eder.

Kaynakların mülkiyeti

MADDE 3- Jeotermal kaynaklar ve minarelli sular Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup buldukları arzın mülkiyetine tâbi değildir.

İKİNCİ BÖLÜM

Ruhsatlandırma, İşletme, Denetim ve Alınacak Bedel

Ruhsatlandırma

MADDE 4- Kamu kurum ve kuruluşları, Türk Ticaret Kanununa göre kurulan şirketler, gerçek ve tüzel kişiler arama, işletme ve kullanım ruhsatı almak zorundadırlar. Entegre kullanımda aynı veya farklı kişi ya da kurumlarca farklı faaliyet yapılacaksa bunların her biri için ayrı ruhsat alınması zorunludur. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak aramalar için ruhsat alınmasına gerek yoktur.

Arama ruhsatı

MADDE 5- Kaynak araması için talep sahibine arama ruhsatı verilir. Müracaatlarda öncelik hakkı esastır. Bu ruhsatın verilebilmesi için, 1/25.000 ölçekli pafta adı ve koordinatları belirtilerek başvuru yapılmalıdır. Başvurusu kabul edilen talep sahibi en geç bir ay içerisinde bir arama projesi sunar. Sunulan bu projenin teknik kurul tarafından uygun bulunması halinde arama ruhsatı verilir. Bu arama ruhsatının süresi iki yıldır. İhtiyaç halinde idarece bir yıl daha uzatılabilir. Verilebilecek toplam arama ruhsatı alanı 5000 hektarı geçemez.

Arama ruhsatlarından alınacak arama bedeli arama bölgesinin niteliğine göre, her yıl ilgili il genel meclisince hektar başına belirlenir. Arama ruhsat sahibi, her yıl idareye arama faaliyet raporu vermekle yükümlüdür. Süresi içinde bu raporu vermeyenlere üç ay ek süre verilir; bunun sonunda da rapor idareye verilmez ise arama ruhsatı iptal edilir.

Ruhsata konu alanlarda diğer kanunlara göre ruhsatlandırma durumunda koordinasyonun sağlanması bakımından Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından görüş alınır.

Birden fazla ili içine alan faaliyetlerde idarelerin işbirliği esastır. İşbirliğinin sağlanamaması halinde konu Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca çözüme kavuşturulur.

İşletme ruhsatı

MADDE 6- Arama ruhsatı sahibinin, ruhsatta belirtilen arama süresinin son günü mesai saati bitimine kadar işletme projesiyle birlikte idareye İşletme ruhsatı talebinde bulunmasıyla işletme ve kullanma ruhsatı hakkı doğar.

İşletme ruhsatı projede belirtilen tesislerde kullanılacak akışkan miktarı esas alınarak verilir. İşletme projeleri, kaynaktan azami ölçüde istifade, entegre kullanım, çevre ve kaynak korunması ilkeleri gözetilerek hazırlanır. Verilen projeler, idarece değerlendirildikten sonra teknik kurul tarafından incelenir.

İdare, kaynağın özelliklerini ve bulunduğu konumunu dikkate alarak projede değişiklik isteyebilir. Hak sahibi, doksan gün içinde gerekli proje değişikliklerini yaparak idareye vermediği takdirde, işletme ruhsat hakkını kaybeder.

Projenin İdarece uygun bulunması halinde, akışkanın debisi ve özellikleri, kullanım hakları belirtilerek işletme ruhsatı ile kullanım hakkı verilir.

Ruhsat sahibi, sondajlarla elde ettiği akışkanın, ihtiyaç fazlasını veya kullanım sonrası akışkanını, başka amaçlarla kullanılmak üzere, idarece projeleri uygun bulunan gerçek ve tüzel kişilere İdarenin izniyle devredebilir. Bu durumda yeni hak sahibine işletme ruhsatı veya kullanım hakkı verilir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahipleri arasında çıkacak teknik ihtilafların giderilmesinde ilgili İdare yetkilidir. Verilen projeler, kaynağın kapasitesinden azami ölçüde yararlanmayı sağlamıyor ise, İdare bu kaynağa yönelik olarak yapılacak başka talepleri de değerlendirerek kaynağın başka noktalarında işletme ruhsatı verebilir. İşletme ruhsatlarının bulunduğu alan, sahadaki mevcut haklar korunarak arama ruhsatı verilmek suretiyle geliştirme çalışmalarına konu edilebilir. Bu gibi hallerde işletme ruhsatı sahiplerine öncelik hakkı tanınır.

İşletme ruhsatı süresi idarece belirlenir bu süre kırk dokuz yıldan fazla olamaz. İşletme ruhsatı sahibi tesisin ekonomik ömrünün dolmaması, iyileştirme veya tevsi projesi hazırlanması halinde ruhsat süresi bitimine en az bir yıl kala süre uzatımı talebinde bulunabilir. Süre, idarece on beş yılı geçmemek üzere uzatılabilir.

Ancak, merkezi ve mahalli idarelerin işletme ve kullanımında bulunan ruhsatlı kaynaklar için bu süre idarece daha fazla uzatılabilir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, her yıl Nisan ayının son günü akşamına kadar işletme faaliyet raporunu İdareye vermekle yükümlüdür. Verilmemesi halinde teminatı idare hesabına irat kaydedilerek her defasında iki katına çıkarılır. Teminatların en geç üç ay içinde yatırılmaması halinde tüm faaliyetler durdurulur. Durdurma süresi bir yılı geçtiği takdirde ruhsat iptal edilir.

İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, projesinde yapacağı değişiklikleri İdareye bildirmekle yükümlüdür. Proje değişikliği hakkında idarenin uygun görüşü alınmadan uygulamaya geçilemez. Projede yer alan üretim, enjeksiyon ve reenjeksiyon kuyularının, idarenin izni alınmadan, sayıları artırılamaz ve kapasite artırımına veya yenilemeye yönelik sondaj çalışmaları yapılamaz. Aksi takdirde bu tür faaliyetler durdurulur. Reenjeksiyon kuyularının üretim kuyusuna dönüşmesi halinde ruhsat sahibine işletme ruhsatı bakımından öncelik tanınır.

Kullanım haklarının işletmeye alınması

MADDE 7- Ruhsat sahibi, işletme projesinde belirtilen ve idarece onaylanmış termin planında belirtilen faaliyetleri süresinde gerçekleştirmekle yükümlüdür. Ancak, gerekçe belirtilmek kaydıyla süre uzatımı talebinde bulunulduğu takdirde gerekçeye bağlı olarak İdare, termin planında belirtilen sürenin yarısını geçmemek kaydıyla süreyi uzatabilir. Bu süre sonunda da kullanım hakkının işletmeye alınmaması halinde teminat İdare hesabına irat kaydedilerek iki katına çıkarılır ve son kez altı aylık ek bir süre verilir. Bu süre sonunda da işletmeye geçilmediği takdirde işletme ruhsatında belirtilen ancak işletmeye alınmayan kullanım hakkı, iptal edilir.

Kullanım hakkının iptali üzerine işletilmesinde yarar görülen kaynaklar idarece çeşitli usullerle değerlendirilerek işletilebileceği gibi isteklilerine ihale yoluyla da verilebilir.

Diğer kanunlara göre arama ruhsatı alan gerçek ve tüzel kişiler, çalışmalarını sırasında bu Kanunda düzenlenen kaynakları bulur ise, konudan ilgili idareyi derhal haberdar etmekle ve kaynağı bu idareye teslim etmekle yükümlüdür. Bu şekilde bulunan bir kaynak idarece ihale yoluyla talipilerine verilir.

İl özel idarelerinin istemeleri halinde kaynakları bizzat veya kurulacak şirketlerle ortaklaşa işletme hakları saklıdır.

Teknik sorumluluk

MADDE 8- Arama ve işletme ruhsatı verilen talep sahibine ruhsat çalışmaları süresince kaynağın aranması, araştırılması, geliştirilmesi, üretimi, enjeksiyonu, reenjeksiyonu ve benzeri faaliyetleri yapar-

ken faaliyetin niteliği ve büyüklüğü göz önüne alınarak idarece yeteri kadar teknik eleman bulundurma zorunluluğu getirilir. Bu teknik elemanların çalışmalarına ait esas ve usuller İçişleri Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca müştereken çıkarılacak bir yönetmelikte düzenlenir.

Faaliyetlerin denetlenmesi

MADDE 9- Yapılan faaliyetler idarece her zaman denetlenebilir. İdare bu denetimini teknik kurul veya uygun göreceği uzman bilirkişilere de yaptırabilir.

İdare; faaliyet ile ilgili her türlü bilgi ve belgeler ile mali kayıtları incelemeye, arama ve işletme ruhsatı döneminde sahada sürdürülen arama, araştırma, geliştirme, üretim, işletme, enjeksiyon ve reenjeksiyon ile ilgili işlemleri denetlemeye, kaynaktan en uygun verimi, daha çok yararlanmayı, entegre kullanımı, bilim ve teknolojiye uygunluğu ve çevrenin korunmasını da sağlayacak tedbirlerin alınmasını istemeye yetkilidir.

Yapılan denetimler sonucunda, ruhsat sahibinin yukarıda belirtilen temel esaslara ve projesine uygun faaliyette bulunmadığının tespiti halinde, eksiklik ve hataların giderilmesi için en fazla altı ay süre verilir. Bu süre zarfında görülen eksiklik ve hatanın giderilmemesi halinde teminatı, İdare hesabına irat kaydedilerek beş katına çıkarılır ve eksiklerini gidermesi için üç ay daha süre verilir.

Yapılan denetimlerde eksiklerin giderilmediğinin tespit edilmesi halinde tüm faaliyetler durdurulur ve eksiklikler altı ay içinde tamamlanmadığı takdirde ruhsat iptal edilir. Kaynak israfı veya çevrenin korunmasıyla ilgili acil durumlarda idare tarafından yapılacak veya yaptırılacak müdahalelerde oluşacak gider ve masraflar, sonradan hak sahibinden tahsil edilmek üzere İdarece karşılanır.

Faaliyetlerin denetimiyle ilgili olarak diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklıdır.

Geçici tatil

MADDE 10- İşletme ruhsatı veya kullanım hakkı sahibi, mücbir sebep veya umulmayan halin ortaya çıkması durumunda, gerekçe ve süre belirtilmek kaydıyla on gün içinde idareye müracaat ederek geçici tatil talebinde bulunabilir. İdare, talebin uygun görülüp görülmediğini otuz gün içinde hak sahibine bildirir. Uygun görülmesi halinde tatil süresi de belirtilir. Bu süre iki yılı geçemez.

Hak sahibi, geçici tatil için verilen sürenin bitiminde, faaliyete geçmeye mecburdur. Bu sürenin bitiminde faaliyete geçilmediği takdirde, teminatı irat kaydedilir ve altı ay ek süre verilerek teminatın tamamlanması istenir. Bu süre sonunda da teminat yatırılmaz ve faaliyete geçilmez ise ruhsat iptal edilir.

Kaynaklardan alınacak bedel ve teminat

MADDE 11- Kaynakların işletilmesinden elde edilecek yıllık gayrisafi hâsılının % 1.20'si, ruhsat ve kullanım hakkı sahibinden her yıl İdare payı olarak alınır. Bu pay her yıl Nisan ayı son günü mesai saati bitimine kadar idare hesabına yatırılır. Gayrisafi hâsılının hesaplanmasında tesis bünyesinde bulunan, her türlü hizmet birimleri ve işletmelerin yıllık gayrisafi hasıla gelirleri esas alınır. Tahsil edilen bu bedelin 1/6'sı kaynağın bulunduğu belediye veya köye verilir.

Ayrıca ruhsat sahibi, sahada yaptığı çalışmalar ile varlığını ortaya koyduğu kaynak alanının ve/veya sondaj ile elde ettiği akışkanın buluculuğunu talep edebilir. Talebin, idare tarafından uygun bulunması halinde buluculuk belgesi verilir. Buluculuk hakkı verilmiş kaynaktan; buluculuk hakkı sahibi dışında istifade eden işletmeci, kaynakların işletilmesinden elde edilecek yıllık gayrisafi hâsılının % 0,1'ini her yıl Nisan ayı son günü mesai saati bitimine kadar buluculuk hakkı sahibine öder. Buluculuk hakkı otuz yılı geçemez.

Arama, işletme ve kullanım ruhsatlarının verilmesinde alınacak teminat miktarlarını her yıl itibarıyla ilgili il genel meclisleri belirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hak Doğurucu ve Tesis Edici İşlemler, Kaynağın ve Çevrenin Korunması, Terk ve Tesislerin İntikali

Devir, ihale ve sicil

MADDE 12- Kaynak alanları üzerindeki arama ve işletme ruhsatları ile kullanım hakları idarenin izniyle tamamen veya kısmen devredilebilir.

Terkedilmiş kaynak ya da iptal edilmiş işletme ve kullanım hakları idarece gerek görülmesi halinde taliplilerine ihale yoluyla verilir.

Bu kanun ile verilen bütün haklar için idare bünyesinde bu Kanunla ilgili bir sicil tutulur. Ruhsat veya kullanım hakkı sahibinin adı ve adresi, arama ruhsatının sınırları, kuyuların koordinatları, kullanım hakları, süreleri, devir, buluculuk, ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir ve ipoteğe ilişkin bilgiler ile hakların sona ermesi bu sicile işlenir.

İrtifak ve kamulaştırma

MADDE 13- Arama ruhsatı döneminde, özel mülkiyete konu arama faaliyeti yapılacak alan için gayrimenkul sahibi ile anlaşamadığı durumda, ilgili mevzuat uyarınca irtifak hakkı kurulabilir.

İşletme ruhsatı süresince sadece kuyu tesis yeri ve isale hattı için, gayrimenkul sahibi ile anlaşma sağlanamaz ise ruhsat sahibi, İdareye müracaat ederek kamulaştırma talep edebileceği gibi irtifak hakkı talebinde de bulunabilir. Talebi idarece incelenir ve idarenin yetkisinde olan işlem tesis edilir. Tesis edilen işleme ilişkin masraflar ruhsat sahibince ödenir.

Kamulaştırma işlemleri, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. Kamulaştırılan arazinin mülkiyeti idareye, kullanım hakkı ruhsat sahibine aittir.

Devletin hüküm ve tasarrufu veya hazinenin özel mülkiyetinde bulunan alanlarda ruhsatlandırma, işletme ve kullanım haklarının tesisi gibi hususlarda idare yetkilidir.

Haciz yasağı

MADDE 14- Kullanımda olan kuyular ile işletme için zorunlu tesisler ile ekipman üzerine haciz konulamaz.

Kaynağın ve çevrenin korunması

MADDE 15- Bu Kanuna tâbi faaliyetlerde, kaynağı oluşturan sistemin ve çevrenin korunması esastır. Koruma alanları içinde sisteme ve çevreye zarar verecek ve yapısını bozacak faaliyetlerde bulunulamaz.

Ruhsat sahibi, kullanım sonrası açığa çıkacak akışkanı, çevre mevzuatına uygun şekilde deşarj etmek veya reenjekte etmekle yükümlüdür. Kaynağın birden fazla faaliyet alanında kullanımında hak sahipleri, kaynaktan istifade ettikleri oranda deşarj veya reenjeksiyon çalışmasına katkıda bulunmak zorundadır.

Turizm amaçlı kullanılan termal doğal güzellikler gelecek kuşaklar için koruma altına alınır.

Terk ve tesislerin intikali

MADDE 16- Arama ve işletme ruhsatları veya kullanım haklarının, iptal, terk veya sürenin bitmesi sebebiyle sona ermesi halinde, hak sahibine tazminat verilmeksizin kuyular gerekli her türlü emniyet tedbirleri alınarak idareye intikal eder. Gerekli tedbirlerin alınmaması durumunda İdarece bu tedbirler alınır ve yapılan masraflar ilgisinden tahsil edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Çeşitli, Geçici ve Son Hükümler

Teknik kurulun oluşturulması

MADDE 17- Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip; ilgili İdare bünyesinde yeterli teknik eleman yoksa, il dahilindeki kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde bulunan ihtiyaca uygun teknik elemanlardan bir veya daha fazla teknik kurul oluşturulur. Bu teknik kurulda yapılan işin niteliğine göre; jeoloji, jeofizik, maden, petrol gibi disiplinlerden yeteri kadar teknik eleman bulunur. Oluşturulacak bu kurula ihtiyaç halinde ilgili bakanlıklardan da katılımcı istenir. Valinin gerekli görmesi halinde bu kurullarda sözleşmeli personel de istihdam edilebilir.

Uygulanacak hükümler

MADDE 18- 24.4.1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu hükümleri saklıdır.

Yönetmelik

MADDE 19- Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin esas ve usuller, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığının görüşleri alınarak İçişleri Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 20- 10. 6.1926 tarihli ve 927 sayılı Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun ile ek ve değişiklikleri, 12. 3.1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun ek 1 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önceki kazanılmış hak sahipleri bu haklarına konu olan kaynağa ait; mevcut jeolojik, jeofizik, kimyasal etütler ile sondaj çalışmalarına ilişkin rapor, doküman, üretim şekil ve miktarları, testleri ve sahadaki mevcut tesislere ait bilgi ve projeleri, hakkın kendilerine ait olduğunu gösterir belgeleri, işletme projesi, harç ve teminat makbuzları ile birlikte bu kanunun resmî gazetede yayımlanmasından itibaren kazanılmış haklar korunarak altı ay içerisinde ilgili idarelere vererek intibak yaptırmakla yükümlüdür.

GEÇİCİ MADDE 2- Özel kanunlar ve Bakanlar Kurulu Kararlarına dayanan kullanımlar hariç olmak üzere; kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler, şirketler, gerçek ve tüzel kişiler her ne amaçla olursa olsun ruhsatsız olarak kullandıkları kaynaklar için bu kanunun Resmî Gazetede yayımı tarihinden itibaren altı ay içerisinde ilgili il özel idaresine başvurarak ruhsat almak zorundadırlar. Ruhsat almayanların kullanımlarına engel olunur ve ilgili il özel idaresince kurulacak komisyon marifetiyle yapılacak tespiti müteakip, alacağın 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsili cihetine gidilir.

GEÇİCİ MADDE 3- 927 sayılı Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun ile 23.06.1942 tarihli ve 4268 sayılı Kanun ve diğer kanun, tüzük, yönetmelik ve Bakanlar Kurulu Kararnameleri ile verilmiş bulunan imtiyaz, işletme, sicil ve diğer ruhsat ve resmî belgeli hakların sahipleri, bu Kanun hükümlerine tâbidir. Kazanılmış haklar; Devlete karşı olan yükümlülükler yerine getirilmiş olması kaydıyla korunur. İşletme imtiyazlı ruhsatlarda tesislerin yenilenmesi halinde bu Kanun hükümleri esas alınır.

Turizm bölge, alan ve merkezi ilan edilen Jeotermal sahalarda, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun ek 1 inci maddesi gereğince Turizm Bakanlığınca verilmiş haklar saklıdır.

Yürürlük

MADDE 21- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

SANAYİ, TİCARET, ENERJİ, TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE
TEKNOLOJİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

JEOTERMAL KAYNAKLAR VE DOĞAL MİNERALLİ SULAR KANUNU TEKLİFİ
BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, jeotermal ve doğal mineralli su kaynaklarının etkin bir şekilde aranması, araştırılması, geliştirilmesi, üretilmesi, korunması, bu kaynaklar üzerinde hak sahibi olunması ve hakların devredilmesi, çevre ile uyumlu olarak ekonomik şekilde değerlendirilmesi ve terk edilmesi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Kanun, belirlenmiş veya belirlenecek jeotermal ve doğal mineralli su kaynakları ile jeotermal kökenli gazların arama ve işletme dönemlerinde, kaynaklar üzerinde hak sahibi olunması, devredilmesi, terk edilmesi, kaynak kullanımının ihale edilmesi, sona erdirilmesi, denetlenmesi, kaynak ve kaptajın korunması ile ilgili usul ve esaslar ile yaptırımları kapsar.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunda geçen;

- 1) Bakanlık : Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,
- 2) MTA : Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünü,
- 3) MİGEM : Maden İşleri Genel Müdürlüğünü,
- 4) İdare : İl özel idarelerini,
- 5) Kaynak : Doğal yolla, sondaj veya kuyularla jeotermal akışkan veya doğal mineralli su, gaz veya bunların birlikte elde edildiği yerleri,
- 6) Jeotermal kaynak : Jeolojik yapıya bağlı olarak yerkabuğu ısısının etkisiyle sıcaklığı sürekli olarak bölgesel atmosferik yıllık ortalama sıcaklığın üzerinde olan, çevresindeki sulara göre daha fazla miktarda erimiş madde ve gaz içerebilen doğal olarak çıkan veya çıkarılan su, buhar ve gazlar ile yeraltına insan düzenlemeleri vasıtasıyla gönderilerek yerkabuğu veya kızgın kuru kayaların ısı ile ısıtılarak su, buhar ve gazların elde edildiği yerleri,
- 7) Doğal mineralli su : Yerkabuğunun farklı derinliklerinde, uygun jeolojik şartlarda doğal olarak oluşan bir veya daha fazla kaynaktan yeryüzüne kendiliğinden çıkan ya da çıkartılan, mineral içeriği ve diğer bileşenleri ile tanımlanan; tedavi, şifa amaçlarıyla da kullanılan içmece suyu, şifalı su, ve benzeri adlarla anılan soğuk ve sıcak doğal suları,
- 8) Jeotermal alan : Yapılan bilimsel ve teknik çalışmalarla sınırları belirlenen ve üzerinde jeotermal kaynak veya jeotermal kaynakla birlikte doğal mineralli suların bulunduğu alanı,
- 9) Jeotermal sistem : Jeotermal alan oluşumunu sağlayan; beslenme alanı, akışkan, ısı kaynağı, rezervuar ve/veya zonu, örtü kaya ve boşalım alanının tümünü kapsayan, jeotermal kaynak ve/veya doğal mineralli suların çıktığı ve/veya üretildiği, kendine özgü jeolojik yapısı, hidrojeolojik ve kimyasal özellikleri olan sistemi,

10) Jeotermal rezervuar : Sıcaklık ve jeokimyasal açıdan doğal bir denge içinde bulunup bir bütünlük ifade eden, değişik şekillerde dışardan beslenen yarı açık veya kapalı sıcak su ve/veya buhar üretim ortamını,

11) Sondaj : Jeotermal akışkanları aramak, üretmek, kullanım sonrası re-enjekte etmek, rezervuarı gözlemek veya test etmek için bilimsel yöntemler ve uygun araçlar kullanılarak, gereken derinlik ve çapta yeryüzünden kaynağa doğru jeolojik takip ile delik kazma ve açma işlemi ile jeotermal rezervuar oluşturmak için akışkan enjekte etmek için kuyu açma işlemini,

12) Akışkan : Kaynaklardan elde edilen su, gaz ve buharı,

13) Kaptaj : Akışkanın doğal olarak ve/veya bilimsel yöntemler ve uygun araçlar kullanılarak rezervuardan yeryüzüne ulaşmasından itibaren kirlenmesinin önlenerek ve korunarak daha sağlıklı şekilde değerlendirilebilmesi için kullanım öncesi özel teknikte yapılan toplama havuzlarında, galeri ve/veya kuyularda biriktirilmesi işlemini,

14) Koruma alanı : Kaynak ve bunların bağlı olduğu jeotermal sistemin; bozulmasına, kirlenmesine ve sürdürülebilir özelliğinin yitirilmesine neden olacak dış etkenlerden korumak amacıyla sahanın jeolojik, hidrojeolojik yapısı, iklim koşulları, zemin cinsi ve tipleri, drenaj sahası sınırı, kaynak ve kuyu çevresindeki yerleşim birimleri, endüstri tesisleri, çevrenin topografik yapısı gibi unsurlara bağlı olarak belirlenmiş önlemler alınması gereken, içerisinde yapılan faaliyetlerin kontrol ve denetime tabi olduğu ve gerektiğinde yapılaşma ve arazi kullanım faaliyetleri kısıtlanabilir alanları,

15) Bloke alan : İşletme ruhsatı verilmiş bir jeotermal kaynaktan yapılan üretim faaliyetlerinin etkilenmemesi için işletme ruhsatı sahibi dışındaki talep sahiplerine kapatılmış ve işletmeye açılmayacak alanları,

16) Enjeksiyon : Akışkanların, yapay yöntemlerle jeolojik formasyonlara gönderilmesini,

17) Reenjeksiyon : Üretilen jeotermal akışkanların yapay yöntemlerle kullanıldıktan sonra tamamının veya kalan kısmının üretildikleri jeolojik formasyonlara geri gönderilmesini/basılmasını,

18) Deşarj : Jeotermal akışkanın kullanımından sonra reenjekte edilemeyen kısmının veya tamamının çevre kirliliğine neden olmayacak şekilde başka alıcı ortamlara gönderilmesini,

19) Test : Rezervuarın üretimi, yönetimi ve izleme programını oluşturmak için fiziksel ve kimyasal parametreleri belirlemeye yönelik yürütülen çalışmaları,

20) Emniyetli verim : Jeotermal sistemi ve rezervuar dengesini bozmayacak şekilde aynı rezervuardan birim zamanda üretilebilecek azami akışkan miktarını,

21) Ruhsat : Sınırları belirlenmiş bir alanda kaynak tespiti ve işletilmesi faaliyetlerinin yapılabilmesi için verilen izin belgesini,

22) Proje : Kaynaktan yararlanmak amacıyla yapılacak çalışmaları düzenleyen, belirlenen usul ve esaslara göre hazırlanan, arama ve işletme dönemindeki faaliyetlerin başlaması, gelişimi ve bitirilmesi ile ilgili süreleri içeren, beyan niteliğindeki metni,

23) Arama : Jeotermal sistemden akışkan elde etmek amacıyla jeolojik araştırmalarla başlatılan, jeokimyasal ve jeofizik çalışmalarla desteklenen, yapılan tüm çalışmalara ait verilerin değerlendirilmesi sonucu belirlenen lokasyon veya lokasyonlarda amaç ve tekniğine uygun olarak jeolojik takiple açılan sondaj çalışmaları ile üretime yönelik test çalışmalarını da içeren projede belirtilen faaliyetler bütünü,

24) Arama ruhsatı : Sınırları belirlenmiş bir alanda, kaynak arama faaliyetlerinde bulunulabilmesi amacıyla projeye dayalı verilen izin belgesini,

25) İşletme : Arama faaliyetleri sonucunda elde edilen kaynağın üretim, kullanım, reenjeksiyon, enjeksiyon, deşarj ve bu faaliyetlere yönelik sondaj çalışmalarını içeren projede belirtilen faaliyetler bütümünü,

26) İşletme ruhsatı : Belirli bir alanda akışkanın üretilebilmesi ve değerlendirilmesi için projeye dayalı verilen izin belgesini,

27) Faaliyet : Jeotermal kaynakların aranması, geliştirilmesi, işletilmesi ve terk edilmesi ile jeotermal ve doğal mineralli suların kullanılması hususundaki işlemleri,

28) Faaliyet raporu : Ruhsat döneminde yönetmelikle belirlenen kıstaslara göre yıllık olarak hazırlanan ve faaliyetler ile ilgili gelişmelerin idare ve MTA'ya bildirilmesini sağlayan raporu,

29) Kira sözleşmeleri : İşletme ruhsatına dayalı kullanım alanlarıyla ilgili hakların, başkalarına kiralanmasını sağlayan sözleşmeleri,

30) Mücbir sebep : Sel, yangın, deprem, çökme, heyelan, savaş hali ile yönetmelikte belirtilen diğer halleri,

31) Beklenmeyen haller : Jeoloji ve kaynak şartlarındaki beklenmeyen fiziksel ve kimyasal değişiklikler ile ilgili mevzuat gereğince diğer kurumlardan alınması gereken izinlerin alınmaması durumlarını,

32) Teminat : Kaynağın değerlendirilmesine yönelik faaliyetlerde, kamu can ve mal sağlığını etkileyecek durumların oluşması ve ruhsat sahibi tarafından gerekli tedbirlerin alınmaması halinde kullanılmak üzere arama, işletme ve bloke alanları için nakdi para, banka ve özel finans teminat mektubu, Devlet bono ve tahvili olarak idareye verilen güvenceyi,

33) Gayri safi hasılat : İşletmenin toplam yıllık cirosu olup, işletmelere ait tahakkuk eden her türlü mal ve hizmet satış bedelleri, faizler ile yapılan kiralamaaların dahil olduğu miktarı, ifade eder.

Mülkiyet ve ruhsat

MADDE 4- (1) Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup buldukları arzın mülkiyetine tabi değildir. Kaynağa ilişkin faaliyetlerin yapılabilmesi için, bu Kanuna göre Ruhsat alınması zorunludur.

(2) Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sulara ilişkin haklar, medeni hakları kullanmaya ehil T.C. vatandaşlarına, statüsünde jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sularla ilgili faaliyet yapabileceği hususu yer alan Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiliği haiz şirketlere, bu hususta yetkisi bulunan kamu iktisadi teşebbüsleri ile müesseselerine, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ile diğer kamu kurum, kuruluş ve idarelerine verilir. Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sulara ilişkin haklar gerçek veya tüzel tek kişi adına verilir.

(3) Jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sulara ilişkin haklar, miras yolu ile intikal eder. Bu haklar, bütün mirasçıların vekaletini havi bir vekaletname ile ikinci fıkrada belirtilen niteliklere sahip mirasçılardan birine veya üçüncü bir şahsa devredilir. Mirasçıların ittifak edememeleri halinde mirasçılardan birinin müracaatı ile mahkeme mirasçılardan bu hakkın en ehil olana tahsisine veya bu da mümkün olmazsa ruhsatın satılmasına karar verir. Mahkeme bu hususu basit muhakeme usulü ile halleder. Eğer dava söz konusu değil ise altı ay içerisinde intikal işlemleri tamamlanmayan ruhsatlar fesh edilir. Devir ve intikal işlemlerinin ne şekilde yapılacağı yönetmelikle belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Ruhsatlar

Arama ruhsatı

MADDE 5- (1) Arama ruhsatı müracaatları, talep sahibi tarafından 1/25000 ölçekli pafta adı ve koordinatları belirtilerek beş bin hektarı geçmeyecek şekilde arama projesi ile birlikte idareye yapılır. Müracaatlarda öncelik hakkı esastır. Aynı yer için aynı anda birden fazla talep olması halinde, projeler incelenerek en hızlı ve en fazla yatırımı teklif eden proje sahibinin talebi tercih edilir.

(2) İdare, müracaat alanı hakkında bilgileri MİGEM'e bildirir. Arama için başvurulmuş saha, öncelikli diğer başvurular ile çakışıyorsa, MİGEM çakışan kısımları çıkararak kalan saha için "arama ruhsatı" verilebileceğini idareye bildirir. İdare, verilen ruhsatı koordinatları ile birlikte kayıtlara alınmak üzere MİGEM'e bildirir.

(3) Arama ruhsat süresi üç yıldır. Faaliyetlerin olumlu gelişmesi ve ilave etütlere ihtiyaç duyulması halinde revize proje verildikten sonra idarece uygun bulunması halinde bir yıl uzatılır ve uzatma MİGEM'e bildirilir. Arama ruhsatı süre uzatım talebi, ruhsat süresi bitiminden önce idareye yapılır.

(4) Arama ruhsatı döneminde idarenin bilgisi dahilinde, çevrenin kirletilmemesi kaydı ile sadece test amaçlı üretim yapılabilir.

(5) Birden fazla ili içine alan arama ve işletme faaliyetlerinde başvurular alanın büyük olduğu il idaresine yapılır ve işlemler alanın küçük olduğu il idaresine bildirilir.

İşletme ruhsatı

MADDE 6- (1) Arama ruhsatı sahibinin, arama ruhsat süresinin son günü akşamına kadar işletme projesi ile idareye işletme ruhsatı başvurusunda bulunması halinde "işletme ruhsatı" verilir ve varsa tespit edilen bloke alanıyla birlikte MİGEM'e bildirilir.

(2) İşletme ruhsatı sahipleri, işletme faaliyetine geçmek için ilgili kurumlardan gerekli izinleri almakla yükümlüdür.

(3) İşletme ruhsatı sahibi, projesinde belirtilen süre içinde işletmeye geçmez veya herhangi bir sebeple işletme ruhsatının iptal edilmesi durumunda teminat irat kaydedilir ve saha idare tarafından ihaleye çıkarılır. İşletme projeleri ile ihaleye katılan isteklilerden idareye en fazla geliri teklif eden istekliye işletme ruhsatı verilir ve MİGEM'e bildirilir.

(4) İdareden izin alınmaksızın, projede yer alan herhangi bir kuyunun yenilenmesi, sayısının ve kapasitesinin artırılması, enjeksiyon, reenjeksiyon, üretim amaçlı tüm sondaj faaliyetleri ile diğer proje değişiklikleri ve revizyonları yapılamaz. İdare, gerekli görülen hallerde, bedelini ödemek kaydıyla, MTA'dan değerlendirme isteyebilir.

(5) İşletme ruhsatı süresi otuz yıldır. Süre sonunda ruhsat sahibinin talep etmesi durumunda onar yıllık dönemler halinde uzatılır. Süre uzatımları MİGEM'e bildirilir.

(6) Doğal çıkış halindeki jeotermal ve doğal mineralli sular için, kaptajı yapılarak doğrudan işletme talepleri de İdarece bu Kanun hükümlerine göre işletme ruhsatına bağlanır ve MİGEM'e bildirilir.

Teknik sorumluluk ve faaliyet raporu

MADDE 7- (1) Arama ve işletme ruhsatı süresince, faaliyetlerin ilgili mühendislik dallarından bir mühendisin sorumluluğunda sürdürülmesi zorunludur. Teknik sorumlu olmaksızın faaliyette bulunulması halinde, ruhsat teminatı irat kaydedilerek, faaliyetler durdurulur.

(2) Teknik sorumlu, kaynağın aranması, araştırılması, geliştirilmesi ve üretiminde bilimsel ve teknik esasları gözeterek görev ve sorumluluklarını yerine getirir. Ancak doğal mineralli su işletmelerinde ilgili mühendislik fakültesi mezunu herhangi bir kişi teknik sorumlu olarak bulunabilir.

(3) Teknik sorumlu veya sorumlularca hazırlanan yıllık arama ve işletme faaliyet raporlarının ruhsat sahibince iki nüsha olarak takip eden yılın Mart ayı sonuna kadar idareye verilmesi zorunludur. Faaliyet raporlarının bir nüshası idare tarafından MTA'ya gönderilir.

(4) Arama ve işletme faaliyet raporlarının süresi içerisinde idareye verilmemesi halinde, teminatı irat kaydedilerek iki aylık ek süre verilir ve teminat iki ay içerisinde iki katına tamamlanır. Bu süre sonunda da faaliyet raporunun verilmemesi halinde arama ruhsatı iptal edilir ve MİGEM'e bildirilir.

Mücbir sebep ve beklenmeyen hal

MADDE 8- (1) Ruhsat sahibi, mücbir sebep veya beklenmeyen halin ortaya çıkması durumunda, gerekçe ve süre belirtilmek kaydıyla on gün içinde idareye müracaat ederek geçen sürenin ruhsat süresine eklenmesini ve bu sürede yükümlülüklerinin askıya alınmasını talep eder. Ruhsat sahibi tarafından idareye yapılan müracaat tarihi, mücbir sebebin başlama tarihi olarak kabul edilir.

(2) Ruhsat sahibi, mücbir sebep veya beklenmeyen hallerin ortadan kalkmasından itibaren en geç üç ay içinde faaliyete geçmek zorundadır. Bu süre içinde faaliyete geçilmediği takdirde, teminatı irat kaydedilerek yeniden teminat vermesi ve faaliyete geçmesi için ruhsat sahibine üç ay ek süre verilir. Bu süre sonunda da teminat yatırılmaz ve faaliyete geçilmez ise ruhsat iptal edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Faaliyetlerin denetlenmesi

MADDE 9- (1) Faaliyetler her yıl idare tarafından denetlenir. Gerekliğinde idarece talep edilmesi halinde MTA tarafından da denetim yapılır. Denetimler, 14 üncü maddede belirtilen hususlar ve diğer maddelerde belirtilen ilkeler dikkate alınarak yapılır. Denetimler için ruhsat sahibi tarafından MTA'ya 1000 Türk Lirası ödenir. Bu miktar, MTA tarafından yıllık ÜFE'ye göre artırılır.

(2) Memuriyet mahallî dışında MTA'ca görevlendirilen konuyla ilgili ve yardımcı personele, 10.2.1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 50 nci maddesi ile ilişkilendirilmeksizin, her yıl Bütçe Kanunu ile belirlenen gündelik harcırah miktarının iki katı tutarında 6245 sayılı Harcırah Kanunu genel hükümlerine göre harcırah ödenir. Bu madde kapsamında ödenen gündelik tutardan her hangi bir ad altında kesinti yapılmaz.

(3) MTA, yapacağı denetim ve incelemeler için, gerekli görmesi halinde, diğer ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarının da katılımını isteyebilir.

Devir, sicil, ihale, harç, teminat ve idare payı

MADDE 10- (1) Devir, sicil, ihale, harç, teminat ve idare payına ilişkin esaslar aşağıdaki şekildedir:

a) Devir : Arama ve işletme ruhsatları devredilebilir.

b) Sicil : İdare, kaynağa ilişkin hakların devir, haciz, rehin ve ipotek veya sona erme hususlarını içeren bir sicil tutmakla yükümlüdür. Ruhsatın sınırları, kuyuların koordinatları, akışkanın parametreleri, devir, ihtiyati haciz, rehin, ihtiyati tedbir, ipotega ilişkin bilgiler ve akışkanın kullanımına ilişkin kira ve benzeri sözleşmeler ile hakların sona ermesi sicile işlenir. Haklar, ancak sicile işlendiği takdirde hüküm ve sonuç doğurur. İlgililer, sicil kayıtlarının idarenin sicil memurlarından biri huzurunda gösterilmesini isteyebilir. Sicil alemdir ve kaynak sicilindeki kayıtların bilinmediği iddia edilemez. Haklara ilişkin olarak yapılan sözleşmeler, idarece sicile işlenmedikçe üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

c) İhale : Herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş ruhsatlar, İdarece ihale yoluyla aramalara ve işletmeye açılır. İhale ilanı Resmi Gazetede yayımlanır. İhale süresi içinde müracaat olmaması halinde ruhsat alanları başka bir işleme gerek kalmaksızın idare tarafından MİGEM'e bildirilerek arama ve işletme müracaatlarına açık hale gelir.

c) Harç : Jeotermal kaynaklar için 1000 Türk Lirası, doğal mineralli sular için 500 Türk Lirası arama ruhsat harcı alınır. İşletme ruhsatları için bu harç miktarları dört kat olarak uygulanır.

d) Teminat : Ruhsat aşamasına bağlı olarak, hektar başına, ruhsat harcının %1'i tutarında ruhsat teminatı alınır. Bu oranı, %50 oranında artırmaya veya eksiltmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Ancak teminat 15.000 Türk Lirasından az olamaz. Teminatın asgari miktarı ve harçlar, her yıl Maliye Bakanlığı'na belirlenen yeniden değerlendirme oranlarına göre artırılır. Bu madde uyarınca önceden alınan işletme ruhsatı teminatları, beş yılda bir Maliye Bakanlığı'na belirlenen yeniden değerlendirme oranlarına göre artırılarak güncelleştirilir. Bu Kanuna göre tamamlanması veya yenilenmesi gereken teminatlar güncel teminat üzerinden alınır.

e) İdare payı : Akışkanın doğrudan ve/veya dolaylı kullanıldığı tesislerin gayri safi hasılatının yüzde biri tutarında idare payı, her yıl Haziran ayı sonuna kadar idareye ödenir. Tahsil edilen tutarın beşte biri, idare tarafından, kaynağın bulunduğu belediye veya köy tüzel kişiliğine bir ay içerisinde ödenir.

(2) Hak sahibi, başvurunun kabul edildiğinin kendisine bildirildiği tarihten itibaren 15 gün içerisinde harç ve teminatı yatırmadığı takdirde, talebinden vazgeçmiş sayılır.

İdari yaptırımlar

MADDE 11- (1) Faaliyetlerin, projeye göre yürütülmesi zorunludur. Ruhsat sahibinin projesinde belirtilmeyen konularda veya izinsiz olarak faaliyette bulunduğu tespit edilirse, teminatı irat kaydedilerek faaliyet durdurulur ve teminat üç katına çıkarılarak bir ay içinde tamamlattırılır. Aynı fiilin tekrarı halinde teminat irat kaydedilerek ruhsat iptal edilir.

(2) Ruhsat sahibince, kaynak koruma alanı etüdü yapılmadan işletmeye geçilmesi veya koruma alanı etüdünde öngörülen tedbirlere uyulmamasının tespiti halinde faaliyetler durdurularak teminat irat kaydedilir. Altı ay içerisinde gerekli tedbirlerin alınması ve teminatın tamamlattırılması istenir. Altı ay sonunda teminat verilmez ve tedbirler alınmaz ise faaliyetler durdurulur.

(3) İdare payının süresi içerisinde ödenmemesi halinde, teminat irat kaydedilerek iki aylık süre verilir. Bu süre zarfında idare payı yatırılmaz ve teminat tamamlanmaz ise faaliyetler durdurulur.

(4) Ruhsat olmadan faaliyette bulunulduğunun tespiti halinde, faaliyetler idarece durdurulur. 22.2.2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdareleri Kanununa göre 50.000 Türk Lirası idare tarafından idari para cezası tahakkuk ettirilir.

(5) Ruhsat ve/veya gerekli izinler alınmadan yapılan faaliyetler durdurulur. Kaynağın ve rezervuarın korunması ile çevre kirliliğinin önlenmesi için acil tedbirlerin gerekli olduğu hallerde tedbirler idarece alınır. Bu nedenle yapılan her türlü masraf, sorumlusundan idare tarafından 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

İrtifak ve kamulaştırma

MADDE 12- (1) Arama ruhsatı sahibi, arama faaliyetleri yapılacak alanda, özel mülkiyete konu taşınmazın sahibi ile anlaşamaması halinde, idareye müracaat ederek irtifak hakkı talebinde bulunabilir.

(2) İşletme ruhsatı süresince sadece sondaj yerleri ve isale hattı, kaptaj gibi gerekli olan yerler için, taşınmazın sahibi ile anlaşma sağlanamaz ise ruhsat sahibi, idareye müracaat ederek kamulaştırma veya irtifak hakkı talebinde bulunabilir. Talep, idarece incelenip değerlendirildikten sonra uygun bulunması halinde kamu yararı kararı alınır.

(3) İrtifak ve kamulaştırma işlemleri, 4.11.1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. İrtifak ve kamulaştırma bedelleri ve masrafları ruhsat sahibince ödenir.

(4) Kamulaştırılan taşınmaz, tapuya idare adına tescil edilip, faaliyetler devam ettiği sürece ruhsat sahibi adına tahsis edilir.

(5) Kamulaştırılan taşınmazın, faaliyetler için lüzum kalmadığının idarece tespiti halinde, Kamulaştırma Kanununda öngörülen usul ve esaslara göre belirlenecek rayiç bedeli ödenmek kaydıyla kamulaştırılan yerin eski sahibine iade edileceği hususu, ruhsat sahibi ve taşınmazın eski sahibine tebliğ edilir. Eski sahibinin taşınmazı altı ay içerisinde almak istememesi durumunda taşınmaz idareye kalır.

(6) Tapu siciline konulan şerhler idarenin müracaatı üzerine ayrıca mahkeme kararına gerek kalmadan silinir.

(7) Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufundaki yerlerde yapılan faaliyetler için bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra kira, ecri misil alınmaz.

Rehin, haciz, ihtiyati tedbir ve ipotek tesisi

MADDE 13- (1) Ruhsat alanının işletilmesinde gerekli olan kuyular, her türlü tesisler, ekipman, su taşıma hat ve sistemleri, aletleri ile bir yıllık diğer işletme malzemesi gibi kaynağın üretimine yönelik ayrılmaz parçalar, münferiden haczedilemez veya üzerlerine ihtiyati tedbir konulamaz ancak bir kül halinde haczi ve ihtiyati tedbir konulması mümkündür.

Bunların tamamı üzerine ihtiyati tedbir konulması veya icraen satışlarına karar verilmesi halinde, işletmenin faaliyetlerine müdahale edilemez.

(2) İşletme ruhsatı üzerine 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ilgili hükümleri uyarınca, ruhsat süresini geçmemek kaydıyla, ipotek tesisi mümkündür. Üzerine ipotek tesisi edilmiş işletme ruhsatının alanlarında değişiklik olduğu takdirde, mevcut ipotek, hiçbir işleme gerek kalmaksızın yeniden verilen ruhsat üzerinde de aynı şartlarla devam eder.

(3) İşletme ruhsatının sona ermesi halinde ipotek, kuyular ve bunların korunması için yapılmış tesisler dışında kalan ruhsat sahibine ait tesis, vasıta, alet ve malzeme üzerinde devam eder.

Kaynak rezervuarının korunması

MADDE 14- (1) Bu Kanuna tabi faaliyetlerde kaynağı oluşturan jeotermal sistemin korunması, kaynağın israf edilmemesi ve çevrenin korunması esas olup işletme faaliyeti öncesinde kaynağın koruma alanları etüdünün ruhsat sahibi tarafından yaptırılması zorunludur. Aksi takdirde faaliyetler durdurularak koruma alanlarının belirlenmesi için ruhsat sahibine uygun süre verilir. Bu süre sonunda da koruma alanının belirlenmemesi halinde 11 inci madde hükümleri uygulanır.

(2) Koruma alanı etüt raporları, MTA'nın görüşü alınarak, idare tarafından onaylanır. Arazi kullanımı ve yapılaşma ile ilgili kaynak koruma alanları etüdünde öngörülen kısıtlama ve koşullar, imar planlarında esas alınır. Kaynak koruma alanlarında alınacak tedbirlere ilişkin genel ilkeler yönetmelikle belirlenir.

(3) MTA tarafından yapılan denetlemelerde faaliyetlerin öngörülen tedbirlere uygun yürütülmediğinin tespiti halinde, faaliyetler idarece durdurulur. Alınacak tedbirler, MTA tarafından belirlenir ve idareye bildirilir. Gerekli tedbirleri almak ve/veya aldırarak idare yükümlüdür. Gerekli tedbirlerin alınması için en fazla bir yıl süre verilir. Öngörülen tedbirlerin yerine getirilmemesi halinde ruhsat iptal edilir.

(4) Ruhsat sahibi, kullanım sonrası açığa çıkacak akışkan çevre limitlerini dikkate alarak deşarj edebilir. Akışkan içeriği çevre limitlerine göre deşarja izin vermiyorsa reenjekt yapmak yükümlüdür. Ancak formasyonun fiziksel ve kimyasal özellikleri nedeniyle reenjeksiyonun gerçekleşmediğinin MTA tarafından onaylanması halinde, çevre kirlenmesini önleyecek tedbirler alınarak deşarj yapılır.

(5) Entegre jeotermal kaynak kullanım alanı dışındaki müstakil kaplıca ve doğal mineralli su işletmelerinde reenjeksiyon ve enjeksiyon şartı aranmayabilir. Çevre ve Orman Bakanlığının görüşü doğrultusunda idarece karar verilir.

Terk ve tesislerin intikali

MADDE 15- (1) Arama veya işletme ruhsatı sahibi, ruhsat alanının tamamını veya bir kısmını, terk talebinde bulunabilir. İdare, faaliyetle ilgili gerekli emniyet tedbirlerinin yerine getirilmiş ve çevre düzenlenmesi yapıldığının tespitini müteakip terk talebini kabul eder.

(2) Arama ve işletme ruhsatlarının fesih, iptal, terk veya sürenin bitmesi nedeniyle sona ermesi halinde, hak sahibine tazminat verilmeksizin kuyular ve bunların korunması için yapılmış tesisler, gerekli kuyu başı emniyet tedbirleri alınmış olmak kaydıyla idareye intikal eder. Diğer tesis, vasıta, alet ve malzeme ruhsat sahibine aittir. Bu şekilde idareye intikal eden varlıklar ihale ile satışı yapılarak gerekli ruhsatlandırma yapılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü hizmetleri ile ilgili haklar

MADDE 16- (1) MTA, jeotermal ve doğal mineralli su kaynak aramalarını ruhsat harcından ve teminatından muaf olarak bu kanun hükümlerine göre ruhsat alarak yapar. MTA'nın arama ruhsatı aldığı sahalarda kaynak varlığı tespit etmesi halinde, bu alan MTA tarafından ihale edilir ve ihale üzerinde kalan istekliye bu alanda idarece işletme ruhsatı verilir. MTA'nın yaptığı masraflar ihale bedeli üzerinden alındıktan sonra kalan miktar MTA ve idarece eşit paylaşılır.

(2) MTA, yürüyen ruhsat alanları dahil her yerde ruhsat şartı olmaksızın her türlü bilimsel ve teknik çalışmayı yapabilir.

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerine ilişkin hususlar

MADDE 17- (1) 12.3.1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilen kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinde;

1) Bu madde kapsamında verilecek her türlü faaliyet izinlerinde imar planları ile belirlenen turizm yatırım alanları ve kapasitelerinin gerektirdiği ihtiyaçlar sağlandıktan sonra diğer faaliyet izni talepleri karşılanabilir. İmar planları onaylanana kadar faaliyet izni verilemez.

2) Turizm belgeli tesislerin jeotermal su kullanım bedeli, kullanılan jeotermal su miktarına göre belirlenir.

3) Bu madde kapsamındaki uygulamalarla ilgili faaliyetler için idarece önceden Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşü alınır.

(2) Jeotermal faaliyetlerde, sürdürülebilir ve bütüncül jeotermal kaynak kullanımı sağlamak için idare, belediyeler, mahalli idare birlikleri veya bunların bu yerlerdeki turizm yatırımcılarının çoğunluğu ile birlikte ortak oldukları şirketlerin başvuruları halinde bölge veya merkezin tamamında faaliyet izni bunlara verilir. Bu başvurudan sonra bu yerlerde başkaca bir başvuru sahibine faaliyet izni verilemez. Ancak kaynağın bunların ihtiyacının üzerinde olması halinde Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşü ile diğer kişilerin faaliyetlerine izin verilebilir.

(3) İdare ve belediyeler veya mahalli idare birliklerinin bu madde kapsamında aldıkları faaliyet iznini idare, belediyeler veya mahalli idareler birlikleri ile bunların bu yerdeki turizm yatırımcılarının çoğunluğu ile birlikte ortak olduğu tüzel kişiliklere bu Kanundan doğan haklarını o güne kadar yaptıkları masrafların yasal faizi ile birlikte ödenmesi halinde devredilebilirler.

(4) Bu madde kapsamında Belediyelerce kurulacak şirketler için 24.11.1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 27 nci maddesi uygulanmaz, İçişleri Bakanlığının uygun görüşü alınır.

(5) Bu maddenin uygulanması ile ilgili tüm usul ve esaslar, Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

MADDE 18- (1) 4.6.1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununun 47 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü bu kanun hükümlerine göre arama ruhsatı olarak bulunduğu madenler için 15 inci maddeye göre buluculuk hakkını kazanır. Arama ruhsat süresi sonuna kadar Genel Müdürlüğe devredilen bu ruhsatlar 30 uncu madde hükümlerine göre ihale edilir. İhale sonucu elde edilen gelirin %50'si MTA'ya kaynak geliri olarak aktarılır."

MADDE 19- MTA yurtiçi ve yurt dışında yerli ve yabancı kamu veya özel tüzel kişilerle jeotermal kaynak ve doğal mineralli sulara yönelik olarak arama, araştırma, geliştirme ve bilimsel ve teknik çalışma yapabilir. Asgarî yüzde 20 olmak kaydıyla, ilgili şirket ile varılan anlaşma çerçevesinde belirlenecek oranda işletme gelirinden pay alır. Bu maddenin uygulama usul ve esasları Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yönetmelik

MADDE 20- (1) Bu Kanunun uygulanmasına dair usul ve esaslar, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı ay içerisinde, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikler ile düzenlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 21- (1) Bu Kanunla, 10.06.1926 tarih ve 927 sayılı Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaplıcalar Tesisi Hakkında Kanun, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun Ek 1 inci maddesi ile birlikte 26 Mart 1322 tarihli Mülga Maadin Nizamnamesinin, 26/03/1931 tarih ve 1794 sayılı 26 Mart 1322 tarihli Maadin Nizamnamesinin 50 nci Maddesinin Tadiline Dair Kanunun, ve 17/06/1942 tarih ve 4268 sayılı Mülga Madenlerin Aranması ve İşletilmesi Hakkında Kanunun içmeye ve yıkanmaya mahsus şifalı sıcak ve soğuk maden sularıyla kaplıcalar hakkındaki hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

BEŞİNCİ KISIM **Geçici ve Son Hükümler**

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce, 26.3.1322 tarihli Mülga Maadin Nizamnamesi, 17.6.1942 tarihli ve 4268 sayılı Mülga Madenlerin Aranması ve İşletilmesi Hakkında Kanun, 19.2.1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 26.5.2004 tarihli ve 5177 sayılı Maden Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, 927 ve 2634 sayılı kanunlar ile 83/6568 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca 3.3.1954 tarihli ve 6309 sayılı Mülga Maden Kanunu kapsamında verilmiş ruhsat ve haklar aşağıdaki şekilde intibak ettirilir.

- a) İl Özel İdarelerinin işlettiği veya kiraya verdiği kaynaklar il özel idarelerine,
- b) İl Özel İdarelerinin işletme ruhsatı verdiği kaynaklar ruhsat sahiplerine,
- c) Vilayetçe rüsum ve temettü hisseleri devredilen kaynaklar devir alan belediye veya köy tüzel kişiliği adına,
- d) Belediyelerin işlettiği ve/veya kiraya verdiği kaynaklar belediye tüzel kişiliği adına,
- e) Belediye ve il özel idarelerinin ortağı olduğu şirketlerin işlettiği kaynaklar şirket adına,
- f) MTA tarafından bu Kanunun yayım tarihinden önce kamu veya özel tüzel kişiler, belediye ve özel idare ile yapılan sözleşme ve protokollerle verilen işletme hakları, alanı MTA tarafından belirlenerek ilgili hak sahibi adına,
- g) 5177 Sayılı Kanunun Geçici 5 inci maddesine göre temdit talebinde bulunulan ve süresi uzatılan içmece, maden suları, ılıca ve kaplıcalar ilgili hak sahibi adına,
- h) Elektrik Üretim A.Ş. tarafından işletilen kaynak, alanı MTA tarafından belirlenerek Elektrik Üretim A.Ş. adına,

idare tarafından alan bazında intibak ettirilir. Elektrik Üretim A.Ş. veya Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından bu sahanın üçüncü kişilere ihale edilmesi halinde, ihale bedelinin % 50'si MTA'ya öz kaynak olarak aktarılır. İntibaklarda sözleşme ve işletme şartları ile üçüncü kişilerin müktesep hakları sicile işlenir.

(2) İşletme imtiyazlı ruhsatlarda ise hak sahibinin geçmişte kullandığı süre dikkate alınarak toplam süre doksan dokuz yılı geçemez.

(3) İntibakı yapılan ruhsatlar MİGEM'e bildirilir.

(4) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 927 sayılı Kanuna göre süresi içinde temdit talebinde bulunulmuş ruhsatlar ile 5177 sayılı Kanunun Geçici 4 üncü maddesine göre ruhsat almak üzere yapılan yeni müracaatlar, il özel idarelerince müracaat tarihinde yürürlükte olan 5177 sayılı Kanunun Geçici 4 üncü maddesi ve 927 sayılı Kanuna göre sonuçlandırılarak uygun görülenler ruhsatlandırılarak bu yasaya intibakı yapılır.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kazanılmış hakların sahipleri, bu haklarına konu olan kaynağa ait mevcut bilgi ve belgeler ile sahadaki mevcut tesislere ait bilgi ve projeleri, hak sahibi olduğunu gösterir ruhsat, izin, imtiyaz, sözleşme, sicil ve benzeri belgeleri varsa işletme projesi ve teminat makbuzları ile birlikte altı ay içerisinde idareye müracaat ederek intibak yaptırmakla yükümlüdür.

(2) Altı ay içinde intibak talebinde bulunulmayan haklar için teminat iki katına çıkarılarak altı ay eksüre verilir. Bu süre içerisinde de intibak talebinde bulunulmayan haklara ilişkin faaliyetler durdurulur.

(3) Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla bir yıl boyunca müracaat kabul edilmez. Bu süre sonunda ilk hafta yapılan müracaatlar aynı anda yapılmış kabul edilir ve öncelik sırası kura ile belirlenir. İlk hafta içinde yapılan müracaatlardan asgari teminat miktarı kadar müracaat bedeli alınır.

(4) İdare, il sınırları içerisindeki kaynak ruhsatlarını ve ruhsat verilmesi MİGEM’ce uygun bulunan müracaatları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde; hak sahibi, kaynak ve alan sınır koordinatları, kaynağın cinsi, süresi, mülkiyet durumu ve diğer gerekli olan tüm bilgileri MİGEM’e bildirmek zorundadır.

GEÇİCİ MADDE 3- (1) Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce MTA tarafından, kamu veya özel tüzel kişilere, belediyelere, özel idarelere sözleşme ile devredilen, kiraya verilen veya kullanım hakkı verilen ve bu kanunun yürürlük tarihi itibarı ile sona eren kaynak veya kaynak alanları ile, MTA’nın yaptığı çalışmalarla belirlediği ve MTA adına tescil edilen ve tescil edilecek kaynak ve/veya kaynak alanları için MTA’ya idare tarafından arama ruhsatı verilerek MİGEM’e bildirilir. Bu ruhsat alanları, MTA tarafından ihale edilir. İhale gelirinden MTA’nın yaptığı arama masrafları düşüldükten sonra kalan miktar MTA ile İdare arasında eşit olarak paylaşılır.

(2) MTA adına tescil edilen ve tescil edilecek bu sahalardan herhangi bir nedenle ihale edilemeyenlerden idare payının yarısı MTA’ya ödenir.

GEÇİCİ MADDE 4- (1) Bu Kanunda geçen Türk Lirası ibaresi karşılığında, uygulamada 28.1.2004 tarihli ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun hükümlerine göre Ülkede tedavülde bulunan para “Yeni Türk Lirası” olarak adlandırıldığı sürece bu ibare kullanılır.

Yürürlük

MADDE 22- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 23- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

